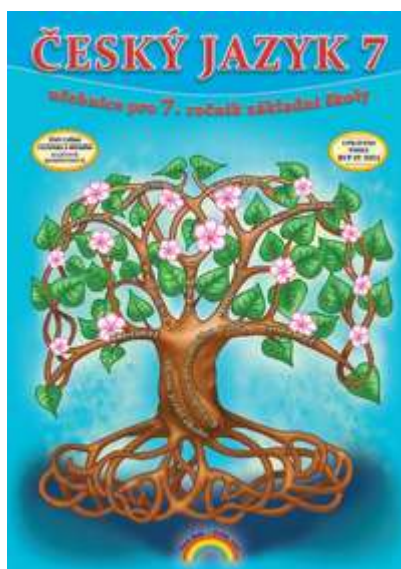

**KLÍČ KE CVIČENÍM
Z UČEBNICE
ČESKÝ JAZYK 7 (77-50)
3. VYDÁNÍ**

Nakladatelství Nová škola – DUHA

www.novaskoladuha.cz

Uč., str. 5–47 I. TVAROSLOVÍ

Strana 5

1. PODSTATNÁ JMÉNA

A. Podstatná jména opakování

- a) dres (K) rozcvička (A), Pavel (K), kniha (K), bruslení (A), lampa (K), Plzeň (K), řev (A), zmije (K), záhada (A), potrava (K), láska (A), stopky (K), zpěv (A), housle (K)
 - b) Přinesl do školy sběr (K). Věnovala se sběru (A) bylinek. Ve předsíni máme nové světlo (K). Malým okýnkem se dostávalo do místnosti světlo (A). Ze stromu vytékala smůla (K). Měla smůlu (A) na kamarády. Nejznámější pražský policejní rada (K) se jmenoval Vacátko. Potřeboval bych od tebe radu (A).
 - c) krmení, hudba, řez, učení, šití
- Mars (V), řeka (O), moře (O), Island (V), Itálie (V), Čech (V), Praděd (V), osada (O), ulice (O), náměstí (O), Modroočko (V)
- Co bude s naší večerí (1)? Dospělí (2) lidé někdy dětem nerozumí. Lidé léčení (2) tímto lékem bývají brzy zdraví (2). Dědečkovi (2) bratři už nežijí. Jel kolem (6), aby se nám předvedl s novým autem. Jirka se dal do pláče (1). Kdo tu koho moří (5) hladem?

Strana 6

- a) Lev (jedm.), mraky (množ.) , prase (jedm.), opice (nelze určit), orli (množ.), zvěř (jedm.), oblečení (nelze určit), boty (nelze určit), ponožka (jedm.), plavky (množ.), budovy (nelze určit), dům (jedm.), obydlí (nelze určit), dresy (množ.), výkres (jedm.), kotě (jedm.), knihy (nelze určit), brýle (množ.), kočky (nelze určit), města (nelze určit), peníze (nelze určit)
- kalhoty, dveře, vrata, nůžky, játra, housle, prázdniny, Athény
- Bylo jeho touhou sledovat ohrožené druhy.
Jirka se klouzá daleko od domu. Jan je dobrý letecký inženýr.
Dana Malá z Němčiček vyhrála hudební soutěž.
Housle, záda, brýle, lázně
- Křoví, lanoví, býlí, studentstvo, ptactvo, dříví, ostružiní, lidstvo
- Lidstvo patří mezi živočichy z čeledi hominidů. Na podzim shrabujeme spadané listí. Neházej po nikom kamením. Obyvatelstvo neznámé planety astronauty přátelsky přijalo. V lesích rostou mezi maliním a borůvkám houby. V křoví měla zvěř svůj úkryt. Ráno nás probouzí svým zpěvem různé ptactvo. (Všechny věty obsahují podstatné jméno hromadné)
- Mouka, krupice, káva, alkohol, olej, kyslík, pára, železo, měď, mléko, stříbro
- Čechy (P) , mechy (jednotné i množné), sůl (I) , dítě (jednotné i množné), listí (H), lyže (jednotné i množné), úřednictvo (H), chléb (jednotné i množné), Hradčany (P), mládež (H), olovo (I), šperky (jednotné i množné), maliny (jednotné i množné), maliní (H)
- a) Vzpomínky
Vzpomněl si, jak jednou s otcem navštívil před Vánocemi čtvrť chudých. Otec, pocházející z německého městečka Brémy, se jako řádný křesťan po příkladu jiných snažil alespoň jedenkrát za rok vykonat milosrdný skutek. Navštěvoval proto městský špitál, kde podaroval chudé a nemocné. Služebná nesla koš pečiva a sluha obnošené šatstvo a prádlo. Jak tenkrát Robinson spěchal z těch ponurých a dusných místností na čistý vzduch. Jak se radoval, že se narodil v tom milém otcovském domě!
 - b) A. NE, B. NE, C. ANO

- c) pomnožná – Vánoce, Brémy, hromadná – šatstvo

Strana 8

B. Skloňování podstatných jmen označujících část lidského těla

1. Nákupní taška má dvě ucha. Nosila hodinky se svítícími ručičkami. Dítě mávalo oběma ručičkami. Slon má velké uši.

Strana 9

2. a) Strach má velké oči. Udělám ti dvě volská oka. Můj bratr měl obě ruce levé. Postoupili jsme do finále s odřenýma ušima. Jirka je zamilovaný až po uši. Petr měl oči na stopkách. Jiřík má hodinky se svítícími ručičkami. Když přijela, bylo všechno vzhůru nohama. Nevěřil jsem vlastním očím. Eva se mu líbila a nespustil ji z očí. Chyť tašku za obě ucha. Sotva pletla nohama. Hřála si hada na prsou. Promluvili si mezi čtyřma očima. Hajný objevil oka nalíčená pytláky.
b) Je samá ruka, samá noha. (vysoký*á a hubený*á)
Udělal to jenom na oko. (zdánlivě)
Vzal nohy na ramena. (utekl)
Mohl na ní oči nechat. (líbila se mu)
Práce jí šla od ruky. (byla šikovná)
Všechno jí padá z rukou. (je nešikovná)
3. a) Náš Karel má modré oči. Karel by svou dívku nosil na rukou/rukách. Taška měla roztržená ucha. Tachometr je vybavený barevnými ručičkami. Ta síť na ryby je špatná, má příliš velká oka. Tiskla dítě na prsou. Jirka má špinavé ruce. Promluvíme si mezi čtyřma očima. Hrnek má naprasklá ucha. Je zamilovaný po uši.
b) Na polévce byla mastná oka. Na ramenech jeřábu byla těžká břemena. Skočil do bazénu rovnýma nohama. Nelíbilo se mi, že jsi jezdil s pokrčenými koleny. Mrkal na mě modrýma očima. Měl modřiny na obou rukou/rukách. Odneste do sklepa ten stůl s rozviklanými nohami. Eva má na punčoše roztržená oka. Otáčel kovovými ručičkami hodin. Petr se bránil rukama nohama. Ten má za ušima.
c) Je chytrý*á.
4. Zapiš si to za uši (zapamatuj si to); Stěny mají uši (vše může být nepozorovaně vyslechnuto); Sedí si na uších (neposlouchá)

Strana 10

5. a) A. To Robinsona neodradilo a vyráběl další. Pokusil se vyrobit hrnce daleko větší, aby v nich mohl uchovávat zrní a ořechová jádra. Výroba se mu ale nedařila.
B. Hrany koše vyztužil na všech rozích bambusovými tyčemi. K hotové nůši přidělal dvě široké, z lýka upletené šle. Nůše se mu povedla, měl z ní velikou radost.
b) E; C; F; A; D; B
c) Podstatná jména hromadná – zrní, nádobí
Podstatná jména pomnožná – šle, záda
Podstatná jména látková – hlína, voda, mléko
Podstatné jméno abstraktní – radost, vzor kost
Číslovky – dvě (určitá, základní), několik (neurčitá, základní), druhého (určitá, řadová);
Uchopil hrnečky za ucha.;
Lepší – dobrý, nejlepší

- d) A. Ano; B. Ne; C. Ne; D. Ne

Strana 11

C. Podstatná jména – test

1. c) Řekni o tom Jirkovi. Dospělí si váží svého zdraví.
2. d) Beskydy, Budějovice
3. b) mládež, lidstvo
4. c) voda, pivo, víno, benzin
5. a) Na ramenech jeřábu visel náklad.
b) Vyhod' tu tašku s uchy z popraskané kůže.
c) Na talířku jsou oka po mastné polévce.
d) Tiskla dítě na prsou.
e) Osel stříhal ušima.
f) Otoč ručičkami u hodin.
6. c) Koupím si v trafice něco na čtení.
7. ochránce – soudce; zvěř – píseň; sluha – předseda; bydliště – moře; věc – kost; bouře – růže;
káva – žena; klíč – stroj; vévoda – předseda; poupě – kuře
8. b) kostel, les, park, hájek

Strana 12

2. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

A. Přídavná jména opakování

1. a) V říši v podsvětí stojí Tantalos ve vodě a trýzní **ho (3)** krutá žízeň. Když se sehne, **aby (8)** svlažil **vyprahlé** rty, voda mu zmizí. Nad ním roste na **větvích** nádherné ovoce, ale Tantalos nemůže utišit **mučivý** hlad. Jakmile vztáhne ruku **po (7)** hrušce, fíku **nebo (8)** granátovém jablku, zvedne náhle **vítr větve** a ovoce zmizí. **Nad (7)** Tantalovou hlavou visí balvan a hrozí **každou (3)** chvíli zřícením. Věčná smrtelná úzkost stiská **Tantalovi (1)** hrdlo. **Trojími (4)** mukami trpí Tantalos v říši stínů za své hříchy.
b) krutá – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; vyprahlé – 4. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, druh tvrdý, vzor mladý; nádherné – 1. pád, číslo jednotné, rod střední, druh tvrdý, vzor mladý; mučivý – 4. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, druh tvrdý, vzor mladý; granátovém – 6. pád, číslo jednotné, rod střední, druh tvrdý, vzor mladý; Tantalovou – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh přivlastňovací, vzor otcův; věčná – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; smrtelná – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý
c) A. Ne; B. Ne; C. Ne
2. Složky: tvrdé – hnědé, měkké – školní, přivlastňovací – tatínkovy;
Kniha: tvrdé – nová, měkké – vybarvovací, přivlastňovací – sestřina;
Pejsek: tvrdé – malý, měkké – štěkající, přivlastňovací – Edův;
Dívka: tvrdé – hezká, měkké – usmívající, přivlastňovací – Karlova;
Auto: tvrdé – nové, měkké – moderní, přivlastňovací – dědečkovo;
Dům: tvrdé – rodinný, měkké – dvougenerační, přivlastňovací – Novákův

Strana 13

3. rychlého, Eviným, Janových, malého, pavími, hezkou

4. vysoký – mladý, vyšší; bohatý – mladý, bohatší; nízký – mladý, nižší; suchý – mladý, sušší; nový – mladý, novější; Alenin – matčin; blízký – mladý, bližší; vosí – jarní; Vaškův – otcův; velký – mladý, větší
5. a) Příští víkend se bude na mé škole pořádat osmý celorepublikový turnaj ve vybíjené. Pískat budou zkušení rozhodčí. Plánujeme, že výtěžek ze vstupného by pak posloužil ke koupi nových míčů na košíkovou.
 - b) mé – 3, mladý; osmý – 4, mladý; vybíjená – 1, mladý; rozhodčí – 1, jarní; vstupné – 1, jarní; košíková – 1, mladý
 - c) Turnaj se bude pořádat; rozhodčí budou pískat; (my) plánujeme; výtěžek by posloužil
 - d) turnaj – 1. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, vzor stroj; zkušení – 1. pád, číslo množné, rod mužský životný, vzor mladý; koupi – 3. pád, číslo jednotné, rod ženský, vzor růže; nových – 2. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, vzor mladý; míčů – 2. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, vzor stroj
 - e) Plánujeme – 1. osoba, číslo množné, způsob oznamovací, čas přítomný; By posloužil – 3. osoba, číslo jednotné, způsob podmiňovací přítomný
6. a) Hladoví psi, teplý hovězí vývar, prsten celý z ryzího zlata, čerstvý borůvkový koláč, s veselými a milými lidmi, pečliví i hloubaví studenti, z pštrosích vajec, malý hloupý kluk, na strmých svazích, s pavími pery, pravý hřib dubový, známí hokejoví reprezentanti, pronikavý kosí zpěv, plesnivý kmínový chléb, bílí, ale i siví holubi, babí léto, v rozlehlých smrkových lesích, s krokodýlími zuby
 - b) Malí oranžoví motýli, tupý úhel, se zajímavými filmy, blázniví umělci, z rybích jiker, důvěřiví důchodci, klíčový fotbalový zápas, příchozí lidé, bez žabího kuňkání, draví ptáci, olivový olej, s čapími mládaty, zdravý kozí sýr, v jabloňových sadech, nový fialový svetr, snaživí a soutěživí sportovci, s lískovými ořechy, živí, ale i leklí kapři, cínový vojáček, zmrzlinový čokoládový pohár, nový psí výběh

Strana 14

7. bystří hoši, hluší starci, velcí kluci, drazí přátelé, maličcí pavoučci, plaší králíci, ubozí učitelé, staří panovníci, divocí kocouři, mladičcí vědci
8. kutnohorští obyvatelé, římská obyvatelé, londýnští obyvatelé, pražští obyvatelé, pardubičtí obyvatelé, pařížští obyvatelé
9. krkonošští záchranáři, francouzští cyklisté, bruntálští radní, olomoučtí biskupové, kroměřížští sládky, třebičtí hudebníci, rožnovští řemeslníci, dobruští vlastenci
10. Karlovi králíci, zrní pro Janovy holuby, sousedovy děti, s objevitelovými záznamy, lékařovi pacienti, ředitelovy příkazy, od starostových poradců, pro Jirkovy spolužáky, kosti pro Pavlovy psy, Markovi příbuzní, ke Standovým kamarádům, zpěvník pro strýčkovy syny, pro ministrovny náměstky, učitelovy rady, Krokovy dcery, v Rumcajsových vousech, Větrníkova parohy, vodníkova hrnečky, Lotrandovi loupežníci, pro princovy sloužící, od králových rádců, Davidova koťátka, Josefovy reformy, pro Napoleonovy soky, říd se trenérovými pokyny, Petrovi rodiče
11. Znáte Krokovy (2) dcery? Učili jste se o Krokovi (1)? Krokovi (2) poddaní svého vládce respektovali. Zavolej Mirkovi (1). Mirkovi (2) rodiče jsou doma. Janovi (2) bratři hrají hokej. Stěžoval si na nás Janovi (1). Přišel k Vaškovi (1). Stěžoval si na Vaškovy (2) syny. Vaškovi (2) spolužáci se mnou hrají házenou.

Strana 15

12. Čtvrtkovy víly, se Čtvrtkovými čerty, Čtvrtkovi vodníci, pořad věnovaný Václavu Čtvrtkovi, <https://novaskoladuha.cz/kllice-ke-cvicenim/> 5

pamatoval si Čtvrtkovy vodníky, vodníkovy dušičky, pohádka o vodníkovi, Karafiátovi broučci, hodina o Janu Karafiátovi a Karafiátových broučcích, četl Karafiátovy broučky, Ladovi Bubáci a hastrmani, vzpomínka na Ladovy rozčepýřené kluky, Jiráskovy pověsti, četl o Jiráskovi, pověst o Přemyslovi, muži z Přemyslovy družiny, prezidentovi poradci, dopis prezidentovi, na prezidentovy poradce, Svatoplukovi synové, pověst O Svatoplukových prutech, znal Svatoplukovy syny

13. a) Hladký (1.), jistější (2.), nejsevernější (3.), veselejší (2.), hluboký (1.), jedovatější (2.), hubenější (2.), tichý (1.), svěžejší (2.), jasnější (2.), nízký (1.), nejpřednější (3.), měkký (1.), známý (1.), tenčí (2.), dobrý (1.), krátký (1.), ryzejší (2.)
 b) Hladký – hladší, nejhladší; jistější – jistý, nejjistější; nejsevernější – severní, severnější; veselejší – veselý, nejveselejší; hluboký – hlubší, nejhlubší; jedovatější – jedovatý, nejedovatější; hubenější – hubený, nejhubenější; tichý – tiší, nejtiší; svěžejší – svěží, nejsvěžejší; jasnější – jasný, nejjasnější; nízký – nižší, nejnižší; nejpřednější – přední, přednější; měkký – měkčí, nejměkčí; známý – známější, nejznámější; tenčí – tenký, nejtenčí; dobrý – lepší, nejlepší; krátký – kratší, nejkratší; ryzejší – ryzí, nejryzejší
14. Svah za vsí je prudký, za lesem je prudší a za chalupou je nejprudší. Králícký Sněžník je vysoký, Praděd je vyšší a Sněžka je nejvyšší. Pavel je malý, Eva je menší a já jsem nejmenší. Matěj vyřešil těžký příklad, Honza ještě těžší a já nejtěžší. Naše studna je hluboká, sousedova je hlubší a starostova nejhlubší. Zákusek je sladký, dort je sladší a medovník je nejsladší. Savany jsou suché, polopouště jsou sušší a pouště jsou nejsušší. Babička má hezké šaty, maminka má hezčí a já mám nejhezčí. Karlova bunda byla drahá, Edova byla dražší a moje byla nejdražší. Můj ubrus byl čistý, maminčin byl ještě čistší/čistější a babiččin nejčistší/nejčistější.

Strana 16

15. nejznámější umělci, dojemnější příběh, nejlakomější kupci, temnější kout, je skromnější než já, nejvýznamnější objev, jemnější látky, strmější kopec, je střídmější v jídle, Jirka je sebevědomější, ten příběh je poněkud tajemnější, rozumnější nápad, příjemnější cesta, nejupřímnější výpověď
16. a) nejjasnější hvězda, nejjižnější místo Afriky, nejjadrnější projev, nejedoucí auto, nejednotná výchova, nejedovatější houby, nejaderné elektrárny, nejásavější projevy radosti, nejednohlasný souhlas, nejasné zadání testu, nejedovatí hadi, nejjemnější samet
 b) Jeho projev byl nejistý. Nejjistější si byl s pololetních prací z matematiky. Test z anglického jazyka mu připadal nejednoduchý. Nejjednodušší pro něj byl zeměpis.
17. a) Jeskyně a jeskynní prostory byly prvními stálými příbytky lidí, kteří v nich hledali útočiště před okolním světem. Jeskyně se staly jejich příbytky a místy, kde se rozvíjela umělecká tvorba. Do dnešních dnů se nám zachovaly nástěnné malby, na kterých jsou vyobrazeny denní činnosti lidí.
 b) jeskynní (jarní); stálými (mladý); okolním (jarní); umělecká (mladý); dnešních (jarní); nástěnné (mladý); denní (jarní)
 c) jeskyně (podstatné jméno, růže); prvními (číslovka, jarní); příbytky (podstatné jméno, hrad); útočiště (podstatné jméno, moře); činnosti (podstatné jméno, kost)
18. a) 1. hbitý
 2. severní
 3. hodný
 4. tatínkův
 5. kovářova
 6. vysoký

7. pilný

TAJENKA: „Tati! Běž vynadat pošťákovi, už hodinu sedí na švestce a sprostě nadává **Brokovi**.“
b) hbitý (tvrdé; mladý); severní (měkké; jarní); hodný (tvrdé; mladý); tatínkův (přivlastňovací; otcův); kovářova (přivlastňovací; otcův); vysoký (tvrdé; mladý); pilný (tvrdé; mladý)

Strana 17

B. Jmenné tvary přídavných jmen

1.

Přídavné jméno Rod muž. živ. j. č. Rod muž. živ. mn. č. Rod ženský j. č. Rod ženský mn. č.

umytý	umyt	umyti	umyta	umyty
opálený	opálen	opáleni	opálena	opáleny
unavený	unaven	unaveni	unavena	unaveny
povinný	povinen	povinni	povinna	povinny

2. a) Moje sestry jsou už dva týdny **nemocny**. (jmenný tvar); Některé děti jsou **vděčné** za vlídné slovo. (složený); Tvůj bratr je **připravený** na zítřejší test. (složený); Moji rodiče o tom nejsou **ochotni** diskutovat. (jmenný tvar); Jsme **rádi**, že se ti tu líbí. (jmenný tvar); Jsem opravdu **šťastná**. (složený); Honza je **schopný** postarat se sám o sebe. (složený); Ještě s tou prací nejsme **hotovi**. (jmenný tvar); Z tréninku odcházeli chlapci **zpocení**. (složený); Rodiče byli mile **překvapeni** synovým chováním. (jmenný tvar)
- b) Moje sestry jsou už dva týdny nemocné. Některé děti jsou vděčné za vlídné slovo. Tvůj bratr je připraven na zítřejší test. Mí rodiče nejsou ochotní o tom s nikým diskutovat. Jsme rádi (nelze změnit, má pouze jmenný tvar), že se ti tu líbí. Jsem opravdu šťastna. Honza je schopen postarat se sám o sebe. Ještě s tou prací nejsme hotoví. Z tréninku odcházeli chlapci zpoceni. Rodiče byli mile překvapení synovým chováním.
- c) Rádi
3. Dívky bývají u vody bosy. Oba sourozenci jsou si vědomi svého talentu. Mí bratři jsou zvědaví na výsledek. Spolužáci se vracejí z tréninku hladoví. Jeho dcery bývají s prací včas hotovy. Mí prarodiče jsou živi a zdraví. Jeho sestry bývají doma samy. Nejsou mi známy žádné překážky. Zájmeno v textu: samy.

Strana 18

4. a)

D. Veverčák vykřikl: „Jé, tady je ryba, ryba!“ Všecky děti se hned ve vodě přikrčily proti proudu a začaly chytat ryby po medvědím. Ale rybky byly velmi hbité a ostražitě – děti je nechytily. I když měly už rybku mezi dlaněmi, vždy se jim vysmekla.

E. Děti v písku nacházely hojná lesklá zrníčka, sem tam i větší žluté kousky. Krásně svítí a děti

jich za chvíli nasbíraly hromádku.

b) Vzali do rukou lesklý kov.

c) kov

d) dříví

e) Jé (citoslovce), tady je (sloveso) ryba, Děti je (zájmeno) nechytily.

f) nejznámější (jarní), Štorchovy (otcův), následující (jarní)

g) nejznámější (3. stupeň, jarní); větší (2. stupeň, jarní)

j) A. ANO; B. ANO; C. ANO; D. ANO; E. Ne; F. ANO

Strana 19

C. Test – přídavná jména

1. c) lékařův, hloupý, domácí, chytrý

2. c) ryzí srdce, vosí hnízda, ptačí zpěv

3. V **bílém** svetru – 6. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, vzor mladý, druh tvrdý
S **Eviným** psem – 7. pád, číslo jednotné, rod mužský životný, vzor matčin, druh přivlastňovací

O **orlím** letu – 6. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, vzor jarní, druh měkký

Za **Janovou** dcerou – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, vzor otcův, druh přivlastňovací

4. d) Velcí sloni, pražští památkáři

5. a) Krátký – kratší, b) lehký – lehčí, c) tichý – tišší, d) dobrý – lepší

6. b) Dědovi psi, dědovi sousedé

7. a) Cizí drzý kluk, poznal Janovy spolužáky, Janovi malí bratřenci – 1

b) Nový včelí úl, přišli Karlovi pečliví synové, kosti pro dědečkovy psy – 0

c) S pravými rybími jikrami, Jirkovy starosti, viděl Karlovy křečky – 2

d) Milí, ale hloupí lidé, strýcovi hladoví psi, počkej na Janovy kamarády – 1

8. d) Jeho spolužáci jsou boši.

Strana 20

3. ZÁJMENA

A. Zájmena – opakování

1. a) Žil jsem hodně s dospělými, poznal jsem je zblízka. Ale mé mínění o nich se nezměnilo. Když jsem mezi nimi potkal někoho, kdo se mi zdál trochu bystrý, ověřil jsem si na něm svou zkušenost s kresbou číslo 1, kterou mám stále schovanou. Chtěl jsem vědět, je-li opravdu chápavý. Ale vždycky mi odpověděl: „To je klobouk.“ Tak jsem žil a neměl jsem nikoho, s kým bych si mohl opravdu popovídat. Tu se mi jednou před šesti lety v poušti na Sahaře porouchal motor. Něco se v něm polámalo. A poněvadž jsem neměl s sebou žádného mechanika ani cestující, chtěl jsem se do té nesnadné opravy pustit sám.

b) Je – oni (osobní); mé – moje (přivlastňovací); nich – oni (osobní); se – se (osobní, zvrtné); nimi – oni (osobní); někoho – někdo (neurčité); kdo – kdo (vztažné); mi – já (osobní); si – si, (osobní, zvrtné); něm – on (osobní); svou – svůj (přivlastňovací); kterou – který (vztažné); to – to (ukazovací); nikoho – nikdo (záporné); kým – kdo (vztažné); něco – něco (neurčité); něm – on (osobní); sebou – se (osobní); žádného – žádný (záporné); té – ta (ukazovací); sám – sám (ukazovací)

- c) Jana je chytrá. Koza dělá mé, mé.
 d) A. Ano, B. Ano, C. Ne

Strana 21

2. Někdo – neurčité, ničí – záporné, my – osobní, ten – ukazovací, jenž – vztažné, kdo – vztažné/tázací, ona – osobní, nikdo – záporné, nějaký – neurčité, ta – ukazovací, já – osobní, váš – přivlastňovací, máloco – neurčité, kterýkoli – neurčité, který – vztažné/tázací, tato – ukazovací, lečjaký – neurčité, nic – záporné, kdosi – neurčité, co – vztažné/tázací, oni – osobní, se – osobní, lecco – neurčité, jakákoli – neurčité, jejich – osobní
3. Vašemu – váš (přivlastňovací); mně – já (osobní); kohokoli – kdokoli (neurčité); tomu – ten/to, (ukazovací); mému – můj (přivlastňovací); něčeho – něco (neurčité); nás – my (osobní); vám – vy (osobní); kým – kdo (tázací/vztažné); o čem – co (tázací/vztažné); k nim – oni/ony/ona (osobní); tvému – tvůj (přivlastňovací); něho – on (osobní); ní – ona (osobní); vaším – váš (přivlastňovací); té – ta (ukazovací); tobě – ty (osobní); komu – kdo (tázací/vztažné); vás – vy (osobní); mnou – já (osobní); sebe – se (osobní); leččím – lecco (neurčité); někoho – někdo (neurčité); našeho – náš (přivlastňovací); jejím – její (přivlastňovací); o nikom – nikdo (záporné); mým – moje (přivlastňovací); námi – my (osobní); samým – sám (ukazovací)
4. Karel si mne (5) ruce, protože jí (5) snědl svačinu. Koza dělá mé, mé (10). Je (5) tu i má (3) sestra Eva. Tu (3) kytku jí (3) dal Honza. Malý Petr ničí (5) bábovky ostatním dětem a směje se (3) tomu. To jsou ti chlápci, již (3) vás provedou po Praze.
5. Někdo (3), někam (6), někdy (6), něco (3), co (3), kdesi (6), kdosi (3), kdysi (6), málokde (6), máloco (3), jakýkoli (3), jakkoli (6), nikdo (3), nikde (6), nějaký (3), nijak (6), nijaká (3), nějak (6), tak (6), takový (3), nikam (6), čísi (3), nikdy (6)
6. Když mě uviděl před divadlem, hned ke mně přišel a požádal mě, abych ke mně v neděli pozval i Evu. Mně se to moc nelíbilo, ale nakonec mě přemluvil. Pro mě, za mě, ať tedy přijde, když mě chce vidět, napadlo mě. Potěšilo mě, že pro mě měl připravený dárek. Pohladil mě po vlasech a přečetl mně báseň, kterou napsal jen pro mě. Nepoznal na mně, že mě jeho dárek dojal.
7. a)

bavili se o mně	L
vzpomněl si na mě	E
pořád na mě ukazoval	H
dal mně radu	Č
ukáž mně to na mapě	Í
už o mně slyšel	N
seznámil mě s rodiči	E
odešel ode mě	Ž
pomlouval mě	A
měl mě v hrsti	B
koupil mně kytici růží	Y
lezl mně na nervy	H
strachoval se o mě	O
ušila na mě boudu	N
Eva mně lhala	O
přinesl by mně modré z nebe	S
koukal se na mě	I

díval se na mě skrz prsty L

TAJENKA: Proč kovboj jezdí na koni? Protože je to **lehčí, než aby ho nosil.**

- b) Měl mě v hrsti. (Měl mě v moci. Ovládal mě.)
Lezl mi na nervy. (Rozčiloval mě.)
Ušil na mě boudu. (Nachystal na mě léčku.)
Přinesl mi modré z nebe. (Vše by pro mě udělal.)
Díval se na mě skrz prsty. (Prohlížel si mě povýšeně.)

Strana 22

8. Pohni sebou, ať stihneme začátek. Jirka si vzal s sebou do Prahy mapu. Nevěděl si rady sám se sebou. Nekruť sebou před zrcadlem, taky se potřebuji upravit. Nevrt sebou. Nachyστεj mně s sebou nějaké jídlo a pití. Přibalte si s sebou pláštěnku. Vezmi si s sebou plavky. Kapr sebou na břehu házel. Bratr nás s sebou brával na lyže. Do kufru jsem si s sebou zabalila i večerní šaty. Petře, hod sebou. Vzal nás s sebou na tenis. Babička nám s sebou zabalila něco na zub. Trhla sebou, když učitel začal zkoušet. Vzal si s sebou nový spacák.
9. Mí spolužáci mi pomohli s doháněním látky. S tvými trenéry se znám. Vy mi neporoučejte! My s nimi nemluvíme, ale s vámi ano. Vše nejlepší k tvým narozeninám. Bavili jsme se s nimi o tvých dětech. Tví rodiče jsou milí lidé. Nechtěl bych se s vámi bavit o svých problémech.
10. Pozval jsem ji na neděli na naši chalupu. Řekla, že si jí moc váží. Koupil jí lístky na koncert. Natrhal jsem jí kopretiny na zahrádce u naší babičky. Viděl jsem ji před naší školou. K naší tetě jsem ji nevzal. Odevzdej jí ten referát. Budeme jí to muset vysvětlit. Moc ji mrzelo, že jsem si na ni neudělal čas. V naší třídě máme nový počítač. Musím tě seznámit s naší Radkou. Naši sousedé ti vše vysvětlí. Určitě ji přived.
11. Chtěl o tom říct svým spolužákům. Zajímalo to i moje/mé spolužáky. Připrav si svoje/své vystoupení, na mém se nemusíš podílet. Mým kamarádům se nelíbilo, že jsem nedodržel svůj slib. O mém otci a jeho výzkumu byl natočen krátký dokument. O své matce se nikdy příliš nebavil. Půjčím ti svoje/své zápisky. Svoji/svou práci si zálohuji. Pomáhal mi s mým úkolem, svůj už měl hotový. Petr napsal jen svůj referát, na můj mu nezbyl čas. Okouznil ji můj bratr. Svůj deník měla pečlivě schovaný. Jirka nemůže být můj syn. Svůj zájem o ni nedával příliš najevo.
12. a) 1) těm – osobní, kdo – vztažné, ji – osobní
2) nikdo – záporné, nic – záporné, té – ukazovací, ně – osobní
3) nám – osobní, co – vztažné, se – osobní
4) se – osobní, ní – osobní
5) sama – ukazovací
b) 1) cibule; 2) ryba; 3) mráz; 4) sekera/pila; 5) jehla

Strana 23

13. Ti (ukazovací) tví trenéři za moc nestojí, dám ti (osobní) kontakt na lepší. Ty (osobní) chytáš za tým Brna? Nejdou ti (osobní) ty (ukazovací) rovnice se zlomky. Ti (ukazovací) tví kamarádi ti (osobní) asi bohužel nepomůžou. Ty (osobní) se bát nemusíš, že by ti (osobní) chyběly peníze na ty (ukazovací) chrániče, rodiče ti (osobní) je určitě koupí. Ty (osobní) se o ty (ukazovací) poukazy nestarej, dám ti (osobní) je včas.
14. Jeho (osobní) se bát nemusíš. Jeho (přivlastňovací) názory se neříd. Jeho (osobní) tvoje poznámky urážely. Jeho (přivlastňovací) oblečení bylo špinavé. Jeho (přivlastňovací) snažení bylo odměněno. Jeho (osobní) se to týkalo jen zčásti. Jeho (osobní) jsi mile překvapila.

15. Potkal jsem Petra se (7) Silvou, kteří se (3) právě vraceli z divadla. Svěřoval se (3) mi se (7) svými starostmi. Se (7) složitými slovními úlohami se (3) za mnou nestavuj. Bránila se (3), ale nakonec se (7) změnami souhlasila. Petra se (3) rozhodla, že si dá chleba se (7) sádlem. Pozdravila se (3) se (7) svou soupeřkou a usmála se (3) na ni. Se (7) zájmem sledovala průběh představení. Petr se (3) neozval.
16. a) Znal jsem ho i jeho názory. Seznámil jsem se s nimi i jejich dětmi. Líbilo se mi jejich řešení, se kterým přišli sami. Oznámila mu, že je s jeho referátem nespokojená. Požádala jsem přátele o jejich souhlas. Popřála kolegovi mnoho úspěchů v jeho soukromém životě. Z jejich řeči jsem poznala, že si nepadli do oka. Zaléval jsem jejich zahradu, když byli na dovolené.
b) Padnout si do oka = udělat na sebe dojem
17. Pozval jsem svoje kamarádky, ale jejich sourozence ne. Z jejich/jejich pohybů bylo zřejmé, že se umí vcítit do hudby. Sestry mají malé brusle, proto si jejich brusle nemůžu půjčit. Potkala jsem Evu, Hanu i jejich otce. Překvapila jsem je i jejich přátele svou nabídkou. Z jejich řeči bylo poznat, že Marie nemá zájem. Jeho sestry byly na soustředění, proto jsem se staral o jejich psy. Potkal je i jejich matku.

Strana 24

18. a)
D. „Ale na to už jsi jistě zapoměla, že jsem se tenkrát hroznou silou utrhł ze řetězu a skočil mu po nohavici.“ „Ale nezapoměla, Broku, vždyť si tou nohavicí hospodář každý den leští svoje boty.“
E. Pes Brok a kočka Micka se neměli přes den naoko rádi. On na ni štěkal a ona na něho prskala, aby si nějací lidé neřekli, že jsou divní, ale v noci, když vesnice spala, si přátelsky povídali.
b) E; B; F; C; A; D
c) A. Ne; B. Ano; C. Ano; D. Ano; E. Ne; F. Ano; G. Ano
d) tom – ukazovací, mně – osobní, nás – osobní, se – osobní, já – osobní; si – osobní, tom – ukazovací, všem – neurčité, toho – ukazovací, který – vztažné, náš – přivlastňovací
e) jedné – základní, určitá; světě – hrad; noci – kost; Micka – žena; hospodářství – stavení; myši – kost; záznamy – hrad
f) celým – tvrdé; taneční – měkké
g) tenkrát – tehdy, hroznou – příšernou, skočil – vrhl se, každý den – denně
h) My též často přemýšlíme o světech.

Strana 25

B. Test – zájmena

- ten – osobní, něco – neurčité, vy – osobní, můj – přivlastňovací, jenž – vztažné, ničí – záporné, kdosi – neurčité
- nám – my, kom – kdo, ním – on/ono, tebe – ty, vašeho – váš
- Po práci na mě počkal, koupil mně kytici růží a pozval mě na výlet. Řekl, že mě má rád, a požádal mě o ruku.
- Pozvali i naši babičku. Každý si jí váží. Sousedé tvrdí, že buchy naší babičky jsou nejlepší. Proto pro ni připravili dárečky. Chtěli jí udělat radost.
- Když jí Petr řekl, že jí chce vzít s sebou na výlet, strašně sebou trhla. Musela sebou mrsknout, aby stihli vlak. Do batůžku si s sebou, to se rozumí samo sebou, nabalila jen to nejnnutnější.

6. My jsme se s nimi bavili jen krátce. Tvrdili mi, že vy tam s námi nepůjdete. Teď už vím, že mi lhali. A proto se jim se svými problémy nesvěřuji. Jen mí skuteční přátelé vědí o mých starostech.
7. Ti (ukazovací) chlapci ti (osobní) neporadí, jen se ti (osobní) budou smát. Ty (osobní) se jí nesměj, že ty (ukazovací) příklady nevyřešila.
8. někdo, ničí, nějaký, málokdo, takový, cosi
9. Se (7) sestrou jí (3) pomohli vyřešit tu (3) úlohu z algebry. To je (5) pro nás velká neznámá.

Strana 26

4. Číslovky

A. Číslovky – opakování

1. a) Z mýtů Jižní Ameriky

Dlouho čtyři nejmocnější bohové přemýšleli, jak by vytvořili páté a nejlepší slunce, jenže nemohli na nic kloudného připadnout. Až se podruhé sešli k poradě na posvátném místě Teotivakanu, a tentokrát přizvali i své méně mocné druhy, takže jich tu sedělo rovných devět set devadesát devět. Bylo to věru mohutné shromáždění, na kterém vzniklo i několikero nápadů, nakonec se však všichni shodli: Jeden se musí obětovat – skočí do ohně a plameny ho vynesou jako zářivý kotouč na oblohu. Nikomu se do toho nechtělo, třebaže opravdové bohy oheň nepálí. Až se ozval Tesiztekatl: „Já budu svítit na zemi a uvidíte, jak dobře.“ Ostatní si oddychli, že ta úloha nepřípadla právě jim. Přesto se na sebe tázavě podívali. Tesiztekatl je totiž známý mluvka a chvastoun.

b) čtyři – určitá, základní; páté – určitá, řadová; devět set devadesát devět – určitá, základní; několikero – neurčitá, druhová; jeden – určitá, základní

c) nejmocnější – jarní, nejlepší – jarní

d) A. Ano; B. Ano; C. Ne

Strana 27

2. a) oboje – druhová, určitá;
devatery – druhová, určitá;
deset – základní, určitá;
sedmý – řadová, určitá;
tolikrát – násobná, neurčitá;
osmery – druhová, určitá;
mnohonásobný – násobná, neurčitá;
několikery – druhová, neurčitá;
oba – základní, určitá;
málo – základní, neurčitá;
dvanáctý – řadová, určitá;
tolikátý – řadová, neurčitá;
kolik – základní, neurčitá;
stý – řadová, určitá;
sedminásobný – násobná, určitá;
stokrát – násobná, určitá;
první – řadová, určitá;

3. třetí – řadová, určitá; trojí – druhová, určitá; troje – druhová, určitá; trojnásobný – násobná, určitá; třemi – základní, určitá; třikrát – násobná, určitá; potřetí – násobná, určitá; málo – základní, neurčitá; moc – základní, neurčitá; (poslední – řadová, určitá/příd. jm.); (první – řadová, určitá/příd. jm.); několik – základní, neurčitá; kolik – základní, neurčitá; málokrát – násobná, neurčitá; tolik – základní, neurčitá

Pozn.: U slov „první“ a „poslední“ se diskutuje o dvou možnostech – přídavné jméno i číslovka, doporučuje se uznávat obě řešení (viz internetová jazyková příručka)

4. V tom **vedru Háňa** asi půjde k rybníku. druhá – mladý

V neděli pojezu do **Semil i Ondrušek**. milion – hrad

Na **posed mým** kamarádům zakázali vylézt. sedmý – mladý

Pověs to na věšák v předsíni. sto – město

Po **čty řidič** musí také umět. čtyři – kost

Eda se **utře tímto** ručníkem. třetí – jarní

Dnes **je den** blbec. jeden – ten

5. a) Číslo šestnáct je dělitelné dvěma a čtyřmi, ale ne třemi. V kině jsem se potkal se dvěma chlapci a čtyřmi dívkami ze třídy. Z obou jejích vystoupení bylo vidět, že je začátečnice. Stýkám se s oběma dvěma sestřenicemi. Od dvou do čtyř/čtyřech hodin mám balet. Dej to k těm dvěma vázičkám a třem soškám do vitríny.

b) Pět bez dvou je stejné jako sedm bez čtyř/čtyřech a šest bez tří/třech. Snažila se dobře vycházet s oběma dvěma manželovými bratry i s jeho čtyřmi sestrami. Vraťme se k neznámějším dvěma pohořím a třem řekám na Slovensku. Promluví si o tom mezi čtyřma očima. Řekla nám o dvou předních malířích a čtyřech spisovatelích z první republiky. Seznámil Evu s oběma dvěma svými sestrami. Přidej ke čtyřem jablkům ještě dvě.

Strana 28

6. a)

Jeden – základní, určitá

Osmnáct – základní, určitá

Druhý – řadová, určitá

Bez dvou – základní, určitá

Za dvacet – základní, určit

Ve dvou – základní, určitá

Když se dva – základní, určitá

Třetí – řadová, určitá

Stokrát – násobná, určitá

Kolik – základní, neurčitá

Tolikrát – násobná, neurčitá

Kolik – základní, neurčitá

Tolik – základní, neurčitá

Mnoho – základní, neurčitá

Kdo rychle dává, dvakrát – násobná, určitá

Dvojice: Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet.; Ve dvou se to lépe táhne.; Když se dva perou, třetí se směje.; Stokrát opakovaná lež se stává pravdou.; Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem.; Kolik hlav, tolik rozumu.; Mnoho psů – zajícova smrt.; Kdo rychle dává, dvakrát dává.

7. a) Československo vzniklo dne 28. 10. 1918 a jeho 1. prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk. Václav IV. byl 3. Lucemburk na českém trůnu. Zemřel roku 1419 během 1. pražské defenestrace. 8 chlapců ze 3. třídy opsalo všech 5 vět ze 2. cvičení na straně 15 bezchybně. Přijeli jsme na sraz po 7. hodině, i když byl odjezd plánován až na 8 hodin. Sestra měří 130 cm a váží 30 kg. Za úkol měli 3 příklady ze cvičení 3 na 5. straně. Ke 2 čtyřkám z českého jazyka jí dnes přibily ještě 2 pětky. Městem Jindřichův Hradec prochází 15. poledník, celkem máme 360 poledníků.
- b) První vyučovací hodina začíná v 8 hodin a končí krátce před 9. hodinou. Pouze 3 děti z 5 třídy vypočítaly 3 příklady ze cvičení 5 na 22. straně. Ve dnech 7. až 23. února 2014 se v ruské Soči uskutečnily XXII. zimní olympijské hry. Jan Amos Komenský žil převážně v 17. století, i když se narodil 28/3 1592 v Přerově. Vlak odjíždí z nástupiště 5 v 9 hodin, v Praze budeme po 12. hodině. Koupila jsem 3 kila hrušek na 3. stánku na náměstí. Do 5. oddílu se letos přihlásilo 6 nových chlapců ze 2. třídy. Daniela doběhla na 1. místě z 56 závodnic v běhu na 1500 metrů.

Strana 29

8. a) Vyřešil i příklad 2 bez chyby. Vyberte podstatné informace z odstavce 3 dole. Nastudoval celou kapitolu 5 o savcích. Koupili jsme si lístky do řady 4 v přízemí.
- b) Na 5. řádku jsi nechal chybu. Děti z 2. oddělení chodí v úterý do knihovny. Z 5. koleje právě odjíždí vlak. Platil u 4. pokladny, kde byla hezká prodavačka. Na 5. straně je nádherný obrázek.
9. K třiceti čtyřem závěrečným pracím nemám výhrady, ale s dvaceti dvěma pracemi spokojen nejsem. Vypočítal jsem ten pracovní sešit s dvěma sty třiceti čtyřmi příklady za měsíc. Vyprávěl o všech sto padesáti třech rostlinách na svém pozemku. Kdo vládl českým zemím před devíti sty dvaceti třemi lety?
10. a) Pod naší **čtvrtí** (1) vede tunel. Skončili jsme **čtvrtí** (4). Jirka **čtvrtí** (5) borůvkový koláč. **S** (7) trojí (4) nápovědou nepočítej. Jana se **strojí** (5). Vyhráli jsme **o** (7) **tři** (4) branky. **Otři** (5) si pot z čela. Oslavil **stou** (4) branku v NHL. **S** (7) **tou** (3) dívkou se nikdo nebavil.
- b) **Jednou** (6) možná vyhraješ. Přišel domů jen s **jednou botou** (4). **Tři** (5) o sebe oblázky, možná se objeví plamínek. Přijeli všichni **tři** (4). **Pět** (5) lidové písně v hudební výchově by mě nebavilo. Je **pět** (4) hodin.
11. a) Václav III. je někdy označován jako trojí král. Bývá znázorňován se třemi královskými korunami, zatímco jeho otec Václav II. je znázorňován pouze se dvěma. Václav III. byl posledním Přemyslovcem na českém trůnu. Byl zabit za zvláštních okolností 4. 8. 1306 v Olomouci. Jeho vrah je dodnes neznámý.
- b)
- III. – řadová, určitá
trojí – druhová, určitá
třemi – základní, určitá
II. – řadová, určitá
dvěma – základní, určitá

- třetí – řadová, určitá
 4. – řadová, určitá
 8. – řadová, určitá
 1306 – základní, určitá
 c) III. – jarní; trojí – jarní; třemi – kost
 d) před sedmi sty dvaceti lety (pozn.: v roce 2026)
 e) posledním – jarní, českém – mladý, zvláštních – jarní; neznámý – mladý
 f) Václav III. (má na hlavě 3 koruny)

Strana 30

12. a)

- C. Vítr zahnal Odysseovy lodě k cizímu břehu. Řekové se v boji zmocnili města Ismaru. Neposlouchali však Odysseovy rady, aby se ihned vydali na další cestu.
 D. Už několikrát se stalo, že hloupý spor skončil válkou. Nejinak tomu bylo, když se tři bohyně přely o to, která je nejkrásnější. Deset let trvala trojská válka a mnoho hrdinů v ní padlo.
- b) 1.D; 2.A; 3.C; 4.E; 5.B
 c) A. ANO; B. NE; C. ANO; D. ANO; E. NE; F. ANO
 d) Dvanácti – základní, určitá; několikery – druhová, neurčitá; tolik – základní, neurčitá; kolik – základní, neurčitá; druhého – řadová, určitá; několikrát – násobná, neurčitá; tři – základní, určitá; deset – základní, určitá; mnoho – základní, neurčitá
 e) během (7), zjara (6), Odysseovy (2), ihned (6), když (8), o (7), to (3), která (3), je (5)
 f) svými – přivlastňovací, někoho – osobní
 g) listí
 h) Odysseovy – 4. pád, množné číslo, ženský rod; cizímu – 3. pád, jednotné číslo, mužský rod neživotný; Odysseovy – 4. pád, množné číslo, ženský rod; další – 4. pád, jednotné číslo, ženský rod
 i) nejkrásnější – jarní
 j) zmožené – 4. pád, množné číslo, mužský životný rod, vzor mladý; pitím – 7. pád, jednotné číslo, střední rod, vzor stavení; cizímu – 3. pád, jednotné číslo, mužský neživotný rod, vzor jarní; neposlouchali – 3. osoba, množné číslo, způsob oznamovací, čas minulý
 k) je nejkrásnější

Strana 31

B. Test – Číslovky

- a) tříletý, **mnoho**, **mnohokrát**, máloco, nic, hodně – 2
 - b) **dvoje**, poslední, osmina, **málo**, dvojka, **trojí** – 3 (u slova „poslední“ se diskutuje o dvou možnostech – přídavné jméno i číslovka, viz internetová jazyková příručka)
 - c) něco, všichni, **několikrát**, **kolik**, dvojitě, **trojnásobný** – 3
 - d) každý, **tolik**, **osmý**, **několik**, **mnohonásobný**, málokdo – 4
- c) Číslovka čtyři se skloňuje podle vzoru stroj (správně podle vzoru **kost**)
- oboje – určitá, druhová; dvojnásobný – určitá, násobná; stý – určitá, řadová; tolikrát – neurčitá, násobná; desátý – určitá, řadová; málo – neurčitá, základní
- b) Pět bez dvou je stejně jako sedm bez čtyř/čtyřech.

5. b) Před dvěma tisíci lety
6. c) Se dvěma bratry a třemi sestrami
7. b) Koš s oběma proutěnými uchy

Strana 32

5. SLOVESA

A. Slovesa – opakování

1. a) Co **víme** a nevíme o svatém Vojtěchovi?

Za vlády Boleslava II. byli roku 995 vyvražděni Slavníkovci, mocný rod v Čechách. Jedním z mužů, kteří běsnění na hradišti v Libici přežili, byl biskup Vojtěch, který opustil Českou zemi pro neshody s Boleslavem II. **Kdybyste byli** Boleslavem II., asi **by se** vám také **nelíbilo**, **kdyby** biskup **kritizoval** vaše mnohoženství a obchodování s otroky.

A kde **byste** Vojtěcha **našli** po odchodu z Čech? Působil jako misionář v Prusku, pohané ho ale zabili, protože podle pověsti nechal skácet pohanské posvátné duby. Jeho ostatky od Prusů koupil polský král Boleslav Chrabrý a uložil je v Hnězdně. Hnězdnou vyplenil český kníže Břetislav a ostatky svatého Vojtěcha odvezl do Čech. Poláci ale **tvrdí**, že si omylem odvezl ostatky jiného světce.

b)

víme – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas

kdybyste byli – 2. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob (přítomný), čas neurčujeme

by se nelíbilo – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob (přítomný), čas neurčujeme

kdyby kritizoval – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob (přítomný), čas neurčujeme

byste našli – 2. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob (přítomný), čas neurčujeme

tvrdí – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas

c) skácet; infinitiv je neurčitý slovesný tvar zakončený na -t, -ti, -ci; jde o základní (slovníkový) tvar slovesa

d) A. Ano; B. Ne; C. Ano

e) např.: biskup; z rodu Slavníkovců; po odchodu z Čech misionář v Prusku; je to světec; zabit pohany

Strana 33

2. Potřeboval bych se s ním **seznámit**. Chci o tom něco **vědět**. Budeme na to **dávat** větší pozor. Musím se ti **svěřit** se svými pocity. Dokázal bych o tom **mluvit** celé hodiny. Mohu se k vám **připojit** na pražském nádraží? Včera jsem se začal **učit** slovíčka do angličtiny. Rozhodla se mi **pomoci** s tím úkolem.
3. a) by ses vylouval – podmiňovací
měl by ses – podmiňovací
umyl – oznamovací
by otevřel – podmiňovací
zeptej se! – rozkazovací
ses ptal – oznamovací
nevymlouvej se – rozkazovací
mlčte – rozkazovací

rozkazoval – oznamovací
by rozkazoval – podmiňovací
zeptal bych se – podmiňovací
přečte – oznamovací

b) u rozkazovacího a podmiňovacího

4. My **bychom** ti poradili, **kdybychom** věděli, že o to máš zájem. Ty **bys** jí určitě pomohl, **kdybys** věděl, že tomu nerozumí. Vy **byste** ji doprovodili do divadla, **kdybyste** věděli, že se v Praze nevyzná. Oni **by** ji do ničeho nenutili, **kdyby** věděli, že je nemocná. Ty **by ses** k nám přidal, **kdybys** věděl, že pojedeme na výlet. Ty **bys** mu půjčil svoje kolo, **kdybys** věděl, že ho nebudeš potřebovat.
5. **Přijedu** v neděli. – jednoduchý
Brzy ti **zavolám**. – jednoduchý
Řekli jsme mu o tom. – složený
Nejraději **čtu** časopisy. – jednoduchý
Přijeli včera v noci – jednoduchý
Budu se víc **hlásit**. – složený
6. a) **Popros** Evu o bližší vysvětlení. **Najež se** pořádně, ať nemáš hlad. **Neuraz se**, je to jenom vtip. **Ukaž** mi na mapě Portoriko. **Pověz** mi všechny detaily. **Nepokaz** nám naše vystoupení, nauč se pořádně svůj text. **Zavaž si** tkaničky, ať neupadneš. **Nahlas** Evě, pro koho má objednat oběd. **Vyřeš** s ním, jak se dostane do Prahy. **Nařež** dříví, abychom měli čím topit. **Uhas** důkladně zbylé uhlíky. **Pověs** si tašku na věšák.
7. Sousedovy dcery si **stěžovaly**, že se na ně maminka s babičkou **zlobí**. Maminku s babičkou **trápí**, že sousedovy dcery **pošlapaly** květinové záhony. Nakonec se sousedovy dcery **rozhodly**, že **koupí** nové sazenice. Maminka ani babička se už **nezlobí**. Důležité je si své chyby **uvědomit** a **napravit** je.

Strana 34

B. Slovesný rod

1. a) Svatý Václav

Svatý Václav (907–935) byl český kníže. **Je považován** za hlavního patrona České země. Připomeňme si některé důležité informace z jeho života. Václav byl podle legend vládcem zbožným, laskavým a spravedlivým, dbal na to, aby **se** důstojně **slavily** všechny křesťanské svátky. *Aby zajistil klid v zemi, rozhodl se Václav platit východofrancké říši poplatek za mír.* To se nelíbilo jeho bratru Boleslavovi. Roku 935 pozval Boleslav bratra na své sídlo do Staré Boleslavi. Václav se zde zúčastnil bratrovy hostiny, přestože **byl** jedním z přátel **varován**. Druhý den ráno se vydal do tamějšího kostela. Podle legend **byl zavražděn** cestou na mši u dveří kostela členy Boleslavovy družiny.

b) kromě nadpisu Svatý Václav jde ve všech případech o slovesa v trpném rodě; je považován – opisný tvar trpný; se slavily – trpný rod vyjádřený zvrtnou podobou slovesa; byl varován – opisný tvar trpný, byl zavražděn – opisný tvar trpný

c) platit

d) A. Ne; B. Ne; C. Ano; D. Ano; E. Ano

Strana 35

2. a) např. byl zalit, bylo pověšeno, byl opraven, byla přečtena, byl omluven, byla uvařena, byl připraven, byl vypočítán, byl vyměněn, byla vyžehlena, bylo spáleno, byly odneseny, byl koupěn, byl nakreslen, je nakrájen, bylo zastaveno, byla chycena, byl vyčištěn, byl uklizen
b) Záhony byly zality. Prádlo bylo pověšeno. Úkoly už jsou opraveny. Kniha byla přečtena Bětkou. Honza byl omluven z vyučování. Smlouva byla uzavřena. K obědu byl připraven losos. Příklad byl vypočítán snadno. Zámek už byl vyměněn. Košile byla pěkně vyžehlena. Všechno dříví bylo spáleno. Krabice byly odneseny. Dům byl koupěn tatínkem. Obraz byl nakreslen malířem. Chléb ke svačině je už nakrájen. Auto bylo zastaveno policií. Myš byla chycena do pasti. Sklep byl vyčištěn od nečistot. Pokoj byl uklizen.
3. Jan Hus byl upálen v Kostnici. Hrad Karlštejn byl postaven za vlády Karla IV. Národní divadlo bylo postaveno v Praze. Kniha Babička byla napsána Boženou Němcovou.
4. a) upekla – činný; rozzlobil – činný; byl připraven – trpný; jsou roztrženy – trpný; opravili jsme si – činný; byl zkoušen – trpný; zkomponoval – činný; je nahrána – trpný; opravil – činný; byla upečena – trpný; bude zaveden – trpný; se mluví – trpný
b) Maminka připravila slavnostní oběd. Roztrhl jsem si nové kalhoty. Učitel vyzkoušel Petra ze zeměpisu. Symfonický orchestr nahrál tuto skladbu. Upekla jsem bábovku za čtyřicet minut. Příští týden zavedou zimní čas. Hodně o tom mluvili.
5. a) Jiří z Poděbrad **byl zvolen** českým králem roku 1458. Dvacet sedm českých pánů **bylo popraveno** roku 1621 na Staroměstském náměstí. Povinná školní docházka **byla zavedena** Marií Terezií. Papír a střelný prach **byl vynalezen** v Číně. Svatý Václav **byl zavražděn** bratrem Boleslavem. Slavníkovci **byli vyvražděni** roku 995. Nejznámější pravěká soška u nás **byla nalezena** v Dolních Věstonicích. Národní divadlo **bylo otevřeno** operou Libuše. Karel IV. **je nazýván** Otcem vlasti. Karlova univerzita **byla založena** roku 1348. Vestfálský mír, znamenající konec třicetileté války, **byl uzavřen** roku 1648.
6. se hraje – trpný; se stavím – činný; se vyšívají – trpný; zastavíme se – činný; nosí se – činný; se nosí – trpný; setkali se – činný; se žilo – trpný; se tančilo a zpívalo – trpný; se vyspala – činný; se spalo – trpný; se umývají – trpný; se umývá – činný; se značí – trpný; značíme – činný; se učesala – činný; se češe – trpný

Strana 36

7. Jirka si koupil kolo. (A) Ovoce se před jídlem umývá. (N) Jahody byly zality. (Í) Talířek byl rozbit. (Č) Sukně byla vyžehlena. (N) Tatínek přesolil polévku. (O) Maso bylo nakrájeno. (K) Vrátili jsme se včas. (V) Státní svátky se píší s velkým písmenem. (I) Znamky podepsala máma. (T) Domácí úkol vypracoval Jan. (I) Zboží je objednáno. (N) Rybník je na zimu vypuštěn. (I) Text je vytištěn kurzivou. (F) Chyby byly opraveny. (N) Petr vysál koberce. (I)
TAJENKA: A N Í Č N O K V I T I N I F N I => INFINITIV KONČÍ NA **-t, -ti, -ci**
8. a) Jana lucemburského zabili Angličané u Kresčaku (činný). Univerzita byla založena v Praze Karlem IV (trpný). Křižáci husity nikdy neporazili (činný). Bitva u Lipan byla svedena husity mezi sebou navzájem (trpný). Stroje v 19. století poháněla pára (činný). Železná ruda je tavěna hutníky (trpný). V muzeu budou vystavovat obrazy (činný). Půjčky byly konečně splaceny (trpný). Velryby jsou řazeny mezi savce (trpný). Obtížné úkoly jsou většinou odkládány (trpný). Školu stavěli pět let (činný). Fotografie jsou pořizovány v ateliéru (trpný). Hlavní projektant navrhl změny v plánech (činný). Studenti obraz kreslí na plátno (činný).
9. byli by pochváleni – 3. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob (minulý), trpný rod

budeme seznámeni – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, trpný rod

byli byste hráli – 2. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob (minulý), činný rod

je vyroben – 3. osoba, jednotného čísla, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod

přijeli jsme – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod

budeme si užívat – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, činný rod

je přišit – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod

odpovězte – 2. osoba, množné číslo, rozkazovací způsob, činný rod

byl by se zeptal – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob (minulý), činný rod

jsou opraveny – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod

byly sečteny – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod

lehni si – 2. osoba, jednotné číslo, rozkazovací způsob, činný rod

10. a) Ve středověku bylo založeno mnoho měst. Rozlišujeme města královská, poddanská, věnná a horní. Královská města byla založena panovníkem a panovníkovi připadaly všechny poplatky, které se tady vybíraly. V horních městech se těžily kovy, proto patřila mezi nejbohatší. Ze stříbra se razily mince nebo se z něho zhotovovaly šperky.

b) bylo založeno – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod

rozlišujeme – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, činný rod

byla založena – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod

připadaly – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod

se vybíraly – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod

se těžily – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod

patřila – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod

se razily – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod

se zhotovovaly – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, trpný rod

c) Ve středověku lidé založili mnoho měst. Královská města založil panovník. Panovníkovi připadaly všechny poplatky, které město vybralo. V horních městech horníci těžili kovy. Ze stříbra vyráběli v mincovnách mince. Šperkaři zhotovovali šperky.

d) královská – tvrdé; poddanská – tvrdé; věnná – tvrdé; horní – měkké

e) číslovka: mnoho – základní, neurčitá

zájmena: všechny – neurčité, které – vztažné, se – osobní, něho – osobní

f) pád Západořímské říše – rok 476 n. l.

Strana 37

C. Slovesa – test

1. a) rozloučit
b) stěžovat si
2. a) rozkazovací
b) oznamovací
c) podmiňovací
d) oznamovací
3. b)
4. a)
5. a) pověs
b) vyhlas

- c) jez
d) nepokaz
6. četli byste – 2. os., č. mn., zp. podmiňovací (přítomný), čas neurčujeme
budeš psát – 2. os., č. j., zp. oznamovací, č. budoucí
upekl jsi – 2. os., č. j., zp. oznamovací, č. minulý
souhlasím – 1. os., č. j., zp. oznamovací, č. přítomný
dívejte se – 2. os., č. mn., zp. rozkazovací, čas neurčujeme
byl by sis přál; přáli bychom si; bude si přát; přáli jste si; přej si
7. Jirka si koupil novou chalupu – činný; Nádobí umyl Petr. – činný; Prádlo je vyžehleno. – trpný;
Hory se značí hnědou barvou. – trpný; Ubrus vyšila naše babička. – činný; Dort byl upečen. – trpný; Dědeček nasbíral košík hub. – činný; Referát byl napsán anglicky. – trpný
8. Obě okna byla otevřena průvanem.; Obilí jsme zaseli včas. (Obilí zaseli včas.)

Strana 38

6. PŘÍSLOVCE

A. Druhy příslovcí

1. a) Vody jsme měli málo, nejpozději zítra ráno musíme doplnit zásoby. Po hodině jízdy se před námi najednou otevřelo mohutné údolí, kdysi vytvořené činností vody. Dole tekla řeka, což bylo pro nás moc dobře. Nikde žádný strom, pouze v těsné blízkosti vody byla tráva nápadně zelenější. Klikatící se cesta, po které zřejmě pojedeme, vedla k mostu přes řeku. Nejvíc nás potěšila vesnice ve svahu napravo od řeky. „Tam doplníme vodu a potraviny,“ prohodil Karel naprosto samozřejmě. Sedli jsme do sedel svých strojů a vydali se dolů k řece. Zastavili jsme asi 200 metrů před vesnicí mezi kamennými ohradami pro dobytek. Všechny ohrady byly ale prázdné, některé dokonce úplně rozbořené.
- b) **málo** – příslovce míry, **nejpozději** – příslovce času, **zítra** – příslovce času, **ráno** – příslovce času, **najednou** – příslovce času, **dole** – příslovce místa, **moc** – příslovce míry, **dobře** – příslovce způsobu, **nikde** – příslovce místa, **zřejmě** – příslovce způsobu, **nejvíc** – příslovce míry, **napravo** – příslovce místa, **tam** – příslovce místa, **naprosto** – příslovce míry, **samozřejmě** – příslovce způsobu, **dolů** – příslovce místa, **úplně** – příslovce míry
- c) Přísllovečné spřežky jsou příslovce vzniklá spojením předložky s jiným slovním druhem (podstatným jménem, přídavným jménem, zájmenem, číslovkou) a jejich ustrnutím do jednoho slova. Píší se zpravidla dohromady.
- d) A. Ne; B. Ne; C. Ano

Strana 39

2. Včera (p. času) odpoledne (p. času) jezdil David velice (p. míry) rychle (p. způsobu) venku (p. místa) na kole. Večer (p. času) si tatínek doma (p. místa) podrobně (p. míry) přečetl noviny. Dopoledne (p. času) venku (p. místa) krásně (p. způsobu) svítilo sluníčko. Odpoledne (p. času) hrála Eva doma (p. místa) moc (p. míry) pěkně (p. způsobu) na kytaru.
3. upřímně, soukromě, vědomě, temně, tajemně, jemně, ohromně, soukromě, střídme, dojemně, písemně, samozřejmě, vzájemně, strmě, sebevědomě, zřejmě, náramně, rozumně, příjemně
4. Denně chodil pozdě. Nevěděl, jak se účinně bránit proti komárům. Napoleon u Slavkova slavně zvítězil. Poslal dopis doporučeně. Podepsali jsme oboustranně výhodnou smlouvu. Eda soustavně vyrušoval. Jirka se cítil nevinně. Choval se strojeně. Napoleonova garda bojovala

hrdinně. Souhrnně jsme si vše zopakovali. Soudce musí vystupovat nestranně. Ta brož na mě působila bezcenně. Trénink mám jednou týdně. Mluvil plyně anglicky. Měl vůz plně naložený zbožím. Seznámil nás s raně gotickými stavbami. Ze třídy se ozýval tlumeně učitelův výklad. Růže tu kvetou jen planě. Povinně se té výstavy zúčastnila. Nepřekládej to doslovně. Byl nezákonně držen ve vazbě.

5. a) Podařilo se mi zaparkovat **blízko**. (6); Podařilo se mi zaparkovat **blízko** centra.(7); Denně chodil **kolem**.(6); Chodil **kolem** našeho domu. (7); Stál úplně **mimo**. (6); Stál **mimo** záběr.(7); Bydlel **blízko** nás. (7); Bydlel **blízko**. (6); Měl místo **uprostřed** hlediště. (7); Měl místo **uprostřed**. (6); **Potřetí** to nezkoušej. (6); **Po (7) třetí (4)** jízdě ztratila zábrany.
b) Šel okolo (6). Šel okolo (7) kostela. Stál nedaleko (6). Stál nedaleko (7) kostela.

Strana 40

B. Příslovečné spřežky

1. a) Z práce se vracel až potmě. Naši hokejisté do konce zápasu nevyrovnali. Potom se zastavím. Z ticha se ozval výstřel. Vyjeď nahoru výtahem. V tom okamžiku se rozplakala. Na štěstí bys neměl tolik spoléhat. Zpravidla píšeme v tomto slově velké písmeno. Zejména Petr by se nad sebou měl zamyslet. Uměla to jen zčásti. Zvládla to doslova s odřenýma ušima. Mluv nahlas. Vyšlapal na horu Říp.
b) Po tmě nastalo svítání. Dokonce vyrovnali. Po tom výletu budu spěchat domů. Buď zticha. Na horu Sněžku jezdí lanovka. Vtom se rozplakal. Naštěstí se to podařilo. Z pravidla o psaní velkých písmen existuje několik výjimek. Jak ze jména Petr uděláš Petra? Z části švestek budou povidla. Vlož do slova krk písmeno o a vznikne krok. Dávejte si pozor na hlas. Pojď rychle nahoru do 5. patra.
2. Sečti ta dvě čísla dohromady. Skočil do hromady sena. Byli navlas stejní. Na vlas jí dopadlo smítko. Dopoledne půjdeme ven. Do poledne je času dost. Opravdu si ho vážím. Hádali se o pravdu v tom sporu. Potom půjdeme ven. Po tom incidentu už ho nenavštívím. Chodil pořád dokola. Do kola se mu dostal prach. Naoko se ke mně choval hezky. Na oko používal mast.
3. a) Největším štěstím pro cestovatele je, najde-li v cizí zemi to, o čem mnohokrát četl nebo co stokrát někde na fotografii viděl. Užasl jsem, když jsem v Miláně našel Milánský dóm nebo Koloseum v Římě. Je to poněkud příšerný dojem, protože člověk má pocit, že už tu někdy byl nebo že to už jednou nějak zažil, snad ve snu.
b) někde, poněkud, už, tu, někdy, jednou, nějak

Strana 41

C. Stupňování příslovcí

1. zajímavě – zajímavěji – nejzajímavěji; usilovně – usilovněji – nejusilovněji; mile – mileji – nejmileji; pozdě – později – nejpozději; tiše – tišeji – nejtišeji; rychle – rychleji – nejrychleji; hluboko – hlouběji – nejhlouběji; nízkou – níže/níž – nejnižší/nejniž; měkce – měkčeji – nejměkčeji; lehce – lehčeji – nejlehčeji; krátce – kratčeji – nejkratčeji; mnoho – více/víc – nejvíce/nejmíc; zle – hůře/hůř – nejhůře/nejhůř
2. a) a) Pavel bydlí **blízko**, Petr ještě blíž/blíže a já nejbliž/nejbliže. Karel byl na test **dobře** připraven, Ivan ještě líp/lépe a já nejlíp/nejlépe. Dana přišla z práce **brzy**, Eva ještě dřív/dříve a já nejdřív/nejdříve. Jirka čte **špatně**, Ota ještě hůř/hůře a já čtu nejhůř/nejhůře. Pavel se bál a vylezl na strom **nízko**, Tonda ještě níž/níže a já

nejníž/nejníže. Tatínek zabrzdil **prudce**, maminka ještě prudčeji a já nejprudčeji. David mluvil **tiše**, Ládlík ještě tišeji a já nejtíšeji.

b) Jirka se tu zdrží **dlouho**, Franta ještě déle a já nejdéle. Radim vystupoval **jistě**, Eda ještě jistěji a já nejjistěji. Podle Jirky je v Olomouci **draho**, v Brně ještě draž a v Praze nejdraž. Libor to vyřešil **lehce**, Patrik ještě lehčeji a já nejlehčeji. Hynek ti přál **hodně** štěstí, Zdeněk ještě víc/více a já nejvíc/nejvíce. Jakub během dne **málo** pije, Standa ještě míň/méně a já nejmíň/nejméně.

c) David se na recepční **sladce** usmál, Dan ještě sladčeji a já nejsladčeji. Petr vyšplhal **vysoce**, Marek ještě výš a já nejvýš. Ríša hodil oštěp **daleko**, Roman ještě dál a já nejdál. Hana tvrdí, že má **málo** času na učení, Iva ještě méně/míň a já nejméně/nejmíň. Alešovi to šlo opravit **těžko**, Janovi ještě hůř/hůře a mně nejhůř/nejhůře. Stepi jsou **suché** krajiny, polopouště jsou sušší a pouště jsou nejsušší.

b) přídavná jména – suché

c) běžně 2,5 litru

d) největší poušť (horká) – Sahara; polární poušť Antarktida je ale větší

Strana 42

7. PŘEDLOŽKY

- a) Na (6. pád, vlastní předložka) Islandu se nachází asi třicet činných sopek. Vedle (2. pád, nevlastní předložka) nich zde najdeme i rozsáhlé ledovce. Proto se Islandu říká „horká země s (7. pád, vlastní předložka) ledovou tváří“. Na (6. pád, vlastní předložka) Islandu je přibližně 250 geotermálních oblastí, ze (2. pád, vlastní předložka) kterých vyvěrají horké prameny s (7. pád, vlastní předložka) teplotou vody kolem (2. pád, nevlastní předložka) 75 °C. Roku 2010 se k (3. pád, vlastní předložka) životu probudila sopka Eyjafjöll [eijafjoel] a okolo (2. pád, nevlastní předložka) šesti set obyvatel z (2. pád, vlastní předložka) vesnic vedle (2. pád, nevlastní předložka) sopky muselo být evakuováno. Mrak ze (2. pád, vlastní předložka) sopečného prachu, který vznikl při (6. pád, vlastní předložka) výbuchu sopky, vystoupal do (2. pád, vlastní předložka) výšky několika kilometrů. Kvůli (3. pád, nevlastní předložka) tomu musela být přerušena letecká doprava v (6. pád, vlastní předložka) severozápadní Evropě.
b) A. Ano; B. Ano; C. Ano
d) Vesuv; v Římské říši
- Vystoupil jsem na všechny české hory kromě Sněžky (4. p.). Míč skončil mimo trávu (4. p.). Snědl jsem vše kromě špenátu (2. p.). Jde to mimo mě/mne (4. p.). Mimo dopravní špičku (4. p.) bývá město průjezdné. Do omáčky dal vše kromě soli (2. p.). Souhlasili všichni kromě Evy (2. p.).

Strana 43

- a) Prostí lidé ve středověku jedli obvykle kaši z luštěnin nebo hustou polévku s chlebem. Oblíbené byly polévky s houbami a s česnekem. Z luštěnin se nejčastěji objevoval hrách s čočkou, z mléčných výrobků sýr s tvarohem. Chléb se připravoval z pšeničné mouky a ze zbytků těsta z předchozího pečení. Maso z domácích zvířat se vyskytovalo na jídelníčku zřídka. V době půstu se z masa směly jíst pouze ryby.
b) A. Ne; B. Ne; C. Ne
- a) Žižaly závodily s (7. pád) chutí. Trať byla kluzká, jak je pro (4. pád) žižalí závody nutné. Sotva štíhlé atletky převezly startovní čáru, Radovan jim začal stavět přes (4. pád) cestu důmyslně překážky: kladinky z (2. pád) dřívěk, na (6. pád) kterých měly co dělat s (7. pád) rovnováhou. Zatímco závodnice zdolávaly tuhle nejtěžší překážku, rozběhl se Radovan do (2. pád) kuchyně

a odšrouboval z (2. pád) maminčina strojku na (4. pád) maso dírkované kolečko. Žížaly se těsně před (7. pád) cílem provlékly dírkami, jako když se mele maso.

b) Žížaly kypří půdu, činností napomáhají vsakování vody do půdy.

c) Protože po dešti vylézají na povrch půdy, jelikož v podzemí je málo kyslíku.

5. a) Jirka seděl vedle (6). Místo (7) mě jel do Prahy Karel. Denně jezdil okolo (6). Kolem (7) rybníka vede naučná stezka. Bydlím nedaleko (6). Blízko (7) Blanska se nachází mnoho jeskyní. Uhnul jsem mimo (7) trať. Seděli jsme uprostřed (7) sálu. Má dům naproti (7) kostelu.

b) Jirka seděl vedle (7) mě. Vybral si dobré místo (1) na pozorování. Denně jezdil okolo (7) našeho domu. Šel kolem (6). Bydlel nedaleko (7) nás. Stál blízko (6). Byl úplně mimo (6). Seděl uprostřed (6). Stál naproti (6).

Strana 44

8. SPOJKY

- a) Velitel rozhodl, že (8) tedy Eva půjde s námi a (8) potáhne vozeček s buchtami, aby (8) byla také něco platná. Eva si radostně poskočila, že (8) tu bude hned, jestli (8) si také může vzít s sebou Jiřinu, protože (8) jest její největší a (8) nejměkkější přítelkyně, před kterou nemá žádné tajnosti.
b) který, co, kdo, jaký, jenž, kdy, kam, kde, kolik...
- a) Jakmile jsme si odpočinuli a nabrali nových sil, tu velitel poručil, abychom se plížili lesem a hlásili všechno podezřelé. Tak jsme se plížili a bedlivě se dívali na všechny strany. Napřed kráčel Éda Kemling, protože pravil, že je důstojník. Měl v ruce plán, díval se do něho a v jednom kuse velel. Tu náhle zařval. Z toho jsem poznal, že nás Ješiňáci přepadli. Náš velitel se chtěl spasit útekem a schoval se do škarpy. Myslil si, že ho nebude vidět, ale Ješiňáci ho našli a vytáhli ho za pačesy. Jeden mu plivl zezadu na kalhoty.
b) hovorové – zařval; knižní – pačesy
- když (8), ale (8), který (3), nebo (8), kde (6), jestliže (8), co (3), kolik, (4) aby (8), kam (6), že (8), jaký (3), neboť (8)
- třebaže, protože, jelikož, poněvadž

Strana 45

9. ČÁSTICE

- a) Už jsou zase **chválabohu** prázdniny. **I** promluvil pokorně ke králi. **Že** ses do toho **vůbec** pletla! **Kéž** by **už** ta zima skončila! **Nu což**, nelze-li to jinak, rozejdeme se. **Když** ono to bylo **takové** nudné! **Aby** vás kos sezob! **Ať** mír dál zůstává s touto krajinou. **A přece** se točí! **Ano**, máte pravdu. **Ne**, nikdy jsem ho neviděl. **Každopádně** se to musí **nějak** zařídit. **Jen** se nestydí! **Ale, zas** jedna neučesaná! Kdybych **tak** vyhrál zítra tu bitvu! **Že by** to byl tygr? **Prý** to všechno zaplatil. **Jistě**, to ti **tak** věřím! **Nechť** se v žábu promění! **Copak** vám na tom nepřipadá nic divného? Vyhnuli jsme se zkoušení z matematiky, **bohudík**. Ty máš **snad** strach? Už to **možná** ví.
b) Přišel Petr i Pavel. (i – spojka); Řekla, že přijde. (že – spojka); Pršelo, což nebylo dobré. (což – zájmeno); Když bude hezky, půjdu ven. (když – spojka); Řekla, aby nechodil. (aby – spojka); Přišel Petr, ale Pavel ne. (ale – spojka)
- a) Když (9) on je tak prima. Když (8) k nám přijde, je hned prima nálada. Přišel Petr, Pavel však (8) zůstal doma. Však (9) taky přijde. Říkala, že (8) ji trápí kašel. Že (9) by chřipka? Aby (9)

tak celý víkend pršelo. Chtěla, aby (8) o víkendu nepršelo. Ale (9), zase nějaký dobrák. Přišel, ale (8) dlouho se nezdržel. Kdybych (9) tak vyhrál milion! Kdybych (8) vyhrál milion, podnikl bych cestu kolem světa.

Strana 46

10. CITOSLOVCE

1. Kočka udělala mňau. Váza bum na zem. Budík crrr. Holub vrkú. Sova hlasitě hú. Z boudy se ozývalo haf.
2. b) O veliké řepě
Byli jeden dědeček a babička a měli malou vnučku Evičku. Dědečkovi se podařilo vypěstovat řepu, oó (výborně!). Děda kop kop (kopal). Řepu se mu však nepodařilo vykopat. Dědeček haló (zavolal) na babičku. Ta chňap (chytla) dědu v pase, ten chňap (chytl) silné listy a společnými silami hej rup (táhli)! Ale řepu nevytáhli. Babička haló (zavolala) na Evičku. Všichni tři ufuf (zabrali), ale řepa nic. Vnučka hurá (běžela) pro pejska. Uf, ech (snažili se), řepu nevytáhli. „Kočičko, šup (pojď) na pomoc!“ pejsek haf haf (štěkal) na kočičku. Kočička chňap (chytla) pejska a uf, ech, ouvej (se snažili), už se zdálo, že jup (se vytáhla), ale nakonec nic. Děda achach (si povzdychnul) zklamaně. „A co já?“ písk písk (zapískal) hlásek u země. To řepa (přišla) malá myš. „Ty, myško? jsi taková tuťuňuňu (malá),“ nevěřila babička. Děda jen hahaha (se zasmál), ale myška už tradá (táhne). Tu najednou řepa hop (vyklouzla) ze země. Jak povolila, všichni bác (spadli) na jednu hromadu. Společně se vše podařilo. Hurá (výborně)!
3. Andulka **fr** z okna ven. **Hurá**, začínají prázdniny. **Ó**, to jsou k nám hosti! Pes **hop** přes plot. **Ach**, to je nádherná krajina. **Pssst**, nerušte nás. Obleč se a **hybaj** ven. **Čiči**, pojď domů, Micko! **Hm**, nečekala jsem to. Ovce na pastvě **bé**.

Strana 47

NEOHEBNÉ SLOVNÍ DRUHY – TEST

1. a) rozumně, b) soukromě, c) významně, d) vědomě, e) písemně,
2. a) ráno – času, b) pěkně – způsobu, c) proto – příčiny, d) nahoru – místa,
3. Eva se vrátila domů až potmě. Jirka se na mě naoko usmíval. Zpěváci si musejí dávat pozor na hlas. Vyjel nahoru výtahem. Děti skákaly do hromady sena.
4. a) dřív, dříve, b) dráž, draže, c) výš, výše, d) snadněji, snáze, snáz, e) prudčeji, f) blíže, blíže;
5. d)
6. b), c), e)
7. b)
8. a) 7, b) 10, c) 8, d) 6, e) 9
9. *Oprava chybných možností:* c) Jana s Petrou; d) halenka z hedvábí
10. *Např.:* Nejdřív si napiš úkoly, potom můžeš jít ven. Eva byla po tom náročném testu vyčerpaná.

Uč., str. 48–64 II. PRAVOPIS

Strana 48

1. VELKÁ PÍSMENA

A. Jednoslovná vlastní jména

2. a) Ital, italský jazyk, italský herec, italští politikové, Italové, italština, Afričan, africké podnebí, Maďar, maďarština, maďarský guláš, Sparťané a Athéňané, pařížští malíři, Pařížané, Američan, Čechy a Morava, americký podnikatel, Jiří z Poděbrad, Habsburkové, Velikonoce, velikonoční čas, Francouzi porazili Angličany, anglické pobřeží, angličtina, mistr Josef Mánes, mistr Jan Hus, Rudolf Habsburský, husita
3. a) Modrou planetou je nazývána Země. Na Moravě je úrodná země. Apollo 11 letělo na Měsíc. Červen je můj oblíbený měsíc. Nejjasnější hvězdou souhvězdí Malého medvěda je Polárka. Koupil si polárku. Vedl organizaci Sokol. Malého hraboše ulovil sokol.

Strana 49

B. Víceslovná vlastní jména

1. a) Slovenská republika, Monacké knížectví, Knižectví monacké, jižní Morava, Spolková republika Německo, Čínská lidová republika, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Belgické království, Spojené státy mexické, Ruská federace, Severní Amerika, Velká Morava, Sámova říše, východní Čechy
2. a) Spojené království Velké Británie a Severního Irska; Spolková republika Německo; Spojené arabské emiráty
b) V Evropě: Spojené království Velké Británie a Severního Irska; Spolková republika Německo; v EU: Německo
c) Big Ben a parlamentní komplex; Braniborská brána; Burdž al-Arab
3. Rozlehlé, souvislé části souše obklopené oceánem nazýváme kontinenty. Jedním z kontinentů je Amerika, která se z hlediska svého vývoje dělí na dva světadíly: Severní Ameriku a Jižní Ameriku. Jedním ze států Severní Ameriky jsou Spojené státy americké. Stát oficiálně zvaný Korejská republika se také označuje jako Jižní Korea. Stát s oficiálním názvem Ruská federace se zkráceně nazývá Rusko.

Strana 50

4. a) Český Krumlov, Kutná Hora, Žďár nad Sázavou
b) Český Krumlov např.: Státní hrad a zámek Český Krumlov; Kutná Hora např. katedrála Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele v Sedlci; Žďár nad Sázavou např. poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře
5. Rychnov nad Kněžnou, Bystřice pod Hostýnem, obec Dolní Věstonice, Malá Strana, Český Těšín, Nové Město na Moravě, Františkovy Lázně, městská část Staré Město, Moravská Třebová, Planá nad Lužnicí, obec Hroznová Lhota, Rovensko pod Troskami, městská část Nový Lískovec, město Kašperské Hory, lázně Karlova Studánka, lázně Jeseník, Jánské Lázně, Velké Meziříčí, Ústí nad Orlicí
6. a) Nejznámější pražské čtvrtě
Čtvrť Malá Strana patří mezi nejpůsobivější části Prahy. Původně vznikla jako podhradí Pražského hradu, kde později převládly šlechtické a církevní stavby. K nejznámějším místům patří Malostranské náměstí a ostrov Kampa, obtékáný kanálem Čertovka. Nejvyhledávanější částí Prahy je Staré Město. Leží na pravém břehu Vltavy. Centrum Starého Města tvoří Staroměstské náměstí. Čtvrť Nové Město založil roku 1348 Karel IV. Ze strategických důvodů zprvu uvažoval o rovinném terénu na levém břehu Vltavy na místě dnešní pražské čtvrti Letná.

Nakonec zvolil území na pravém vltavském břehu mezi Starým Městem a Vyšehradem, kde byl lepší přístup k vodě.

Strana 51

7. a) Moravský kras, Plitvická jezera, Prachovské skály
8. Severní moře; Nové Město; Hrubý Jeseník; Ústí nad Labem; Kutná Hora; Tichý oceán; Karlovy Vary; TAJENKA: *Zopakujte si, jak píšeme názvy měst a hor*
9. a) hora Říp, Atlantský oceán, Lužické hory, Jizerské hory, Panamský průplav, řeka Vltava, Černé moře, Biskajský záliv, Pyrenejský poloostrov, Polabská nížina, Podunajská nížina, pohoří Vysoké Tatry, Povltaví, řeka Tichá Orlice, Slezsko, Velká uherská nížina, Českolipsko, pohoří Bílé Karpaty, Dobšinská ledová jeskyně, Severní ledový oceán, moře Egejské

Strana 52

10. sady Míru, ulice Politických vězňů, náměstí Svobody, třída Vítězství, nábřeží Dvacátého osmého října, náměstí Osvoboditelů, lékárna Pod Věží, hospoda Středověkých rytířů, hotel Na Vyhlídce, třída Národních buditelů, náměstí Republiky, řeznictví Na Růžku, ulice Pod Zámeckými schody, kadeřnictví Pod Radnicí, zahrada Na Valech, penzion U Kostela, cukrárna U Veselé vdovy, ulice Pod Lípou, hospoda U Měděné pánve, nábřeží Obránců míru, třída Kapitána Jaroše, ulice Pod Drahou
11. náměstí Míru, Podolské nábřeží, třída Kapitána Jaroše, třída Vítězství, nábřeží Politických vězňů, ulice Na Dědince, U Panského dvora, Na Příkopě, K Rybníčku, V Zálesí
12. a) Nové Město nad Metují, město Český Těšín, Čertovo jezero, Plzeňsko, Severní ledový oceán, řeka Divoká Orlice, Valdštejnská zahrada, Barrandovský most, ulice Na Příkopě, ulice Bratří Čapků, třída Generála Píky, hotel U Bílého beránka, dům U Dvou slunců, Podunajská nížina, Spišská Nová Ves, Švédské království, Velká Británie
b) Jan Neruda; na Malé Straně

Strana 53

13. a) Prašná brána, Petřínská rozhledna, chrám svaté Barbory v Kutné Hoře, Staroměstská mostecká věž, Karlův most, hrad Karlštejn, prezident není na Hradě, sever, Severní Amerika, Severní ledový oceán, Jihoafrická republika, jižní Morava, Jižní Amerika, Jihomoravský kraj, Severní Korea, zámek Vranov nad Dyjí, Betlémská kaple, Jihočínské moře
b) Františkovy Lázně, Jablonec nad Nisou, pohoří Malá Fatra, Bílé Karpaty, polština, Poláci, polské doly, polský jazyk, Mléčná dráha, náměstí Svornosti, ulice Ke Mlýnu, Belgické království, Království belgické, Severní Amerika, severní Čechy, sever Moravy, chrám svatého Jakuba v Brně, Staroměstská radnice v Praze, Národní divadlo, hrad Kost, Vysoké Tatry, Slovenská republika, most Legií, Eiffelova věž, zámek Litomyšl, litomyšlský zámek
14. a) Chrám svatého Víta, Prašná brána, Vladislavský sál, Národní divadlo, Petřínská rozhledna

Strana 54

15. a) Osudy dobrého vojáka Švejka (Jaroslav Hašek), Povídaní o pejskovi a kočičce (Josef Čapek), Bylo nás pět (Karel Poláček), Staré pověsti české (Alois Jirásek), Cirkus Humberto (Eduard Bass)

16. Erben, Devatero pohádek, Bylo nás pět, Červená karkulka, Pán prstenů, Záhada hlavolamu, Pan Tau, Liška Bystrouška; TAJENKA: Andersen (Hans Christian Andersen)
17. a) pardubický perník, olomoucké syrečky, moravské víno, jablonecká bižuterie, znojenské okurky, plzeňské pivo, karlovarské oplatky, třeboňský kapr
b) produkt, který pochází z určitého geografického regionu, je vyroben převážně z místních surovin a nese prvky tradice, kvality a jedinečnosti
18. Ota Pavel je autor knihy Smrt krásných srnců, Vančurova kniha Rozmarné léto, Čapkův román Válka s mloky, povídka Divá Bára, Staré řecké báje a pověsti, zubní pasta Odol, jablko Spartan

Strana 55

19. Mezinárodní den studentstva, Svátek práce, Den učitelů, Vánoce, vánoční svátky, Velikonoce, velikonoční svátky, na Nový rok, v novém roce, Mezinárodní den dětí, Bílá sobota, Velký pátek, Mezinárodní den lidských práv, mnoho zdraví v novém roce, Hromnice, Den Země, Květná neděle, Boží hod vánoční, Boží hod velikonoční, Svátek matek, po Silvestru je v kalendáři Nový rok, seriál Křeček v noční košili, Den české státnosti, Česká republika, Česko, český hokej, Čech
20. a) Nový rok, Svátek matek, Velký pátek, husitské války, Svátek práce, únor, Václavské náměstí, novém roce, Měsíc, Vánoce; TAJENKA: *Jeden z křesťanských svátků: **Velikonoce***
b) Křesťané si o Velikonocích připomínají ukřižování, smrt a zmrtevýchvstání Ježíše Krista
c) Jan Hus byl český kněz, kazatel, teolog a reformátor církve. Kritizoval některé praktiky katolické církve a snažil se ji reformovat, žil na přelomu 14. a 15. Století
21. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, jsem sokol, chodím do Sokola, Český rybářský svaz, Česká strana sociálně demokratická, Rada bezpečnosti, Policie České republiky, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, první světová válka

Strana 56

22. a) gymnázium; základní škola; Gymnázium Matyáše Lercha Brno; Základní škola, Sekaninova 1, Brno; střední odborné učiliště; Střední škola automobilní Jihlava; Magistrát města Plzně; magistrát; městský úřad; Městský úřad Rosice; olympijské hry
b) Karlova univerzita; lékařská fakulta; Masarykova univerzita; Lékařská fakulta Masarykovy univerzity; brněnská právnická fakulta; Právnická fakulta Univerzity Karlovy; České vysoké učení technické v Praze
23. a) staroslověnština, husité, Národní divadlo, Velká Morava, němčina, Karlštejn, Sparťané; TAJENKA: *Významnou osobností raného středověku je svatá **Ludmila**. Co o této ženě víte?*
24. violka vonná, tur domácí, prvosenka jarní, srnec obecný, kachna divoká, hřib dubový, hudební výchova, občanská výchova, anglický jazyk

Strana 57

C. Velká písmena – test

1. d)
2. e)
3. c)
4. d)
5. a)

6. b)
7. c)
8. d)
9. d)
10. e)

Strana 58

2. PSANÍ I, Í/Y, Ý

1. netopýr, zvykat, obyvatel, vzlykat, zamykat
2. Hrad Rábí nebyl za husitských válek dobyt. Po bitvě na Bílé hoře odešlo mnoho protestantů z vlasti. Církevní hodnostář vykonávající správu určitého území se nazývá biskup. Pálení čarodějnic je lidový obyčej. Císařské vojsko pobilo nedaleko Nového Bydžova tlupy vzbouřenců. Hrad Bítov je bytelný hrad na jihu Moravy.
4. a) pole zarostlé pýrem, slepiš mi to, nastražené pytlácké oko, klopýtavá chůze, pil hodně piva a opil se, papírový pytlík, houby pýchavky, včely opylují květy a sbírají pyl, pichlavý ježek, kůň je lichokopytník, slepýš je ještěrka, pískal na píšťalu, popínavé rostliny, třpytky na ryby, pikat při hře na schovávanou, piloval hrany, pýcha je špatná vlastnost, jetel je pícnina, květina pivoňka, vytáhl třísku pinzetou, egyptské pyramidy
5. a) sirup, sirky, sítnice, sypkovina, přesíval písek přes síto, nasycená kyselina sírová, usychající osika, syrovátka, sypký zásyp, sídliště, zmije zasyčela a odplazila se, osiřel, je sirotek, přesýpací hodiny, sychravý podzim, siloměr, sbíral syrovinky do síťovky
b) na vinohradech, větrný vír, vykejte mi, cesta se vinula k hradní vížce, výkresy z výtvarné výchovy, pobyli hodinu ve vířivce, výtrusné rostliny

Strana 59

- c) prokázaná vina, víly vily věnce, vysočina, vyviklaný kůl, visací zámek, soutěž ve skoku do výšky, vytí vlků, vynález, vysunul tykadla, závin, vysvědčení, nevidomí lidé nevidí, visutá lanovka, nemístné výtky, vyděl výsledek dvěma, vískat ve vlasech, vitrína, víkend
- d) zámek se nazýval Sychrov, ten se dnes něco nazíval, vyzývavý postoj, brzičko odjedeme, vzývání bohů, rozbitý zip, král Zikmund, nedobrovolný azyl, okenní žaluzie, mám ráda rozinky
6. Co víme o upírech?
Jazykovědci přišli na to, že slovo upír se vyskytuje ve všech slovanských jazycích. Mezi lidmi se šířily pověry, že upíři jsou nadpřirozené bytosti, které se živí krví lidí. Upíry se prý stávaly osoby, které skonalý nepřirozenou smrtí, nebo lidé vyloučení ze společnosti. Někteří strašili blízké, jiní škodili na dobytku. Přes den byli zalezlí v rakvích, protože jediný sluneční paprsek by způsobil, že by se rozplynuli. Lidé se jich báli, protože věřili, že vlivem upírů přichází hlad, psí počasí a mor. Kdo si ale myslí, že upíři nejsou, mýlí se. Jde ale o druh netopýra.
7. a) a) Minulý měsíc jsme byli na škole v přírodě. Ubytovali jsme se v bývalé myslivně. Mýlil jsem se, když jsem si myslel, že se budu nudit. Podnikali jsme výlety do okolí, šplhali jsme do vysokých kopců a hráli jsme si na mýtinách. Vzduchem poletovalo chmýří z pampelišek. Za ranní rosy jsme mohli v trávě spatřit hlemýžďe. Byli jsme daleko od průmyslové civilizace, kolem nás bylo slyšet jen bzučení hmyzu.

b) Nikdo nic nenamítal proti tomu, že se nesměly používat mobilní telefony, zapomínali jsme na nesmyslné hádky a snažili se být milí a ohleduplní. Jednou jsme všichni zamířili do blízkého průsmyku. Vzpomínám si, jak se mi rozbušilo srdce, když jsem uviděl zmiji.

c) Na konci pobytu nás čekala návštěva Jihlavy, jejího podzemí i tamější zoo. Prohlédli jsme si lvy, krokodýly, antilopy se zebrami, osly, pávy a šimpanzi. Nejvíc jsme se těšili na medvídku mývala, protože přispíváme na jeho chov. Pak jsme zamířili k rodné Litomyšli.

Strana 60

3. SKUPINA BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ, MĚ/MNĚ

1. motýl bělásek, matčino objetí, hotelový objekt, objemná zásilka, pětina obyvatel, objednal si k obědu řízek, svésil hlavu, pěstoval květák, výpočet objemu, naběračka, věnoval Bětce květiny, svými smysly vnímáme vjemy, obětní beránek, objevil se u vjezdu do domu, kruhový objezd, běloši, podběl, vzít si úvěr, nový objektiv, zpěváky řadíme k umělcům, sběr papíru, je objednaný, oběžná dráha, nízký věk, závěrečná prověrka, pověsti, pověsil si věci na věšák, objeď tu překážku, pracovní oběd, objektivní důvody, koloběh vody, zvědavý člověk, objevitel se obětoval pro lidstvo, koloběžka, vždy je někdo obět, obětavá maminka
2. pomněnka, oběd, objev, zemětřesení, průměr, zákaz vjezdu, nedorozumění, běžky, běloch, umělci, věnec; TAJENKA: *Řekněte nebo zjistěte, jak se vypočítá **objem krychle**.*
3. a) známí posměváčci, zatmělo se mu před očima, měkkýši a měňavky, zatmění Měsíce, změnil zaměstnání, vzpomněl si na mě, tamější zvyky, měření, na mělčině, připomněl mně to, zemědělci, opomněl se na to zeptat, pamětníci, měděná pánev, rozměry, poloměr, pomněnky a slaměnky, domnělý viník, výroba té směsi, odměrka, hřmění, vystoupení umělců na náměstí, zapomnětlivý hoch, setmělo se, hřmělo, oněměl hrůzou, uměl vyjmenovat nejznámější umělce, mylná domněnka, osová souměrnost, rozuměl nám, ztemnělý kraj, směnárna, uzemnění elektřiny

Strana 61

4. ohromně (Z); jemně (N); vědomě (A); sebevědomě (Č); vzájemně (K); soukromě (U); střídme (O); skromně (B); zřejmě (J); rozumně (E); strmě (M); písemně (U); TAJENKA: *Napište **značku objemu** – V*
5. a) Poslední srpnový týden jsme většinou pobývali se svými bratřenci u strýce v osamělé myslivně v šumavských lesích. Chalupa byla zařízena skromně, ale mně to nevadilo. Ohromně jsme se sem těšili. Obvykle jsme byli se strýcem sami, protože rodiče museli zpět do města do zaměstnání. Před cestou nám říkali, abychom se chovali rozumně. Běhali jsme po mýtinách a mezích se sítkou na motýly, chytali jsme bělásky a sbírali houby. Sluneční paprsky nás příjemně hřály, stromy omamně voněly. Strýc nám věnoval každou volnou chvíli. Chodili jsme na výlety, kde s námi objevoval krásy tamější přírody. Přírodě rozuměl. Obětavě se s námi skláněl nad rostlinkami, u nichž jsme nevěděli jejich název.

4. PSANÍ Ú/Ů

1. Naše nejjedovatější houba se nazývá muchomůrka zelená. Lesní plody modré barvy jsou borůvky. Živočišná třída, do níž patří mihule, se nazývá kruhoústí. Přímký mající jeden společný bod jsou různoběžky. Rovnoramenný trojúhelník mající jeden úhel 90° je pravouhlý. Slovo nadřazené slovům čtverec a obdélník je mnohoúhelník. Odborná péče o ruce a nehty

na rukou je manikúra. Odborná péče o nohy a nehty na nohou je pedikúra. Výletu po hřebenech hor se říká horská túra. Jirka měl při zkoušce velkou smůlu.

Strana 62

5. PSANÍ -N-/-NN

- a) ztracené jmenné seznamy, postranní úmysly, sloní kly, kolenní vazy, týdenní slunný pobyt, stinné údolí, do klokaní kapsy, pozlacené šperky, plátěné i vlněné oděvy, olovené potrubí, vrácený cenný deník, zákonné postupy, senná rýma, kamenné i dřevěné stavby, kostěné jehly, do rodinné výchovy, havraní vlasy, dvě desetiny, chráněná krajinná oblast, hlubinné doly, jeskynní chodby, okenní rámy, stavební firmy, Petr je vinný, výměnný obchod, nástěnné malby, do mikrovlnné trouby, přeplněné autobusy, ceniny, s desetinnými čísly, lomené výrazy, mezi telefonními čísly, celozrnné chleby, nový ceník, k výkonnému řediteli, odsouzený viník, rané zelí
 - b) pytláctví, ztráta přirozeného prostředí, konflikty s lidmi, klimatické změny
- viník, varhaník, slaměný, tepenné, vlněný, vraní oko, raný, rovnoramenný, drátěnou, jedna desetina, povinnost; TAJENKA: *Kde se nachází náš nejstarší **kamenný most**?* – Nejstarší kamenný most u nás je v Písku.
- V mém deníku se dozvíte, že jsme s bratrem strávili prázdniny u Břeclavi. O pobytu jsme si vedli denní záznamy. Byli jsme u dědy. Ten se zabývá pěstováním vinné révy a má vinohrad. Pro sklizeň kvalitních hroznů je třeba slunné počasí. K našim každodenním povinnostem patřila obhlídka vinice. Při jedné ranní kontrole jsme zjistili, že rané odrůdy nad kamennou zídou jsou napadeny sviluškami. Dědeček prohlédl jednotlivé rostliny a užil účinný postřik proti tomuto hmyzu. Chodili jsme po lesích a loukách. Jen seníku jsme se vyhnuli, protože bratr trpí sennou rýmou. Babička nás učila poznávat léčivé rostliny. Ví, že byliny mají mnohostranné využití.

Strana 63

6. PŘEDPONY S-, SE-/Z-, ZE; VZ

- a) Zdřevěněly mi nohy. Slepovali modely letadel. Stmívá se. Sbíral houby. Zlomeniny srostly a zhojily se. Spravil zchátralé obydlí. Dívky vzlykaly. Vzpomínali jsme na chvíli, kdy jsme se opět shledali. Obilí rychle vzrostlo. Davy lidí se shromáždily na schůzi. Sroloval papír. Eva díky své dřině zbohatla. Pořídil si sbírku s motýly. Svlékl si košili, složil ji a sbalil do kufru. Spadané listí shrabali a spálili. Ztratily se mi zpracované referáty. Lesy ztemněly a ztichly. Vztyčil vlajku na stožár. Spravil ztrouchnivělé trámy. Zčervivělé hrušky shnily.
 - b) Lidičky se sběhli na návsi. Skamarádili se s námi. Ondřejovi zčervenaly tváře. Kdo zkomponoval operu Libuše? Skáceli obě lípy u budovy školy. Dědečkovi zešedivěly vlasy. Brzičko se z toho vzpamatoval. Vzpažte! Jahody zčervenaly. Svalil se do trávy. Vzchopte se. Poddaní se vzbouřili proti králi. Zlomily se mu obě lyže. Do Ostravy se sjeli umělci z celého okolí. Obilí vzklíčilo.
 - c) Smíchal barvy. Rozdíly mezi jejich časy se zmenšovaly. Zpytoval svědomí. Salámy se v teple rychle zkazily. Smontoval k sobě oba díly. Zpřístupnili nové jeskynní chodby. Zkouška sboru skončila. Spatřil tu orly. Zpozoroval tetřevy. Zkoumal plazy. Ztráta na vedoucího závodníka se zvětšovala. Vzpomněli jste si už?

2. a) Učitel zjednal pořádek. Sleva činí deset procent. Letadlo se vzneslo do výšky. Jirka si stěžoval tatínkovi. S maminkou jsme zhlédli premiéru filmu. Můj bratr zběhl ze studií. Jirka sbil budku pro ptáčky. Letos jsme zvolili nového prezidenta. Maminku sužují obavy o zdraví dětí. Smotal provaz do klubíčka. Tabule musí být pořádně smazaná. Rekonstrukce dálnice nám ztěžuje cestu do Prahy. Obhajoba snesla důkazy o jeho nevině. Během ranní směny se nestalo nic mimořádného. S žádostí se obrať na lesní správu. Náhle někdo zvolal: „Už jdou!“ Svedli vítěznou bitvu.
- b) Sjednal si odvoz na nádraží. Zleva přijelo nákladní auto. Letadlo se sneslo na přistávací dráhu. Ztěžoval mi rozhodnutí. Shlédla z okna na chodník. Lidé se sběhli na nádraží. Tatínek zbil Jirku, protože zlobil. Svolil ke svatbě své dcery. Obě cesty se zužují. Zmotal příklad v matematice. Eva je zmazaná od bláta. Neustále si na mě stěžuje. Vznesli se k nebi. Nesnáším změny počasí. V rádiu slyšel špatnou zprávu. Svolal poradou vedení. Zvedli těžkou činku.

Strana 64

PRAVOPIS – TEST

1. b)
2. b)
3. c)
4. b)
5. d)
6. b)
7. b)
8. c)
9. b)
10. c)
11. d)
12. c)
13. d)
14. a)
15. b)
16. a)

Uč., str. 65–75 III. NAUKA O SLOVĚ

Strana 65

1. SLOVO A JEHO VÝZNAM

1. a) Před mnoha lety žil v Egyptě král a ten neměl děti. Dlouho prosil bohy, aby se jeho ženě narodil syn. Bohové konečně krále vyslyšeli. Splnili mu jeho přání a král nevěděl, co by radostí udělal. Do čisté radosti ukápala kalná krůpěj smutku. Do paláce vešlo sedm Hathor, sudiček, obstoupily novorozeného, sklonily se nad ním a řekly: „Zahubí tě krokodýl, had anebo pes.“
- b) krokodýl – dravý vodní ještěr horkého pásma s dlouhým silným, ze stran zploštělým ocasem, silnýma nohama a s kůží krytou rohovitými šupinami; had – beznohý plaz s dlouhým štíhlým tělem; pes – šelma příbuzná vlku, která je ochočena k hlídání

- c) **aby se narodil** – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob (přítomný), činný rod; **krále** – 4. pád, jednotné číslo, mužský rod životný; **kalná** – 1. pád, jednotné číslo, ženský rod
- d) faraoni; Tutanchamon a Ramesse II.
2. a) **pravěk** – nejstarší období vývoje lidstva; **rovník** – nejdelší rovnoběžka; **včela** – hmyz chovaný pro med; **ostrov** – část souše obklopena vodou; **Slunce** – naše nejbližší hvězda; **číslovka** – slovní druh vyjadřující počet; **třpytit se** – zářivě se lesknout; **Egypt** – africký stát s hlavním městem Káhira; **faraon** – vládce ve starověkém Egyptě; **knoflík** – malý, zpravidla kulatý předmět, který slouží ke spínání oděvu; **jazykověda** – věda o jazyku; **cirkus** – zábavní podnik, v němž vystupují artisté, klauni a cvičená zvířata; **snít** – toužebně přemýšlet; **bdít** – nespát
- b) V pravěku (6. pád, jednotné číslo, mužský rod neživotný) se lidé živilí lovem a sběrem. Včely (1. pád, množné číslo, ženský rod) opylují květy. Slunce (1. pád, jednotné číslo, střední rod) je středem Sluneční soustavy. Šli jsme do cirkusu (2. pád, jednotné číslo, mužský rod neživotný). Na květech se třpytily (3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas) kapky rosy.
3. a) hora, kat, roh, noha, rak, kra, opar, Ota, orat...
- b) hrad, dar, ar, dopad, díra, Odra, roh, had...
- c) stan, nově, nov, nota, nitě...
- d) rod, porod, porce, dron, ornice, den, noc...

Strana 66

2. SOUSLOVÍ A RČENÍ

1. a) angličtina, internet, mobil, minerálka, propiska, panelák, zubař, nákladák, cestovka
2. a) Ota má zánět **středního ucha** (sousloví). Ota si vybral **střední dráhu** (volné spojení slov). Petr bydlí v **novém domku** (volné spojení slov). Petr bydlí v **rodinném domku** (sousloví). Koupil si **minerální vodu** (sousloví). Z kohoutku tekla **špinavá voda** (volné spojení slov). Použij **přímou řeč** (sousloví). **Starostova řeč** (volné spojení slov) občany nepřesvědčila. Hana je druhým rokem na **mateřské dovolené** (sousloví). Jmenujte **mateřské povinnosti** (volné spojení slov). Jaké je její **křestní jméno** (sousloví)? Eva je příliš **krátké jméno** (volné spojení slov). Dědečkova zahrada je plná **ovocných stromů** (sousloví). S tetou jsme chodili do **botanické zahrady** (sousloví). **Staré stromy** (volné spojení slov) pokácíme. Sledoval závody v **lehké atletice** (sousloví). Vypočítal ty **lehké příklady** (volné spojení slov).
3. **jazyk** – anglický jazyk, těžký jazyk; **příroda** – živá příroda, česká příroda; **zkoušky** – maturitní zkoušky, lehké zkoušky; **lístek** – jídelní lístek, lístek lípy; **knížka** – vojenská knížka, hezká knížka; **vůz** – nákladní vůz, dědečkův vůz; **dráha** – oběžná dráha, dlouhá dráha; **rostliny** – okrasné rostliny, vzrostlé rostliny; **kost** – stehenní kost, zlomená kost; **silnice** – hlavní silnice, prudká silnice; **značka** – dopravní značka, rozbitá značka
4. růžové brýle – nereálně optimistický pohled na svět; kočičí zlato – nepravé zlato; modrá krev – šlechtický původ; horká hlava – vznětlivá povaha; páté kolo u vozu – něco zbytečného; španělská vesnice – něco neznámého; danajský dar – dar, který darovanému způsobí více zla jak užítku; psí počasí – špatné počasí; zakázané ovoce – něco nepovoleného; Achillova pata – slabé místo; druhé housle – mít podružnou roli; žabomyší válka - spory o drobnosti

Strana 67

5. studený jako led, zdravý jako rybička, vysoký jako hora, chytrý jako liška, pomalý jako slimák/hlemýžď, bledý jako stěna, sladký jako med, ostrý jako břitva, přesný jako hodinky
6. a) prásknout do bot – utéct; mít filipa – být chytrý; jít s kůží na trh – absolvovat nějakou zkoušku; mít na kahánku – mít namále; strkat hlavu do písku – schovávat se; mít klapky na očích – nechtít vidět; sedět si na uších – neposlouchat; chytat lelky – lenošit
b) mazat med kolem huby – lichotit, přijít s křížkem po funuse – přijít pozdě, zakopat válečnou sekeru – ukončit konflikt, přijít něčemu na kloub – něco rozluštit, vzít nohy na ramena – utéct, plakat nad rozlitym mlékem – zbytečně zoufat, uhodit hřebík na hlavičku – vyřešit problém, dělat z komára velblouda – zveličovat/zvětšovat, jíst vtipnou kaši – být vtipný, kupovat zajíce v pytli – nechat se napálit, malovat čerty na zeď – strachovat se
7. Neříkej hop, dokud nepřeskočíš. Bez práce nejsou koláče. Kovářova kobyla chodí bosa. Na hrubý pytel hrubá záplata. Kdo šetří, má za tři. Komu se nelení, tomu se zelení. Jak si kdo ustele, tak si lehne. Ranní ptáče dál doskáče.
8. Dvakrát měř, jednou řež. – je lepší si věc pořádně rozmyslet, než ji zběsile vykonat; Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. – jak se k ostatním chováte, tak se budou ostatní chovat k vám; Lepší vrabec v hrsti nežli holub na střeše. – je lepší spokojit se s málem, než čekat na něco většího, co není jisté.

Strana 68

3. SLOVA JEDNOZNAČNÁ A MNOHOZNAČNÁ

1. moře – mnohoznačné, brr – jednoznačné, kyslík – jednoznačné, oko – mnohoznačné, okno – mnohoznačné, jazyk – mnohoznačné, čtyřúhelník – jednoznačné, kolo – mnohoznačné, lev – jednoznačné, kočičky – mnohoznačné, káva – jednoznačné, Helena – jednoznačné
2. motýlek – zvíře, část pánského obleku; kohoutek – zvíře, vodovodní kohoutek; lístek – jízdenka, lístek stromu; stolička – zub, nábytek; koruna – královská koruna, koruna stromu; bubínek – hudební nástroj, část ucha
3. a) **Lidoopi** (jednoznačné)
Lidoopi jsou velcí bezocasí **primáti** (jednoznačné), kteří se dokážou pohybovat vzpřímeně. Jsou vysoce inteligentní. Patří k nim šimpanzi, gorily a orangutani. Šimpanzi žijí v západní a střední **Africe** (jednoznačné). Živí se převážně **plody** (mnohoznačné), občas hmyzem, příležitostně loví **savce** (jednoznačné). Gorily obývají pralesy západní a střední Afriky. Živí se výlučně rostlinnou potravou. Jsou **kriticky** (jednoznačné) ohroženým **druhem** (mnohoznačné). Orangutani žijí v pralesích na **Sumatře** (jednoznačné) a **Borneu** (jednoznačné).
4. Ve všech případech jde o metaforické pojmenování na základě podobnosti.
5. ručička – u hodin, lopatka – kost, bubínek – kůstka, knoflík – vypínač, kmen – základ slova, hvězda – slavná osobnost, perla – perla večera;
Hodinky měly zlaté ručičky. Lopatka patří mezi ploché kosti. Ve středním uchu najdeme bubínek, třmínek a kovadlinku. Stiskni ten červený knoflík. Jaký je kmen slova? Eva byla hvězdou večera. Ona je perla mezi českými pěvci.

Strana 69

6. Lékař použil k vyšetření **rentgen** (podle vynálezce). **Kašmír** je (podle místa původu) přírodní tkanina z kozí vlny, která má kořeny v indické provincii Kašmír. Četl jsem **Máchu** (podle jména autora díla). Dala by sis k obědu **čínu** (podle místa původu) s rýží? Můj děda jezdí starou **škodovkou** (z osoby na výrobek). Tatínek při koupi auta upřednostnil **diesel** (z osoby na výrobek). Vojenská **hlídka** (z děje na osobu vykonávající činnost) očekávala přilet ruského prezidenta.
7. list, zuby, houba, myš – metafora na základě podobnosti; papír – nejde o přenesený význam, ale tutéž věc

4. SYNONYMA

1. a) Tomu už je taky hezkých pár let, co v lesích na Krákorce se zdržoval Hejkal. To víte, to je jedno z nejprotivnějších strašidel, která kdy bývala. Člověk si třeba jde v noci lesem a najednou to za ním zahejká, zařičí, zaúpí, zakvílí, zavyje nebo se hrozně zachechtá. To se rozumí, člověk se vyděsí, taková hrůza na něj padne, a on běží, pádí, utíká, div duši strachem nevytrousí.
b) zahejká, zařičí, zaúpí, zakvílí, zavyje; běží, pádí, utíká

Strana 70

2. a) Požár (Oheň) vypukl (začal) kvůli Vilémovi. Můj bratr (sourozenec) Vilém je již (už) devatenáctiletý chlapec (kluk), ale má řadu (spoustu) nepěkných (špatných) vlastností. Například stále ještě chodí spát se slepicemi (chodit brzy spát). Rodiče (Máma a táta) to dlouho trpěli (snášeli), ale onoho večera, když tatínek (otec) viděl (spatřil), jak Vilém s příkrývkami (dekami) v podpaží opět (zase) leze (vchází) do kurníku, řekl si, že je nejvyšší čas to nocování (přespávání) na hřadu mu zatrhnout (zakázat).
b) chodí spát se slepicemi – chodí spát brzy; Rčení znamená, že Vilém chodí spát brzy. Doslovně bychom ale rozuměli, že Vilém chodí spát ke slepicím do kurníku.
3. otec – tatínek, fotr; dům – domeček, barák; pes – pejsek, čokl; auto – autíčko, kraksna; kůň – koníček, herka; děda – dědeček, dědek
4. a) Já myslím, že takového haranta by mohla ukrást jenom matka, která přišla o vlastní mládě a chce mít jiné. Tak to už jsem zařídil, nechal jsem si ohlásit, kde komu v Praze umřel tříměsíční prcek, a naši lidé se tam půjdou podívat, rozumíte? Podle toho vašeho popisu ji nepoznáme.“ Ale já ji poznám,“ vzlykala paní Landová. Pan komisař pokrčil rameny. „Ale přesto,“ řekl zamyšleně, „bych vzal na to jed, že ta ženská ukradla toho spratka kvůli nějakému hmotnému zisku.“ Když se pan Bartošek vrátil na komisařství, řekl svým lidem: „Poslouchejte, kdopak z vás má tříměsíčního fakana?“
b) haranta – hanlivé, dítě; mládě – lichotné, dítě; prcek – hanlivé, dítě; spratka – hanlivé, dítě; fakana – hanlivé, dítě

Strana 71

5. ANTONYMA

1. Naše Ema lýtkovou kost neměla zlomenou. – malý – velký; Petru její oči stále pálí. – čistá – špinavá; Ten první hod náhodou Evě vyšel. – hodná – zlá; Jirka šlápl náhle do vosího hnízda. –

plná –prázdná; Kup mi jeden nízkotučný jogurt. – denní – noční; Nocleh Kájovi poskytla bez řečí. – lehká – těžká/obtížná

2. a) Velká (Malá) kočičí pohádka, Ošklivé (pěkné) káčátko, O pyšné (skromné) princezně, Lakomá (Štědrá) Barka, První (Poslední) loupežnická pohádka, Císařovy nové (staré) šaty, O statečném (zbabělém) kováři, Líná (Pracovitá) pohádka, Chytrá (Hloupá) horákyně, Rozum a štěstí (smůla), Malá (Velká) mořská víla, O černé (bílé) princezně, Dlouhý (Krátký), Široký (Úzký) a Bystrozraký (Slepý)
b) velká – obrovská, ošklivé – škaredé, pyšné – naduté, lakomá – hamižná, první – počáteční, nové – nenošené, líná – nepilná, chytrá – moudrá, malá – drobná, černé – tmavé, dlouhý – velký, široký – tlustý, bystrozraký – dobře vidící
c) **Lidová pohádka** vznikla mezi lidmi a šířila se ústně, proto neznáme jejího autora (např. Popelka). **Umělá (autorská) pohádka** má konkrétního autora, který ji napsal jako literární dílo (např. Malá mořská víla od Hanse Christiana Andersena nebo pohádky od Karla Čapka).
3. tuhá zima (krutá – slabá); tuhý řízek (tvrdý – měkký); slepý náboj (cvičný – ostrý); slepé kotě (nevidící – vidící); pravá strana (strana napravo – levá); pravá mince (nefalešná – falešná); lehká bunda (slabá – teplá); lehký jogurt (nízkotučný – více kalorický); tlusté maso (tučné – libové); tlustý chlapeček (vypasený – hubený); křivé svědectví (nepravdivé – pravdivé); křivý sloup (nerovný – rovný); **sousloví**: tuhá zima, slepý náboj, pravá strana, lehká bunda, tlusté maso, křivé svědectví
4. a) Jak připravit guláš
Ve **velikém** (malém) hrnci rozehřejte **živočišný** (rostlinný) tuk a smažte cibuli tak **dlouho** (krátko), až dostane **pěknou** (ošklivou) barvu. Pokud jste měli příliš **štedrou** (lakomou) ruku s tukem, můžete **přebytek** (úbytek) odlít. Přidejte mletou papriku. Vsypete maso nakrájené na **menší** (větší) kostky. Promíchejte. Osolte, přidejte majoránku a trochu **horké** (studené) vody. **Snižte** (Zvyšte) plamen a **zakryté** (otevřené) maso zvolna duste. Maso krásně **měkne** (tvrdne) a tvoří se **voňavá** (páchnoucí), **hustá** (řídká) šťáva. Šťávu můžete **zahustit** (zředit) také škrobem z brambor. Na úplný závěr dotáhněte chuť solí a kořením. Můžete **přidat** (ubrat) Česnek.

Strana 72

6. HOMONYMA

1. jeřáb – V bažinách žije jeřáb. Viděl jeřáb na stavbě.; kosy – Na statku používají kosy. Viděl kosy, jak sedí na stromě.; holí – Tatínek si holí vousy. Oháněl se dubovou holí.; zámek – Šel navštívit zámek v Litomyšli. Musel si nechat vyměnit zámek na dveřích.; stopky – Stopky jablek nejedl. Trenérka používala stopky.; box – Můj kamarád dělá box. Na pomůcky do výtvarné výchovy má každý svůj box.; vinný – Zločinec je vinný. Můj děda má vinný sklep.; raketa – Raketa s kosmonauty odstartovala. Na tenis si беру míčky a raketu.; slepí – Slepí lidé nevidí. Tatínek mi slepí model.; matička – Moje matička neumí vařit. Šroubky a matičky jsou ve skříni.; pouští – Kaktusy jsou rostliny pouští. Neustále pouští zbytečné góly.
2. a) Neustále si na mě stěžuje. Ztěžuje mi práci. Jeho pracovní směna byla do tří hodin. Náhlá změna počasí ho nepotěšila. Stěžoval si na správu poleší. Špatná zpráva ho velmi zasáhla. Sběh běžců se uskutečnil okamžitě. Zběh zradil své vojsko. Sleva činila 50 procent. Zleva se vyřítilo nákladní auto.

b) Honza pil vodu. Včely sbírají pyl. Slepíš mi ten model. Slepýš není had. Víla vije věnec. Vlk hlasitě vyje. Síra je chemický prvek. Můžu si vzít kousek sýra? Kosi hnízdí na jabloni. Kosy se používají při sekání trávy. Eva praví: „Buďte zticha.“ Pravý břeh osázen stromky.

3. Homonyma – los, raketa; Mnohoznačná – ucho

4. a) Návrat šelmy

Rys ostrovid patří mezi největší kočkovité šelmy žijící v Evropě. Loví obvykle za soumraku. Pokud by rysi svoji kořist nedostihli několika skoky, svůj boj s ní by vzdali. Rysy byste poznali podle trojúhelníkových uší s černými chomáčky chlupů na konci. V minulosti byli rysi téměř vyhubeni. Jejich vytlačování začalo koncem středověku. V 17. století byli vybiti v Polabí a Povltaví. Déle u nás přežívala rysí populace na Šumavě nebo v Krušných horách. Na Moravě a ve Slezsku zůstali rysi nejdéle, ale i odtud před druhou světovou válkou vymizeli. Znovu se tu začali objevovat teprve po jejím skončení. V dnešní době je jejich lov zakázán, jsou zákonem chráněni.

Strana 73

7. ODBORNÉ NÁZVY

1. a) literatura – lyrika, epika; stavitelství – pilíř, rotunda, portál; divadlo – tragédie, premiéra, režisér; zeměpis – vulkán, zemětřesení, tsunami; lékařství – tepna, krev; jazykověda – podstatné jméno, věta, nominativ

b) pilíř – jednoslovné, přejaté; lyrika – jednoslovné, přejaté; vulkán – jednoslovné přejaté; tepna – jednoslovné, domáci; věta – jednoslovné, domáci; tragédie – jednoslovné, přejaté; premiéra – jednoslovné, přejaté; zemětřesení – jednoslovné, domáci; hrudní koš – víceslovné, domáci; podstatné jméno – víceslovné, domáci; rotunda – jednoslovné, domáci; krev – jednoslovné, domáci; tsunami – jednoslovné, přejaté; portál – jednoslovné, přejaté; režisér – jednoslovné, přejaté; epika – jednoslovné, přejaté; nominativ – jednoslovné, přejaté

c) pilíř – sloup, lyrika – literární žánr vyjadřující city a nálady, tragédie – divadelní hra se špatným koncem, premiéra – první představení hry, tsunami – ničivé vlny vznikající při zemětřesení, epika – literární žánr vyznačující se dějovostí, nominativ – první pád

2. Slovesa jsou slova, která vyjadřují děj, stav nebo změnu stavu. Časují se, jedná se o ohebný slovní druh. Neurčitý slovesný tvar se nazývá infinitiv. Slovesný tvar určitý vyjadřuje osobu, číslo, čas a způsob. U sloves dále rozlišujeme také slovesný rod. U činného slovesného rodu je podmět původcem děje, zatímco u trpného slovesného rodu není podmět původcem děje.

3. a) žurnalista, komedie, defenestrace, gól, vegetarián, historie, atmosféra, klimatologie, kolonizace, botanika, anekdota; TAJENKA: *Cizí termín pro jazykovědu je **lingvistika**. Zabývá se jazykem a jeho používáním.*

Strana 74

4. a) A. První Evropané sem přišli v 17. století. Během 19. století začali vodopády vyhledávat turisté. Roku 1848 vodopády přibližně na 40 hodin vyschly, když proud zablokoval led.

B. V téže roce byl přes řeku vybudován první most. V roce 1886 byl postaven visutý ocelový most, na kterém můžeme spatřit lokomotivy s cestujícími dodnes. Vědci spočítali, že za 50 000 let by měly tyto vodopády zaniknout.

b) C; D; A; B

c) nejsou, protože jinak znějí

- d) Niagarské vodopády, Spojenými státy americkými, visutý most
 - e) největší – nejmenší; níže – výše; v minulosti – v budoucnosti
 - f) pojmenovali – nazvali; byl vybudován – byl postaven; spatřit – uvidět
 - g) dodnes
5. a) Madagaskar
- Ostrov Madagaskar je čtvrtý největší ostrov na světě. Našli byste ho v Indickém oceánu jihovýchodně od Afriky. Od africké pevniny se oddělil během druhohor a stále se od ní vzdaluje asi o dva centimetry za rok. Kvůli dlouhé izolaci od okolních pevninských bloků se tu vyskytuje velké množství organismů, které jsou vázány jen na tento ostrov. Jsou to například lemuři, kterých zde žije na dvacet druhů. Dravé šelmy byste zde naopak hledali marně.
- b) izolaci – odloučení, organismů – živočichů
 - c) sousloví – Indickém oceánu, volné spojení slov – největší ostrov

Strana 75

NAUKA O SLOVĚ – TEST

1. a) podstatné jméno, 1. pád, č. j., rod ženský, vzor píseň
b) strom, na kterém rostou jablka
2. a) B; b) C; c) D; d) A
3. a) E; b) A; c) D; d) B; e) C
4. a) mnohoznačné, b) mnohoznačné, c) jednoznačné, d) jednoznačné, e) jednoznačné
5. a) METO, b) META, c) METO, d) META,
6. Např.: a) Zámek zarostl trním. b) V zámku se zasekl klíč.
7. c)
8. škola – např. nová škola, základní škola; trojúhelník – např. dřevěný trojúhelník, pravouhlý trojúhelník

Uč., str. 76–84 IV. NAUKA O TVOŘENÍ SLOV

Strana 76

1. SLOVNÍ ZÁSoba A JEJÍ OBOHACOVÁNÍ

1. zaveden – odvozování, elektrický proud – sousloví, inspektor – přejímání, recitační – přejímání, tříčlenná – skládání, delegace – přejímání, zástupci – odvozování, posádka – odvozování, poručíka – odvozování, motocyklu – skládání/přejímání, svatý – odvozování, vytesán – odvozování
2. videopřehrávač – zastarávající slovo, nůše – zastarávající slovo, snowboardista – nové slovo, manažer – nové slovo, brífink – nové slovo, gramofon – zastarávající slovo, dratev – zastaralé slovo, silozpyt – zastaralé slovo, mobilní telefon – nové slovo, modeling – nové slovo, rekvalifikace – nové slovo, bonmot – nové slovo, kazeta – zastarávající slovo, design – nové slovo, disketa – zastarávající slovo
3. a) parolod' – skládání, bezdrátový – odvozování, přežvýkavci – odvozování, MDD – zkracování, předmluva – odvozování, bariéry – přejímání, příslovečné určení – sousloví, OSN – zkracování, tragédie – přejímání, diskuze – přejímání, dobrodruh – skládání, prapředek – odvozování, zlatá horečka – sousloví, klíční kost – sousloví, národopisný – skládání, předložka – odvozování, různoběžky – skládání, negativní – přejímání, atd. – zkracování,

polokoule – skládání, gravitace – přejímání, souhvězdí – odvozování, slovní druh – sousloví, životopis – skládání, křestní jméno – sousloví, NATO – zkratka, kolotoč – skládání

Strana 77

2. ODVOZOVÁNÍ

- C; A; E; B; D
 - bojovníci** – kořen: -boj-, přípona: -ovnic-, koncovka: -i; **bojovali** – kořen: -boj-, přípona: -oval-, koncovka: -i; **boje** – kořen: -boj-, koncovka: -e; **souboji** – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -i; **soubojích** – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -ích; **souboje** – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -e; **soubojů** – předpona: sou-, kořen: -boj-, koncovka: -ů; **vybojoval** – předpona: -vy-, kořen: -boj-, přípona: -oval; **bojem** – kořen: -boj-, koncovka: -em;
- pohlednice** – slovotvorný základ: pohled, slovotvorný prostředek: -nice; **chovatel** – slovotvorný základ: chovat, slovotvorný prostředek: -tel; **zapsaný** – slovotvorný základ: psaný, slovotvorný prostředek: za-; **podzemní** – slovotvorný základ: zemní, slovotvorný prostředek: pod; **výletní** – slovotvorný základ: výlet, slovotvorný prostředek: -ní; **úmyslný** – slovotvorný základ: úmysl, slovotvorný prostředek: -ný; **podzimní** – slovotvorný základ: podzim, slovotvorný prostředek: -ní; **přístavba** – slovotvorný základ: stavba, slovotvorný prostředek: pří-
- podnos – nosník – kořen nos, příponou vzniklo slovo nosník; rozběh – běžec – kořen běh, příponou vzniklo slovo běžec; slovník – přísloví – kořen slov-, příponou vzniklo slovo slovník; závody – závodník – kořen závod-, příponou vzniklo slovo závodník; rozvod – vodič – kořen vod-, příponou vzniklo slovo vodič; výmluva – mluvka – kořen mluv-, příponou vzniklo slovo mluvka; nenasyta – nenasytný – kořen syt-, příponou vzniklo slovo nenasytný; národ – rodina – kořen rod-, příponou vzniklo slovo rodina; podnebí – nebičko – kořen neb-, příponou vzniklo slovo nebičko; lesní – prales – kořen les- příponou vzniklo slovo lesní; vodník – voda – kořen vod-, příponou vzniklo slovo vodník; okap – kapka – kořen kap-, příponou vzniklo slovo kapka
- často – přesčas – kořen čas-, předponou vzniklo slovo přesčas; námraza – mrazík – kořen mraz-, předponou vzniklo slovo námraza; rybník – porybný – kořen ryb-, předponou vzniklo slovo porybný; výkop – kopačky – kořen kop-, předponou vzniklo slovo výkop; potisk – tiskárna – kořen tisk, předponou vzniklo slovo potisk; výlov – lovec – kořen lov, předponou vzniklo slovo výlov; převozník – vozík – kořen voz-, předponou vzniklo slovo převozník; rádcové – poradit – kořen rad-, předponou vzniklo slovo poradit

Strana 78

A. Odvozování podstatných jmen

- studuje – studovna, vydává jídlo – výdejna/jídelna, plave – plovárna, pije káva – kavárna, připravuje – přípravná, vyrábí sklo – sklárna, sportuje – sportoviště, vystavuje zboží – výstaviště, posiluje – posilovna, zkouší – zkušebna, peče – pekárna, prodávají léky – lékárna, prodává – prodejna, hromadí smetí – smetiště, létá – letiště, udí maso – udírna, chovají krávy – kravín, vydávají knihy – vydavatelství
 - studovna – přípona -ovna; výdejna/jídelna – přípona -na; plovárna – přípona -árna; kavárna – přípona -árna; přípravná – přípona -na; sklárna – přípona -árna; sportoviště – přípona -oviště; výstaviště – přípona -iště; posilovna – přípona -ovna; zkušebna – přípona -na; pekárna – přípona -árna; lékárna – přípona -árna; prodejna – přípona -na; smetiště – přípona

- iště; letiště – přípona -iště; udírna – přípona -írna; kravín – přípona -ín; vydavatelství – přípona -telství
2. a) hraje hokej – hokejista, přípona -ista; běhá – běžec, přípona -ec; maluje – malíř, přípona -íř; vyřezává ze dřeva – řezbář, přípona -ář; hraje na housle – houslista, přípona -ista; učí ve škole – učitel, přípona -tel; léčí – léčitel, přípona -tel; řídí auto – řidič, přípona -ič; řídí podnik – ředitel, přípona -tel; skáče na lyžích – skokan, přípona -an; prodává zboží – prodavač, přípona -ač; radí – rádce, přípona -ce; chová zvířata – chovatel, přípona -tel; opravuje – opravář, přípona -ář; káže v kostele – kazatel, přípona -tel
 - b) hokejista – hokejistka, učitel – učitelka, prodavač – prodavačka, běžec – běžkyně, lékař – lékařka, radce – rádkyně, malíř – malířka, řidič – řidička, chovatel – chovatelka
 - c) nemají stejný kořen
 - d) bratranec – sestřenice, dcera – syn, synovec – neteř, otec – matka
3. omalovat – omalovánka, přípona -ánka; lepit – lepidlo, přípona -idlo; vrtat – vrtačka, přípona -ačka; ořezávat – ořezávátko, přípona -átko; krájet – kráječ, přípona -eč; sekat – sekačka, přípona -ačka; pilovat – pilník, přípona -ník; nabírat – naběračka, přípona -ačka; chladit – chladič, přípona -ič; ohradit – ohradník, přípona -ník
 4. slepý – slepec, slepota; rychlý – rychlík, rychlost; chytrý – chytrák, chytrost; silný – silák, síla; velký – velikán, velikost; líný – lenoch, lenost; dobrý – dobrák, dobrota; šťastný – šťastlivec, štěstí; mladý – mládenec, mladost; starý – stařec, staroba
 5. a) Slovensko – Slovák, Slovenka; Ukrajina – Ukrajinec, Ukrajinka; Polsko – Polák, Polka; Argentina – Argentinec, Argentinka; Irák – Iráčan, Iráčanka; Tunisko – Tunisán, Tunisanka; Turecko – Turek, Turkyně; Vietnam – Vietnamec, Vietnamka; Brazílie – Brazilec, Brazilka
 - b) Rio de Janeiro
 6. kámen – kamení, obyvatel – obyvatelstvo, lano – lanoví, sloup – sloupoví, malina – maliní, pták – ptactvo, trn – trní; koncovkou jen: kamení, maliní a trní
 7. slova s předponou pří: přizemí, přímluva, příprava, příručka, přístroj, přísloví

Strana 79

B. Odvozování přídavných jmen

1. dům z cihel – cihlový dům, polévka z ryb – rybí polévka, knihy Jirky – Jirkovy knihy, dárky pro dědečka – dědečkovy dárky, koupele v bahně – bahenní koupel, prostory v jeskyních – jeskynní prostory, předmět z kovu – kovový předmět, taška z lýka – lýčená taška, člověk, který přichází – příchozí člověk, mládě klokana – klokaní mládě, svetr z vlny – vlněný svetr, předmět bez ceny – bezcenný předmět
2. a) Kup balicí papír. Ten stroj čistící podlahy má poruchu. Ta žena leští zrcadlo je moje matka. Hasicí přístroje najdete na konci každé chodby. Automat plnící lahve patří k nejmodernějším v podniku. zalévala záhony kropicí konví. Do výtvarné výchovy máme mít lepicí pásku a tavicí pistoli. Jirka potřebuje nové plnicí pero. v hrnci na sporáku je vařící voda. Dívka žehlící košile se tvářila otráveně. Jirka dostal k vánocům nový holicí strojek. Pečící se husa voněla po celém bytě.
- b) Trávicí soustava je pro člověka důležitá. muž trávicí oběd ležel na gauči. Koupil si speciální kreslicí soupravu. Ten chlapec kreslicí obraz je můj bratr.
3. korunní svědek, ústavní činitel, lachtaní mládě, hliněné sošky, drátěné oko, senná rýma, vinná réva, proutěný koš, obviněný muž, odsouzený muž, chráněná oblast, plynné látky, tepenné

krvácení, sloní kly, terénní motorka, stehenní sval, plátěné šaty, jmenný seznam, bylinná koupel, skleněná váza

4. a) zjednodušit postup, slepit model, spravit budík, nasbírat houby, ztratit zápisky, svázat si vlasy, zkřivit drát, zpozorovat kořist, zhlédnout výstavu
b) zjednodušit – zjednodušený, slepit – slepený, spravit – spravený, nasbírat – nasbíraný, ztratit – ztracený, svázat – svázaný, zkřivit – zkřivený, zpozorovat – zpozorovaný, zhlédnout – zhlédnutý
5. a) Učitelův syn byl nemocný. Učitelův způsob života by se mi nelíbil. Přišla nás navštívit sestřina kamarádka. sestry spojuje sesterská láska. bratrův mobil jsem mu vždy záviděla. bratrský slib je závazný. **Rozdíl:** Přídavná jména končící na -ův/-na se skloňují podle přivlastňovacích vzorů (otcův/matčín), ale přídavná jména končící na -ský/-ská se skloňují podle tvrdého vzoru (mladý).
b) např. Bachův x bachovský, Josefovi x josefínské

Strana 80

6. a) Lednice, Český Krumlov, Telč, Litomyšl, Kroměříž
b) Lednice – ledničtí obyvatelé, Český Krumlov – českokrumlovští obyvatelé, Telč – telčtí obyvatelé, Litomyšl – litomyšlští obyvatelé, Kroměříž – kroměřížští obyvatelé

C. Odvozování sloves

1. Eva jí oběd. Eva dojídá polévku. Ptáček se snaží vzlétnout. Ptáček poprvé vyletěl z hnízda. Jirka přemýšlí nad příkladem. Jirka se zamyslel nad domácím úkolem. Posvítit si na cestu baterkou. Rozsvítit jsem si baterku. Honza si hrával s autíčkem. Honza si vyhraje s jedním autíčkem.
2. a) Stěžoval si tatínkovi, že mu Jirkovo prozpěvování ztěžuje přípravu. Učitelovo zkoušení vzorečků skončilo. Zdřevěněly mi nohy. Spřátelili jsme se na shromáždění členů našeho sboru. Na náměstí vztyčili vlajku. Scházeli se v klubovně na schůzkách skautského oddílu. Listy zežloutly a spadly, musíme je shrabat a spálit. Párky se zkazily. Schoulila se do klubíčka. Zhlédl jsem nový film. Orel zpozoroval kořist a snesl se pro ni do údolí. Při požáru shořela velká část lesa. Spřátelili se, protože oba sbírali známky.
3. a) zastřešit, stolovat, zaškolit, přežít
b) zbystřit, usušit, ulehčit, zmenšit

Strana 81

3. SKLÁDÁNÍ

1. a) Připomeňme si pražskou pověst, která je věnována Karlu IV. Když toho listopadového večera ležel císař a král na lůžku ve svém paláci, Pražský hrad i celé město byly ponořené do smutku. v jednom okamžiku se do ticha náhle rozezněly zvony v celé stověžaté Praze, ze svatovítské věže navíc zvonil umíráček. v té chvíli král ve svém paláci vydechl naposledy. zvoník svatovítského chrámu při zvuku umíráčku užasl, protože klíče od věže byly v jeho kapse.
b) listopadového – list + padat, stověžaté – sto + věžaté, okamžik – oko + mžik, svatovítské – svato + vítské
c) pověst – vzor kost; večer – vzor les (podtyp); císař – vzor muž; král – vzor muž; lůžko – vzor město; palác – vzor stroj; hrad – vzor hrad; město – vzor město; smutek – vzor hrad

- d) císař a král – ležel; hrad i město – byly ponořené
 - e) Slovo *navíc* píšeme dohromady tehdy, když jde o příslovce.; *Trénujeme na víc zápasů než loni.*
2. domorodec, koloběh, dalekohled, vodoměrka, novověk, nocleh, rybolov, krasopis, vysokohorský, citoslovce, veselohry, stonožka
 3. a) velkoměsto, masožravec, šestiúhelník, čtyřlístek, drahokam, pravdomluvný, horolezec, novostavba, maloobchod

Strana 82

4. Součet všech úhlů v trojúhelníku je 180 stupňů. Mezi první středověké státy patřila francká a byzantská říše. Býložravci jsou živočichové, kteří se živí výhradně rostlinami. Základním druhem obživy se v mladší době kamenné stalo zemědělství. mezi Afrikou a Evropou najdeme Středozevní moře. Slovní druh označující nálady, city a zvuky nazýváme citoslovce. Chobotnice řadíme mezi hlavonožce. Polovinu průměru označujeme jako poloměr. Zemětřesení je způsobeno pohybem litosférických desek. Čtverec je čtyřúhelník, který má všechny čtyři strany stejné. Mezi ohrožené mořské savce patří velryby.

4. ZKRACOVÁNÍ

1. a) Jaká je nejvyšší hora České republiky? (Sněžka); Kdo je prezidentem Spojených států amerických? (Donald Trump); Který český národní park je nejstarší? (Krkonošský národní park); Kdy jsme se stali členy EU? (1. 5. 2004); Kolik členů má Poslanecká sněmovna Parlamentu české republiky? (200); Kdy byly založena Organizace spojených národů? (1945); Kde se budou konat příští letní olympijské hry? (Los Angeles); Kdy byla založena Univerzita Karlova? (7. 4. 1348).
2. ZŠ, aj., PSČ, OÚ, DPMB, EET, apod., Ing., Mgr.

Strana 83

5. PŘEJÍMÁNÍ

1. cyklistika, hygiena, kino, historie, literatura, filozofie, túra, symbol, kilometr, analýza, blondýna, fyzika, epigram, charakteristika, synonyma, dialog
2. reforma – změna, defenestrace – vyhození z okna, kolonie – osada, freska – nástěnná malba, portál – vstup, aristokrat – člověk urozeného původu, architektura – stavitelství, privilegia – výhody
3. a) Na planetě zemi existuje několik druhů vulkánů. Vznikají většinou na rozhraní litosférických desek. Liší se vzhledem, mechanismem vzniku, explozivitou i měrou nebezpečí pro své okolí. Protože vulkány před erupcí často varují, jsou na těch nejnebezpečnějších vulkanologické observatoře. Před výbuchem sopky můžeme obvykle zaznamenat místní zemětřesení, unikající kouř a dunění. Kdyby to bývali věděli roku 79 obyvatelé Pompejí, asi by zemětřesení nepovažovali jen za projev hněvu bohů.
b) existuje – je, vulkán – sopka, mechanismem – stroj, explozivitou – výbušností, erupcí – výbuchem, observatoře – výzkumné stanice
4. svetr – sweater (přejato z angličtiny), sport – sport (přejato z angličtiny), jezero – lake, vesmír – universe, čaj – tea, tenis – tennis (přejato z angličtiny), kostel – church, mobil – mobile phone

(přejato z angličtiny), džíny – jeans (přejato z angličtiny), mítink – meeting (přejato z angličtiny), tramvaj – tram (přejato z angličtiny)

Strana 84

NAUKA O TVOŘENÍ SLOV – TEST

1. zeměkoule – SK, bezradný – O, porucha – O, diskuze – P, slepé střevo – SOU, dřevorubec – SK, ČR – Z, hrudní koš – SOU, předpověď – O
2. krásně – krásný, krásn; přírodní – příroda, přírod; lékařka – lékař, lékař; přečetl – četl, četl
3. výletník – vý – let – ník – 0; porodnice – po – rod – nic – e; závaží – zá – važ – 0 – í; hornatý – 0 – hor – nat – ý
4. a) Nizozemec, b) Australan, c) Mexičan, d) Polák
5. c)
6. b)
7. a) žádné
b) 3 chyby (chyby: shlédl ten film, spozoroval kořist, zbil boudu → **správně**: zhlédl ten film, zpozoroval kořist, sbil boudu
c) žádné
d) 3 chyby (chyby: sběhl ze studií, ztěžoval si na ni, zužovaly ji obavy → **správně**: zběhl ze studií, stěžoval si na ni, sužovaly ji obavy).

Uč., str. 85–115 V. SKLADBA

Strana 85

1. VĚTA DVOJČLENNÁ A JEDNOČLENNÁ, VĚTNÝ EKVIVALENT

1. a) Každé ráno si babička uvařila kakao a nakrájela buchtu. (souvětí) Tentokrát to byla bábovka. (věta jednoduchá) venku poprchávalo, a tak si otevřela křížovky a pustila se do luštění. (souvětí) Něco ji ale vyrušilo. (věta jednoduchá) Odněkud se ozývalo tiché bubnování nebo pípání nebo vrčení. (věta jednoduchá) Vydala se po zvuku a přivedlo ji to do spižírny. (souvětí) Aha, myšky. (větný ekvivalent) Už chtěla nalíčit pastičku, ale něco se jí nezdálo. (souvětí) myšky, teď v létě?! (větný ekvivalent) sehnula se a uviděla hotové nadělení. (souvětí) v košíku na brambory si hověla slepá, neohrabaná, ale velmi živá stvoření. (souvětí) Koťátka (větný ekvivalent).
b) věty jednoduché s vyjádřeným podmětem – Tentokrát to byla bábovka. Něco ji vyrušilo. Odněkud se ozývalo tiché bubnování nebo pípání nebo vrčení. V košíku na brambory si hověla slepá, neohrabaná, ale velmi živá stvoření.
Věta s nevyjádřeným podmětem – Vydala se po zvuku...
Věta bez podmětu – Venku poprchávalo.
Věta bez přísudku – Aha, myšky. Koťátka
c) tentokrát – dnes, luštění – řešení, odněkud – odkudsi, vydala se – šla, nalíčit – nastražit
d) Šla se nalíčit do koupelny k zrcadlu.
2. a) Nikdo (vyjádřený) nepřišel. V čekárně čekali nemocní pacienti (vyjádřený). Utíkali směrem k východu (nevyjádřený). První (vyjádřený) již doběhl do cíle. Zavolejte raději jejich rodičům (nevyjádřený). Navečeřeli se už kolem páté hodiny (nevyjádřený). Kolem památníku se

shromažďovali lidé (vyjádřený) významní i zcela bezvýznamní. Pracující (vyjádřený) dostávali mzdu kolem dvanáctého dne v měsíci. Měli bychom se raději vrátit (nevyjádřený). Kouřit (vyjádřený) je v této budově zakázáno. Pravidelně se učím italsky (nevyjádřený).

b) Nikdo (3) nepřišel. v čekárně čekali nemocní pacienti (1). První (4) již doběhl do cíle. Kolem památníku se shromažďovali lidé (1) významní i zcela bezvýznamní. Pracující (1) dostávali mzdu kolem dvanáctého dne v měsíci. Kouřit (5) je v této budově zakázáno.

Strana 86

3. a) Večer se zatáhlo. (jednočlenná); Po těžké práci nás bolela záda. (dvočlenná); Ve vestibulu se náhle rozsvítilo. (jednočlenná); Před vánocemi udeřily mrazy. (dvočlenná); V kamnech příjemně praskalo. (jednočlenná); Jeho duši zachvátil smutek. (dvočlenná); V poledne se aspoň trochu oteplilo. (jednočlenná); Nečekejte rychlé vítězství. (dvočlenná); Vyprávělo se o jeho zázračných skutcích. (jednočlenná); Nateklo nám do sklepa. (jednočlenná); V úvodu zápasu si naši hráči vedli výborně. (dvočlenná)
b) Obloha se zatáhla. Po těžké práci nás bolelo v zádech. Světlo ve vestibulu se náhle rozsvítilo. Před vánocemi začalo mrznout. Dřevo v kamnech příjemně praskalo. Bylo mu smutno u duše. V poledne teplota stoupla. Nečekalo se rychlé vítězství. Lidé si vyprávěli o jeho zázračných skutcích. Voda nám natekla do sklepa. V úvodním zápasu se nám vedlo dobře.
4. Celý týden padal sníh. Od rána nepříjemně foukal vítr. Jirka smutnil po mamince. z komína stoupal kouř. Večer teplota klesla. Babičku bolet kříž (záda). Celý den lidé nemluvili o ničem jiném. Cítil jsem se špatně. Zničehonic nastala tma. Ve mlýně se mlela mouka, v pekárně se peklo pečivo a v krčmě se odpradávná popíjelo pivo. Bolí mě krk. Oheň v kamnech zapraskal.
5. a) Oblohu křížovaly blesky. Z dálky se ozývalo hřmění. Obloha se zatáhla. Měl jsem smutnou náladu. Večer se z oblohy valily proudy vody. V tom kraji všichni zpívali. Před každou hodinou bylo slyšet zvonění. Ve škole jsme chodili v uniformách. Panstvo si žilo dobře. Dědečkovi zalehly uši. V lednu udeřily tuhé mrazy.
6. a) Po chvíli se svišť ozval ještě jednou. Zajatci se ulevilo. Pomalu se obrátil a nedaleko křoví zpozoroval příkrčenou lasičku. Dívka náhle přiskočila k Hadovi a připraveným pazourkovým nožičkem mu přeřezávala pouta na ruku/rukách.
b) Zajatci se ulevilo.

Strana 87

7. a) Haló!; Ssss; Hele!; Pssss!; Tak dost!; Nehulákat; Fuj!!
b) legraci – zábavu, křičet – hulákat, bála jsem se – strachovala jsem se, setmělo se – zatáhlo se
c) Setmělo se. – Nastal soumrak.
8. a) Zima už je tady. Přišel listopad. Ochladilo se a po ránu zahalily krajinu mlhy. Lidé vytáhli ze skříní svetry a kabáty. Podzim končí, všichni se s tím museli smířit. Péťa s bráškou se ale radovali. Skutečně. Věděli, že brzy přijde zima a těšili se na Vánoce a na lyžování. Jednoho rána vykoul Honzík z okna, vyskočil z postele a vykřikl: „Sněží!“ Bráška hned dodal: „Hurá, pojedeme na hory.“
b) ekvivalent – Skutečně; věta jednočlenná – Ochladilo se. Sněží.
9. a) Sněží. Západ Slunce./Stmívá se. Nekouřit! Vedlo se nám dobře. Báječné! Je tu nebezpečno.

2. VĚTA HLAVNÍ A VEDLEJŠÍ

1. a) Cestou do studia jsme se hlasitě smáli a všelijak se snažili zamaskovat nervozitu. (souvětí); Profesionálně usměvavá paní produkční se nás hned po příchodu ujala a zavedla nás do místnosti, která byla naším zázemím. (souvětí); Zachránily nás dvě asistentky, které nám vysvětlily, co se od nás očekává, co bude postupně následovat. (souvětí); Všechno trvalo hrozně dlouho. (věta jednoduchá); Než nám připnuli mikrofony, než nás maskérky upravily, než jsme si vy zkoušeli kostýmy, uběhlo mnoho času. (souvětí); Uplynuly asi dvě hodiny od našeho příchodu, když jsme se pustili do první disciplíny. (souvětí); Jednotlivé vstupy se stále opakovaly. (věta jednoduchá); Pauzy byly delší než jednotlivé soutěže. (souvětí); A jak to celé dopadlo? (věta jednoduchá); Nejprve se nám dařilo, potom se ujali vedení naši soupeři, ale nakonec se štěstěna přiklonila na naši stranu a my se po celém dni natáčení dočkali úspěchu. (souvětí)
- b) Cestou do studia **jsme se** hlasitě **smáli** a všelijak **se snažili** zamaskovat nervozitu. (souvětí – 2); Profesionálně usměvavá paní produkční **se** nás hned po příchodu **ujala** a **zavedla** nás do místnosti, která **byla** naším **zázemím**.(souvětí – 3); **Zachránily** nás dvě asistentky, které nám **vysvětlily**, co **se** od nás **očekává**, co **bude** postupně **následovat**. (souvětí – 4); Než nám **připnuli** mikrofony, než nás maskérky **upravily**, než **jsme si vyzkoušeli** kostýmy, **uběhlo** mnoho času. (souvětí – 4); **Uplynuly** asi dvě hodiny od našeho příchodu, když **jsme se pustili** do první disciplíny. (souvětí – 2); Jednotlivé vstupy **se** stále **opakovaly**, pauzy **byly delší** než jednotlivé soutěže. (souvětí – 2); Nejprve **se** nám **dařilo**, potom **se ujali** vedení naši soupeři, ale nakonec **se** štěstěna **přiklonila** na naši stranu a my **se** po celém dni natáčení **dočkali** úspěchu. (souvětí – 4)
2. a) Protože jsem unavený, nepůjdu s vámi večer na ohňostroj. (2 věty); Kam se poděly všechny ty známky, které tatínek celý život sbíral, nikdo netušil. (3 věty); Nevšímej si toho, kolik má kdo peněz, jelikož to není na člověku to nejdůležitější. (3 věty); Ačkoliv si nemohl vzpomenout, odkud tu dívku zná, věděl, že je mu povědomá. (4 věty); Zapomeň na to, že se ti podaří na soupeře vyhrát, jak se ti to podařilo minule. (3 věty); V klidu a vydatně se nasnídali, aby mohli podat co nejlepší výkon. (2 věty)
- b) Protože (8) jsem unavený, nepůjdu s vámi večer na ohňostroj. Kam (6) se poděly všechny ty známky, které (3) tatínek celý život sbíral, nikdo netušil. Nevšímej si toho, kolik (4) má kdo peněz, jelikož (8) to není na člověku to nejdůležitější. Ačkoliv (8) si nemohl vzpomenout, odkud (6) tu dívku zná, věděl, že (8) je mu povědomá. Zapomeň na to, že (8) se ti podaří na soupeře vyhrát, jak (8) se ti to podařilo minule. V klidu a vydatně se nasnídali, aby (8) mohli podat co nejlepší výkon.
3. a) Jako malý jsem rád pozoroval hvězdy, protože jsem se zajímal o astrologii. Když jsme jeli na chatu, očekávali jsme příjemné prostředí, ale realita nás zcela šokovala. Neustále jsem si zvyšoval tréninkové dávky, abych vyhrál závody. Dozvěděli jsme se, že Honza má za týden narozeniny, a tak jsme přemýšleli o vhodném dárku. Do cukrárny chodím jednou týdně, protože si tam kupuji zákusky, které mi chutnají.
- b) (já) – jsem pozoroval, (já) – jsem se zajímal; (my) – jsme jeli, (my) – jsme očekávali, realita šokovala; (já) – jsem si zvyšoval, (já) – bych vyhrál; (my) – jsme se dozvěděli, Honza – má, (my) – jsme přemýšleli; (já) – chodím, (já) – si kupuji, (zákusky) – chutnají

Strana 89

4. a) Půjdeme na procházku, **pokud** nebude pršet. Bude se radovat, **že** se dostal na gymnázium. Maminka nechtěla, **abych** si dělal starosti. Šla do lesa, **aby** natrhala borůvky. Milan lyžuje, **jako** by byl rodilý horal. **Když** učitel vešel do třídy, velmi se rozzlobil.
- b) **Půjdeme na procházku**, pokud nebude pršet. **Bude se radovat**, že se dostal na gymnázium. **Maminka nechtěla**, abych si dělal starosti. **Šla do lesa**, aby natrhala borůvky. **Milan lyžuje**, jako by byl rodilý horal. Když učitel vešel do třídy, **velmi se rozzlobil**.

Strana 90

3. PŘÍSUDEK

A. Přísudek slovesný, přísudek jmenný se sponou, beze spony

1. a) Jeho lyžování je docela dobré. (přísudek jmenný se sponou); My zvolíme raději méně strmou cestu. (přísudek slovesný); Hlad je nejlepší kuchař. (přísudek jmenný se sponou); Jan bude od září hlídačem v botanické zahradě. (přísudek jmenný se sponou); Naše děvčata vyhrála náročný florbalový turnaj. (přísudek slovesný); Naše mužstvo v zápase vstřelilo pět gólů. (přísudek slovesný); Jirka se stal sportovním lékařem. (přísudek jmenný se sponou); Jeho pronikavý výkřik nás vyděsil. (přísudek slovesný)
- b) Hlad je nejlepší kuchař. – Když má člověk hlad, tak sní i věci, které nemá tolik rád nebo mu nechutnají.
2. a) Nejslavnější řecký hrdina Hérakles byl synem nesmrtelného vládce bohů Dia. Už v dětství měl větší sílu než dospělý muž. Hérakles povyrostl a do Théb se sešli nejlepší učitelé a cvičitelé. Učili mladého hrdinu nejdůležitějším vědám a umění. Hérakles byl chápavý žák. Tomu, čemu se druzí učili dlouhý čas, naučil se za několik dní. Ale už od mladého věku byl zlostný a prchlivý. Jednou ho pokáral učitel hudby. Hérakles mu hodil na hlavu lyru takovou prudkostí, že stařec zůstal mrtvý. Hérakles činu litoval a plakal pro svého učitele.
- b) Nejslavnější řecký hrdina Hérakles **byl synem** nesmrtelného vládce bohů Dia. (přísudek jmenný se sponou); Už v dětství **měl** větší sílu než dospělý muž. (přísudek slovesný); Hérakles **povyrostl** a do Théb **se sešli** nejlepší učitelé a cvičitelé. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný); **Učili** mladé ho hrdinu nejdůležitějším vědám a umění. (přísudek slovesný); Hérakles **byl** chápavý **žák**.(přísudek jmenný se sponou); Tomu, čemu **se druzí učili** dlouhý čas, **naučil se** za několik dní. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný); Ale už od mladého věku **byl zlostný** a **prchlivý**. (přísudek jmenný se sponou); Jednou ho **pokáral** učitel hudby. (přísudek slovesný); Hérakles mu **hodil** na hlavu lyru takovou prudkostí, že stařec **zůstal** mrtvý. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný); Hérakles činu **litoval** a **plakal** pro svého učitele. (přísudek slovesný)/(přísudek slovesný)
- c) zlostný a prchlivý – zabil svého učitele hudby

Strana 91

3. a) Prádlo bylo vyprané. Jan je dobrým lyžařem. Růže ve váze byly zvadlé. Kuře v troubě bylo spálené. Jablka už jsou krásně červená. Pepovo pravítko bylo zlomené. Naše družstvo je třetí. (V původní větě je ale slovo „třetí“ doplňkem.)
b) Eva se už uzdravila. Iva se ještě nerozhodla. Jan učí. Celá louka rozkvetla. Hana prodává hračky.
4. Každou sobotu jsem býval u babičky. (plnovýznamové); Už jsem rozhodnutý. (sponové); Marek je už týden nemocný. (sponové); Jirka je od pátku na horách. (plnovýznamové); Karel není doma. (plnovýznamové); S bratrem jsme bývali často špinaví od bláta. (sponové); V pondělí jsem nebyl ve škole. (plnovýznamové); V srpnu budu na dovolené v Chorvatsku. (plnovýznamové); Od ledna bude primářkou na novorozeneckém oddělení. (sponové); Tví bratři asi nebudou nejlepší na matematiku. (sponové); Už jsi u nás nebyl dva roky. (plnovýznamové)
5. Kočka skočila (hop) na střechu. Chlapec najednou spadl (bác) do vody. Balonek nečekaně uletěl (šup) do vzduchu. Petr udeřil (bum) do stolu. Oběd byl vynikající (mňam). Budík zazvonil (crrr).
6. a) Dnes **je** nebe krásně **modré**. (přísudek jmenný se sponou); **Sliby – chyby**. (přísudek jmenný beze spony); Kdysi **jsme bývali přátelé**. (přísudek jmenný se sponou); Na dálnici na Prahu **se stala** nehoda. (přísudek slovesný); Jakub **byl bledý** jako bílá lilie. (přísudek jmenný se sponou); Na koberci **je** nějaké smetí. (přísudek slovesný); Mladí **ležáci** – staří **žebráci**. (přísudek jmenný beze spony); Kluci **hurá** za ním. (přísudek vyjádřený citoslovcem); **Pomoz** mi s tím nádobím. (přísudek slovesný); Náš **zákazník**, náš **pán**. (přísudek jmenný beze spony); **Neviděli jsme se** celý rok. (přísudek slovesný)
b) Mladí ležáci– staří žebráci = Kdo v mládí zahálí, ve stáří nebývá bohatý
c) Náš zákazník, náš pán = Obchodník chce vyhovět ve všech směrech požadavkům zákazníka
d) Jakub je bledý jako bílá lilie. Další např.: Je černý jako uhel. Je bílý jako sníh. Má oči modré jako pomněnky.

Strana 92

B. Přísudek slovesný složený

1. přestávat, muset, zůstat, smět
2. **Musela jsem odpovědět** na jeho nepříjemnou otázku. **Začala** nám vysvětlovat řešení rovnic. Venku se **začalo** stmívat. **Zůstanu** u vás bydlet do konce září. Určitě bychom ti s tím **měli** poradit. **Nesměla** jsem nikomu sama otvírat dveře. **Chtěla** bych ti to vysvětlit . Tatínek **nemohl** odejít z práce dřív. **Mohli** byste se k tomu vyjádřit . Katka by **měla** své rozhodnutí zvážit . Konečně by ses **měl** začít učit. V poslední době si **přestávám** rozumět s Karlem. **Mohla** bych ti nějak pomoci ?
3. a) Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítra. Kdo chce psa bít , hůl si vždy najde . Nemusí pršet , stačí , když kape . Nemůžeš kázat vodu a pít víno. Špatný vozka, který neumí obrátit .
b) Splnění povinností bychom neměli odkládat. Když chceme někoho potrestat, určitě si najdeme důvod. Někdy je lépe spokojit se s málem. Nemůžeš kritizovat něco, co sám děláš. Stát si tvrdošjně za svým názorem, i když je špatný, není dobré.

4. a) Václav, Zikmund a Jan byli tři synové Karla IV., kteří se dožili dospělosti. Trůn po otci zdědil nejstarší Václav. Otec z něho chtěl vychovat skvělého nástupce, což se mu zcela nepodařilo. Po nástupu na trůn měl Václav řešit složité problémy v zemi. Místo toho však raději vyrážel na lov zvěře. Často byl mimo Prahu. Snad proto se stal černou ovčí mezi Lucemburky.
- b) přísudky jmenné se sponou – byli synové, se stal ovčí
přísudky slovesné složené – chtěl vychovat, měl řešit
- c) Často byl mimo Prahu.

Strana 93

4. PODMĚT

1. a) Pravidelné **běhání zlepšuje** fyzickou kondici. **Kouřit** ve škole **je zakázáno**. **Sytý** hladovému **nevěří**. Janovi **se líbilo ledacos**. **Každý** chvilku **tahá** pilku. **Nechť bývá** nejčastěji částice. **Líbila se mi zelená**. Od kravína **se ozývalo** hlasité **bú, bú**. **Vrána** k vráně **sedá, rovný** rovného **si hledá**. V poslední době **bylo** jeho jediným **úkolem** denně **trénovat**. **Překvapilo mě** jeho vzorné **chování**. **Zajímala** ho jen **ona**. **Kdosi se přihlásil** na práci v tom útulku.
- b) Pravidelné běhání (1) zlepšuje fyzickou kondici. Kouřit (5) ve škole je zakázáno. Sytý (1) hladovému nevěří. Janovi se líbilo ledacos (3). Každý (3) chvilku tahá pilku. Necht' (9) bývá nejčastěji částice. Líbila se mi zelená (2). Od kravína se ozývalo hlasité bú, bú (10). Vrána (1) k vráně sedá, rovný (1) rovného si hledá. V poslední době bylo jeho jediným úkolem denně trénovat (5). Překvapilo mě jeho vzorné chování (1). Zajímala ho jen ona (3). Kdosi (3) se přihlásil na práci v tom útulku.
2. a) a) Marek chodí do školy rád (vyjádřený), ale učení mu moc nejde. (vyjádřený); Nejlepší známky má z tělocviku a ze zeměpisu. (on – nevyjádřený); Ty předměty ho taky baví nejvíc. (vyjádřený); Poznávat cizí země a hrát kopanou je pro něho zábavou. (vyjádřený)
- b) Karel IV. se celý život snažil zlepšovat život svých poddaných (vyjádřený), proto se rozhodl vybudovat v Praze univerzitu (nevyjádřený – on), aby mladí nemuseli odcházet za vzděláním do ciziny (vyjádřený) a mohli žít ve své vlasti (nevyjádřený – oni).
- b) a) Marek (1), učení (1), předměty (1), poznávat a hrát (5)
- b) Karel IV. (1), mladí (1)
- c) a) Marek **chodí** do školy rád, ale učení mu moc **nejde**. Nejlepší známky **má** z tělocviku a ze zeměpisu. Ty předměty ho taky nejvíc **baví**. Poznávat cizí země a hrát kopanou **je** pro něho **zábavou**.; *žádný přísudek slovesný složený*
- b) Karel IV. **se** celý život **snažil** zlepšovat život svých poddaných, proto **se rozhodl** vybudovat v Praze univerzitu, aby mladí **nemuseli odcházet** (*slovesný složený*) za vzděláním do ciziny a **mohli žít** (*slovesný složený*) ve své vlasti.

Strana 94

3. Ota, Petr i Jan se zúčastnili závodu v běhu. Nezvítězil Ota, Petr ani Jan. Pondělí a úterý jsou moje nejméně oblíbené dny. Šla mi nejen angličtina, ale i němčina a francouzština. Ty, on a já to spolu vyřešíme. Červení, bílí i modří měli dobré výsledky. Libor, Pepa ani Pavel si s tím nevěděli rady. Jeden ani druhý nesplnili limit pro postup na mistrovství světa. Kouřit a pít alkohol je zdraví škodlivé. Príslovce, předložky, spojky a částice patří k neohebným slovním druhům.

5. VEDLEJŠÍ VĚTA PODMĚTNÁ

- a), b) Líbilo se mi, že (8) jsi přišel včas. (Kdo, co se mi líbilo?); Zajímalo by mě, kam (6) se chystáš na do volenou. (Kdo, co by mě zajímalo?); Konečně se zjistilo, kdo (3) tu nehodu zavinil. (Kdo, co se konečně zjistilo?); Učiteli by vadilo, kdybys (8) opisoval. (Kdo, co by učiteli vadilo?); Je všeobecně známo, které (3) přítoky má Vltava. (Kdo, co je všeobecně známo); Zatím se neví, kdy (6) bude ta porada. (Kdo, co se zatím neví?); Je směšné, když (8) spolu nemluvíte. (Kdo, co je směšné?); Stačí, když (8) jí o tom řekneš. (Kdo, co stačí?)
 - c) Líbil se mi tvůj včasný příchod. Zajímalo by mě místo tvé dovolené. Konečně se zjistil viník nehody. Učiteli by se nelíbilo tvé opisování. Jsou všeobecně známa jména vltavských přítoků. Zatím se neví čas porady. Je směšné nemluvit spolu. Stačí jí o tom říct.
- Nelíbí se mi tvé chování. Karla překvapilo tvé vystoupení na večírku. Učitele trápily jeho pozdní příchody. Je nutná účast většiny třídy. Překvapilo nás její přiznání. Rozzlobil mě jeho nezájem. Tatínka rozčilovala Jirkova špatná výslovnost. Je dobré umět počítat z paměti. Mamince vadilo mé odmlouvání. Tatínka překvapil babiččin příjezd. Honzu zajímalo dění na hřišti.

Nelíbí se mi, jak se chováš. Karla překvapilo, jak jsi vystupoval na večírku. Učitele trápilo, že chodí pozdě. Je nutné, aby se zúčastnila většina třídy. Překvapilo nás, že se přiznala. Rozzlobilo mě, že se o celou situaci nezajímal. Tatínka rozčilovalo, jak Jirka špatně vyslovoval. Je dobré, abys uměl počítat z paměti. Mamince vadilo, když jsem odmlouval. Tatínka překvapilo, že babička přijela. Honzu zajímalo, co se děje na hřišti.

Strana 95

6. SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

- a) Před kotcem leželi unavení psi. Blížilo se jaro a ledy pomalu roztávaly. Za obzorem se kupily bouřkové mraky. Při hrabání sena se mi polámaly hrábě. V ohradě se pásli černí a bílí koně. Na stolku čekaly na přečtení zajímavé knihy. Rodiče se zlobili na děti, které přišly pozdě k večeři. Koťata si hrála s klubičky. Svíčky na okně pomalu dohořivaly. Na louce poletovali motýli.
 - a) Malí ptáčky zobali zrní v krmítkách. Nákladní lodě připluly do přístavů. Lvi se procházeli kolem mříží. Květiny ve vázách rychle rozkvetly. Místa už byla obsazena. Běželi rychle na koupaliště. Knihy těchto autorů se dobře prodávaly. Babiččini psíčky se radostně rozštěkali. Kliky u dveří byly naleštěné. Sváteční košile na šnůrách již uschly. Přivítaly nás rozzářené úsměvy. Ruce mě už skutečně bolely.
 - b) Malí ptáčky zobali zrní v krmítkách. Nákladní lodě připluly do přístavů. Lvi se procházeli kolem mříží. Květiny ve vázách rychle rozkvetly. Místa už byla obsazena. Běželi rychle na koupaliště (oni). Knihy těchto autorů se dobře prodávaly. Babiččini psíčky se radostně rozštěkali. Kliky u dveří byly naleštěné. Sváteční košile na šnůrách již uschly. Přivítaly nás rozzářené úsměvy. Ruce mě už skutečně bolely.
- Papíroví draci vyletěli do výšky. Plyšová medvídci seděli mezi panenkami. Děti postavily z tajícího sněhu sněhuláky. Bubáci z dýně ozdobili náš dům. Nejhezčí bubáky vyrobily dívky ze 7. B. Mezi hračky kdysi patřili hadroví panáci. V poli stáli hadroví strašáci. Babičky dříve strašily děti vyprávěním o bubácích.

Strana 96

4. Chlapecké sbory se rozezpívaly. Chlapci zpívali krásně čistě. Na ulicích postávaly hloučky lidí. Lidé živě diskutovali. Dvojice skautů stály na stráž. Skauti hlídali prázdninové tábořiště. Naše třídy jely na výlet. Žáci si užili krásné výlety v jižních Čechách. Smečky lvů líně polehávaly. Před stády slonů se dali lvi na útěk. Zástupy diváků stály u vchodu. Diváci se nemohli dočkat koncertů slavných zpěváků.
5. Koně se splašili. Rodiče mi dovolili jet na školní výlet do Londýna. Lidé se hromadili před vstupními dveřmi. U vstupu na koncert se tlačily davy lidí. Pluky vojáků pochodovaly po náměstí.
6. a) Ukazatele (ty) nám pomohly najít cestu z lesa. Další ukazatelé (ti) na cestě chyběli. Slanečky (ty) mi chutnaly. Slanečci (ti) voněli nepříjemně. Koráli (ti) hráli všemi barvami. Korály (ty) byly největší atrakcí toho letoviska. Rozsypané korále (ty) se rozkutálely po místnosti. Tyto bacily (ty) by mohly být nebezpečné.
b) klimatická změna, nadměrný rybolov, znečištění, okyselování oceánů

Strana 97

7. a) Děti si hrály na poli se psy, kteří hlasitě štěkali. Moli prožrali staré kožichy. Už se nedaly zachránit. Hodiny nad krbem se zastavily. Zapomněli jsme je natáhnout. Pomeranče nám přivázela letadla ze Španělska, přilétala každý týden. Připravili jsme stoly. Za pár hodin se prohýbaly pod tácy s dobrotami. Byty se prodávaly velmi dobře. Po měsíci prodeje zbyly už jen ty nejdražší. Psi pomáhali hlídat stáda ovcí před vlky. Bylo to náročné, protože útočili především v noci.
b) Děti si hrály na poli se psy, kteří hlasitě štěkali. (kteří, oni – ti psi); Moli prožrali staré kožichy.; Už se nedaly zachránit. (ony – ty kožichy); Hodiny nad krbem se zastavily.; Zapomněli jsme je natáhnout. (my); Pomeranče nám přivázela letadla ze Španělska, přilétala každý týden. (ona – ta letadla); Připravili jsme stoly. (my); Za pár hodin se prohýbaly pod tácy s dobrotami. (ony – ty stoly); Byty se prodávaly velmi dobře.; Po měsíci prodeje zbyly už jen ty nejdražší. (ty byty); Psi pomáhali hlídat stáda ovcí před vlky; Bylo to náročné, protože útočili především v noci. (oni – ti vlci)
8. a) Byli jednou dva lovci a ti si moc dobře rozuměli. Lovili vždycky spolu. Jednou se zase vydali na lov. Uběhly dva týdny, ale oni nezabili žádné zvíře. Jednoho rána si připravili jídlo z posledních zásob a pak se zase vydali na lov. Šli dlouho, až objevili hnízdo a v něm dvě vejce. Každý si vzal jedno. Když se vrátili domů, první si vejce uvařil a snědl. **Jen se po něm zaprášilo**. Druhý si ho schoval a po devíti měsících se mu vylíhly děti. Dny rychle ubíhaly a ti dva se už nevidali. Chcete vědět, jak příběh skončí? Stačí si přečíst knížku afrických pověstí *O želvách, lidech a kamenech*.
b) Byli jednou dva lovci (1) a ti (3) si moc dobře rozuměli. Lovili vždycky spolu (oni – nevyjádřený). Jednou se zase vydali na lov (oni – nevyjádřený). Uběhly dva týdny (1), ale oni (3) nezabili žádné zvíře. Jednoho rána si připravili jídlo z posledních zásob (oni – nevyjádřený) a pak se zase vydali na lov (oni – nevyjádřený). Šli dlouho (oni – nevyjádřený), až objevili hnízdo a v něm dvě vejce (oni – nevyjádřený). Každý (3) si vzal jedno. Když se vrátili domů (oni – nevyjádřený), první (4) si vejce uvařil a snědl. **Jen se po něm zaprášilo** (chybí podmět, věta jednočlenná). Druhý (4) si ho schoval a po devíti měsících se mu vylíhly děti (1). Dny (1) rychle

ubíhaly a ti dva (4) se už nevidali. Chcete vědět (vy – nevyjádřený), jak příběh (1) skončí? Stačí si přečíst (5) knížku afrických pověstí *O želvách, lidech a kamenech*.

c) Protože je to věta jednočlenná (bezpodmětná).

Strana 98

9. Učitelé a učitelky zkoušeli. jehně a kůzle se pásly. Režisér, scenárista i kameramani cestovali. Stoly a skříně se rozbily. studenti a studentky maturovali. Medvědice a medvíďata běhaly.
10. a) Petr a Pavel hráli karty. Srnky a sovy obývaly lesy. Slůňata a lvíčata se živila mateřským mlékem. V květnu se nám narodily dvě koťata a štěně. Užovky i zmiže se vyhřívaly na skalce. Na objevu se podíleli přední vědci a výzkumníci.
11. Děti a rodiče přicházeli. Poníci a oslíci vozili děti na pouti. Kolotoče a houpačky přijížděly na náves. Králíci a koroptve utíkali před kombajny. Vyřazené židle a stoly stály vzadu. Mistři a vedoucí výroby odpovídali za kvalitu. Víly a vodníci v některých pohádkách pomáhali lidem. Štěně a koťata běhaly po dvorku.

Strana 99

PŘÍSUDEK A PODMĚT, SHODA – TEST

1. a) JSS, b) S, c) S, d) JSS, e) JSS, f) J
2. Jindra léčí děti.; Karel se zlobí na Jirku.; Karel je krásně odpočatý.; Záhonky s růžemi jsou zalité.
3. začal se učit; přestala si rozumět; chtěl by se domluvit, nesměla jíst
4. a) každý – zájmeno, b) čtyři – číslovka, c) já – zájmeno, d) umýt se – sloveso v infinitivu
5. Babička neví (vyjádřený), na co se má dívat v televizi. (nevyjádřený); Zeptá se vnuka. (nevyjádřený); Ten jí to rád zjistí. (vyjádřený); Na ČT 1 budou Četnické humoresky. (vyjádřený);
6. a) ..., jak se hrubě choval. b) ..., jak se pěstují citrusy.
7. A. c) B. b) C. c)

Strana 100

7. PŘEDMĚT

1. Jirka hraje kopanou (1). Nevěřil jsem mu (3). Pro každého (3) je připraven malý dárek. Někomu (3) se test podařil, druhému (4) přišel obtížný. Dospělým (1) se mé chování nelíbilo. Viděl jsem ji (3) běžet do školy. Eva slyšela jejich hurá (10). Petr odpověděl potichu ano (9). Učili jsme se o dobývání (1) středověkých hradů. Bojí se tmy (1).
2. a) Chytrému (3. pád) napověz, hloupého (4. pád) trkni. Nesud' knihu (4. pád) podle obalu. Odvážnému (3. pád) štěstí přeje. Lež má krátké nohy (4. pád). Čas všechny rány (4. pád) zhojí. Pro jedno kvítí (4. pád) slunce nesvítí.
3. a) Hrady ve středověku.
Hrady jsou opevněná sídla vystavěná v 12.–16. století. Sloužily jako obytné budovy (ony – ty hrady), vedle toho však plnily i obrannou funkci (ony – ty hrady). Často se stavěly na kopcích a skalních útesech (ony – ty hrady). Díky tomu byly téměř nedobytné (ony – ty hrady). Často je chránily vodní příkopy. Královské hrady obývaly vojenské posádky, které zajišťovaly bezpečnost v kraji (které – ty posádky). Hradní úředníci měli na starosti správu okolních osad. Podobně jako panovník si stavěla kamenné hrady i vyšší šlechta. Šlechtické hrady však byly skromnější. Šlechtici vlastnili půdu v okolí hradu. Od poddaných rolníků pravidelně vybírali

část jejich úrody a peněžní poplatky (oni – ti šlechtici). Nižší šlechta si stavěla malé opevněné tvrze.

b) Hrady ve středověku.

Hrady jsou opevněná sídla vystavěná v 12.–16. století. Sloužily jako obytné budovy, vedle toho však plnily i obrannou funkci (4. pád). Často se stavěly na kopcích a skalních útesech. Díky tomu byly téměř nedobytné. Často je (4. pád) chránily vodní příkopy. Královské hrady (4. pád) obývaly vojenské posádky, které zajišťovaly bezpečnost (4. pád) v kraji. Hradní úředníci měli na starosti (4. pád) správu (4. pád) okolních osad. Podobně jako panovník si stavěla kamenné hrady (4. pád) i vyšší šlechta. Šlechtické hrady však byly skromnější. Šlechtici vlastnili půdu (4. pád) v okolí hradu. Od poddaných rolníků (2. pád) pravidelně vybírali část (4. pád) jejich úrody a peněžní poplatky (4. pád). Nižší šlechta si stavěla malé opevněné tvrze (4. pád).

Strana 101

8. VEDLEJŠÍ VĚTA PŘEDMĚTNÁ

- a) Zapomněli jsme, kam (6) se odstěhovali. (Na koho, na co jsme zapomněli?); Slyšeli jste, že (8) Janovy sestry onemocněly? (Koho, co jste slyšeli?); Chtěli vědět, jaké (3) bude zítra počasí. (Koho, co chtěli vědět?); Vyprávěla, co (3) se jí přihodilo v Příbyslavi. (Koho, co vyprávěla?); Požádali nás, abychom (8) se uklidnili. (O koho, o co nás požádali?); Přeli se o to, kdo (3) v té bitvě vyhrál. (O koho, o co se přeli?)
 - b) Zapomněli jsme místo jejich nového pobytu. Slyšeli jste o nemoci Janovy sestry? Chtěli vědět zítřejší předpověď počasí. Vyprávěla své příhody z Příbyslavi. Požádala nás o uklidnění. Přeli se o vítězství v té bitvě.
- a) Mluvila o tom, jak vypracovala svůj referát. Svěřila se mi s tím, že má pochybnosti. Slyšela jsem o tom, že se vymlouváš. Požádala Karla, aby jí rychle pomohl. Chtěla jsem od tebe, abys mi dal prsten. Vysvětlila mi, že obdivuje Karla. Zeptala se, jaký mám názor. Napsala mi, jak léčí pacienty. Víím hodně o tom, jak se vychovávají děti.
 - b) Rozveselíme (přísudek slovesný jednoduchý) toho, kdo je smutný (přísudek jmenný se sponou).
- a) a) Nevěř tomu, kdo ti lichotí. (VV předmětná); Vědci dosud přesně nevědí, kdy lidé začali chovat psy. (VV předmětná); Je úplně lhostejné, co se stalo. (VV podmětná); Říkala, že přijeli včera. (VV předmětná); Je úplně lhostejný k tomu, co se stalo. (VV předmětná); Líbilo se mi, že se tak snaží. (VV podmětná); Přírodovědci se snaží, aby upozornili na nebezpečí vyhynutí goril. (VV předmětná); Zdálo se mi, že se mračí. (VV podmětná); Je zdravé, když denně jíme zeleninu. (VV podmětná); Zarazilo mě, jak se k tobě choval. (VV podmětná)
 - b) Řekni mi, kdo ti ubližoval. (VV předmětná); Zajímalo by mě, komu jsi o tom vyprávěl. (VV podmětná); Je jisté, že Petr dnes nepoběží. (VV podmětná); Zatím se neví, kolik lidí se nakazilo. (VV podmětná); Zeptej se ho, kdy přijde. (VV předmětná); Zajímalo by mě, kdy přijde. (VV podmětná); Řekla nám, že přijede za měsíc. (VV předmětná); Překvapilo mě, že na to otec zapomněl. (VV podmětná); Vysvětlila mi, proč nepřišla. (VV předmětná)

Strana 102

9. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ, VEDLEJŠÍ VĚTA PŘÍSLOVEČNÁ

A. Příslowečné určení místa a času

1. a) Pes zalezl do boudy (PUM). Nový spolužák se přistěhoval z Ostravy (PUM). Projížděli jsme Brnem (PUM). Přijede prý do hodiny (PUČ). Čekali jsme na zastávce (PUM) autobusu. Za týden (PUČ) mě čeká těžká zkouška. Před usnutím (PUČ) si chvíli čtu. S kamarády ze školky se vídám zřídkka (PUČ). Pomalu projel tunelem (PUM). Nejkratší cesta vede přes les (PUM). Zajdu dnes (PUČ) na chvílku (PUČ) k babičce (PUM). Dnes (PUČ) máme školu do dvou (PUČ). Rodiče jezdí na chalupu (PUM) o víkendu (PUČ).

B. Vedlejší věta příslowečná místní a časová

Strana 103

2. O založení Máchova jezera
Roku 1367 se vydal Karel IV . se svou družinou na lov. Když z houštin vyrazil statný jelen (Kdy ho začal pronásledovat? – VV přís. časová), začali ho pronásledovat. Jelen prchal tam, kde to dobře znal. (Kam jelen prchal? – VV přís. místní). Spěchal do rozsáhlých lesů a luk plných jezírek a louží. Tam se jim ztratil. Král zavelel na ústup. Když ale uslyšeli nádherný zpěv (Kdy se za nim rozjeli? – VV přís. časová), rozjeli se za ním. Na louce spatřili prozpěvujícího ovčáka s ovce. Král se s ním dal do řeči. Když se pak podíval na svou mokrou družinu (Kdy král dostal nápad? – VV přís. časová), dostal nápad, že by se zde mohl založit rybník. Tak vznikl rybník, který dnes známe jako Máchovo jezero.
3. a) Došli jsme tam, kde začínal okraj lesa. (VV přís. místní); Přístavy se zakládaly tam, kde se nacházela ústí řek. (VV přís. místní); Velké domy vyrostly tam, kde se dříve nacházely staré chaloupky. (VV přís. místní) Když přemýšlel, tak sraštil čelo. (VV přís. časová); Když se vrátil z divadla, tak začalo sněžit. (VV přís. časová); Za chvíli dojedeme tam, kde se narodil spisovatel Karel Havlíček Borovský. (VV přís. místní); Budu čekat, než se vrátíš. (VV přís. časová); Zamířil jsem tam, kde stál náš dům. (VV přís. místní); Než vstoupíš do vozovky (VV přís. časová), tak se pořádně rozhlédni. Zajdi tam, kde prodávají rybářské potřeby. (VV přís. místní); Až dopíšeš diktát (VV přís. časová), tak si ho rozhodně ještě zkontroluj.
4. Nevěděla, kdy se narodil její dědeček. (Koho, co nevěděla? – VV předmětná); Překvapilo ho, kam jedeme na hory. (Kdo, co ho překvapilo? – VV podmětná); Poradila mi, kam mám jít na houby. (Koho, co mi poradila? – VV předmětná); Na houby chodte tam, kde není sucho. (Kam chodte na houby? – VV přís. místní); Když napršelo, vyrazili jsme na houby. (Kdy jsme vyrazili na houby? – VV přís. časová); Není dobré chodit tam, kde je moc houbařů. (Kam není dobré chodit? – VV přís. místní); Běžel tam, odkud ostatní odcházeli. (Kam běžel? – VV přís. místní); Udivovalo nás, odkud se ozývaly hlasy. (Kdo, co nás udivovalo? – VV podmětná); Je zajímavé, dokdy jsi byla vzhůru. (Kdo, co je zajímavé? – VV podmětná); Ptala se, kdy chodíme spát. (Na koho, na co se ptala? – VV předmětná)
5. a) Během cesty (PUČ) z trojské války zpět do vlasti museli Řekové proplout mezi dvěma obludami (PUM). V úžině (PUM) číhala vlevo (PUM) šestihlavá lidožravá Skylla, vpravo (PUM) ještě hroznější Charybda. Jakmile se k ní (PUM) někdo přiblížil, obrovským vírem pohlcovala

celé lodi. Odysseus řídil loď podél Skyilly (PUM) a byl připravený k boji. Charybda ale zaútočila až poté (PUČ), co všichni strnuli hrůzou.

b) Jakmile se k ní někdo přiblížil (VV přís. časová), obrovským vírem pohlcovala celé lodi.

Charybda ale zaútočila až poté, co všichni strnuli hrůzou (VV přís. časová).

c) Odysseus byl v řeckých bájích král Ithaky, proslulý svou chytrostí a důvtipem, a jeden z hrdinů Trojské války. Při obléhání Tróje vymyslel lest s Trojským koněm, do kterého se ukryli řečtí bojovníci a po vpuštění do města Tróju dobyli.

Strana 104

C. Příslovečné určení způsobu a míry

1. Je štíhlá jako proutek. Je pilný jako včela. Je hluchý jako poleno. Běhá jako gazela. Zpívá jako slavík. Je tam práce jako na kostele.
2. Jedno vývojové stadium žáby se nazývá pulec. (Jak se nazývá? – PUZ); Michal mluvil při včerejším projevu srozumitelně. (Jak mluvil? – PUZ); Je pilná jako včela. (Jak je pilný? – PUZ); Bratr rychle ukončil rozhovor. (Jak ukončil rozhovor? – PUZ); Vystupoval příliš (Jak moc sebevědomě vystupoval? – PUMí) sebevědomě. (Jak vystupoval? – PUZ); Zpívá jako slavík. (Jak zpívá? – PUZ); Náš dědeček je hodně nemocný. (Jak moc je nemocný? – PUMí); Hladina vody mu sahala po kolena. (Jak moc mu sahala hladina vody? – PUMí); Hodně na něho myslím. (Jak moc na něho myslím? – PUMí); Vypil nápoj až do dna. (Jak moc nápoj vypila? – PUMí); Kráčel nepříliš (Jak moc ochotně káčela? – PUMí) ochotně. (Jak kráčela? – PUZ); Do divadla přišlo málo lidí. (Kolik, jak moc lidí přišlo do divadla – PUMí); Prázdný sud nejvíce duní. (Jak moc duní? – PUMí)
3. a) V srpnu (PUČ) si obyvatelé Písku připomněli povodně, které ho zasáhly před více než dvaceti lety (PUČ). Ty zanechaly spoušť nejen v Písku (PUM), ale i na dalších místech (PUM). Po několikadenních deštích (PUČ) se jindy (PUČ) vcelku (PUMí) klidně (PUZ) vyhlížející Otava vylila ze svého koryta (PUM). Pod vodou (PUM) tehdy (PUČ) zůstala přízemí okolních budov i nejstarší kamenný most v Čechách. Ten přišel o jednu ze svých soch, zábradlí i osvětlení. Sochu našťěstí (PUZ) objevili po opadnutí (PUČ) vody potápěči. Most byl zcela (PUMí) opraven až v dubnu (PUČ) dalšího roku. Kdybyste se dnes (PUČ) procházeli po nábřeží (PUM), těžko (PUZ) byste si dokázali představit, že zde (PUM) voda dosahovala do výšky (PUM) dvou metrů.

Strana 105

D. Vedlejší věta příslovečná způsobová a měrová

1. Udělal to tak, jak jsem mu radil. (VV přís. způsobová); Křičel tak, až z toho ochraptěl. (VV přís. měrová); Pracoval tak, jak byl zvyklý. (VV přís. způsobová); Bylo tam takové horko, až jsme to nevydrželi. (VV přís. měrová); Okolnosti se vyvíjeli tak, jak jsme předpokládali. (VV přís. způsobová); Změnila se tak, že jsme ji nepoznali. (VV přís. měrová); Vyrobil panáčka, jak psali v návodu. (VV přís. způsobová)
2. Vyděsili se tak, že nebyli schopni slova. (Jak moc se vyděsili? – VV přís. měrová); S tebou mluvil úplně jinak, než mluvívá se mnou. (Jak s tebou mluvil? – VV přís. způsobová); Král mu dal zlata, co unesl. (Kolik mu dal zlata? – VV přís. měrová); Dítě křičelo, až nám uši zaléhaly. (Jak moc

křičelo? – VV přís. měrová); Tvářil se, jako by mu uletěly včely. (Jak se tvářil? –VV přís. způsobová); Křičel, jako by ho na nože brali. (Jak moc křičel? – VV přís. měrová)

3. A. b); B. c); C. a)

4. a) Kam nechodí slunce, tam chodí lékař. (VV přís. místní); Jak si kdo ustele, tak si lehne. (VV přís. způsobová); Kdo dřív přijde, ten dřív mele. (VV podmětná); Co tě nezabije, to tě posílí. (VV podmětná)

Kam nechodí slunce, tam chodí lékař = Pravidelný pohyb na slunci je tedy přirozenou prevencí, která snižuje potřebu lékařské péče.

Jak si kdo ustele, tak si lehne. = Každý nese následky za svá vlastní rozhodnutí a činy.

Kdo dřív přijde, ten dřív mele. = Kdo je rychlejší, ten bere (má výhodu).

Co tě nezabije, to tě posílí. = Těžké zkušenosti člověka zocelují a dělají ho odolnějším, silnějším.

Strana 106

E. Příslovečné určení příčiny a účelu

1. Z jaké příčiny si Eva třese? Kvůli zimě (PUP); Proč Pepa kýchá? Kvůli alergii (PUP); Proč je Petr zase doma? Pro nevolnost (PUP); Proč se zlobil? Kvůli maličkosti (PUP); Proč je špatná neúroda? Kvůli suchu (PUP).
2. Za jakým účelem denně běhá? Běhá pro zdraví (PUÚ).; Proč vysázeli ty keře? Vysázeli keře pro okrasu (PUÚ).; Proč používáš motorovou pilu? Pilu používám na kácení stromů (PUÚ).; Proč se vydali k rybníku? Vydali se k rybníku chytat ryby (PUÚ).
3. a) Vítězka po proběhnutí (PUČ) cílem plakala radostí (PUP). Při přednášce (PUČ) klesala posluchači hlava únavou (PUP). Můj soused se při představení (PUČ) zalykal smíchy (PUP). Kvůli dětem (PUP) se odstěhovala do města (PUM). Klepal se zimou (PUP). Jdu do obchodu (PUM) pro banány (PUÚ). Babička k nám (PUM) v neděli (PUČ) přišla na návštěvu (PUÚ). Teta nám svěřila dítě na hlídání (PUÚ). Vyrazili jsme do lesa (PUM) na houby (PUÚ). Maminka nám uvařila pro zahřátí (PUÚ) teplý čaj. Připili mu na zdraví (PUÚ).
4. A. c); B. a); C. b)
5. 1. času; 2. místa; 3. slabika; 4. Amerika; 5. slovesa; TAJENKA: *Mám moře bez vody, pláže bez písku, města bez lidí a skály bez kamení. Kdo jsem? – ATLAS*

Strana 107

F. Vedlejší věta příslovečná příčinná a účelová

1. a) Proč se Zemi říká „modrá planeta“? Zemi se říká modrá planeta, protože se na ní nachází voda. Proč se střídá den a noc? Den a noc se střídá, protože se Země otáčí kolem své osy. Proč padá jablko a další předměty na zem? Jablka a další předměty padají na zem, protože je přitahuje gravitační síla. Proč řadíme obratlovce mezi strunatce? Obratlovce řadíme mezi strunatce, protože mají páteř. Proč nejdokonalejším obratlovcům říkáme savci? Nejdokonalejším obratlovců říkáme savci, protože sají mateřské mléko. Proč odlétají hmyzožraví ptáci před zimou do teplých krajín? Hmyzožraví ptáci odlétají před zimou do teplých krajín, protože tam naleznou dostatek potravy. Proč měli husité ve znaku kalich? Husité mají ve znaku kalich, protože přijímají podobojí.

- b) Zemi se říká modrá planeta, protože se na ní nachází voda. (VV příslovečná příčinná); Den a noc se střídá, protože se Země otáčí kolem své osy. (VV příslovečná příčinná); Jablka a další předměty padají na zem, protože je přitahuje gravitační síla. (VV příslovečná příčinná); Obratlovce řadíme mezi strunatce, protože mají páteř. (VV příslovečná příčinná); Nejdokonalejším obratlovců říkáme savci, protože sají mateřské mléko. (VV příslovečná příčinná); Hmyzožraví ptáci odlétají před zimou do teplých krajin, protože tam naleznou dostatek potravy. (VV příslovečná příčinná); Husité mají ve znaku kalich, protože přijímají podobojí. (VV přís. příčinná)
- c) např. vlaštovka obecná, čáp bílý, rorýs obecný, žluva hajní, jeřáb popelavý
2. Zazpíval si, aby se potěšil. (VV přís. účelová); Někteří lidé nemají rádi kočky, protože jsou nezávislé. (VV přís. příčinná); Tatínek odešel do lesa, aby si od nás odpočinul. (VV přís. účelová); Zvířata nikdy nezabíjejí jiné druhy, aby se potěšila. (VV přís. účelová); Vesele si zatleskala, protože měla radost. (VV přís. příčinná)
 3. Koupila jsem ti nové knihy, abych ti udělala radost. (Za jakým účelem si koupila nové knihy? – VV přís. účelová); Protože ji přednáška zaujala, začala pozorně poslouchat. (Proč začala pozorně poslouchat? – VV přís. příčinná); Abych zhubla, chodila pravidelně cvičit. (Za jakým účelem chodila cvičit? – VV přís. účelová); Jeli na kole, protože chtěli dorazit včas. (Proč jeli na kole? – VV přís. příčinná); Jeli na kole, aby dorazili včas. (Za jakým účelem jeli na kole? – VV přís. účelová); Jelikož chceme kupovat byt, musíme začít šetřit. (Proč musíme šetřit? – VV přís. příčinná); Musíme začít šetřit, abychom mohli koupit byt. (Za jakým účelem musíme začít šetřit? – VV přís. účelová); Zavři okno, ať mi netáhne na záda. (Za jakým účelem zavři okno? – VV přís. účelová); Zavřela okno, protože jí táhlo na záda. (Proč zavřela okno? – VV přís. příčinná)
 4. Babička vyprávěla dětem pohádky, aby lépe usínaly. (VV přís. účelová); Není žádoucí, abychom se pohádali. (VV podmětná); Neřekl jsi mi, abych ti pomohl. (VV předmětná); Ráno jsem si přispal, abych byl na zkoušce svěží. (VV přís. účelová); Přišla, aby mi pomohla s úkolem. (VV přís. účelová); Žádal jsem tě, abys nepískal. (VV předmětná); Mysleli jsme na to, aby si utkání užili i diváci. (VV předmětná); Koupili jsme ti psa, abys nebyl doma odpoledne sám. (VV přís. účelová)

Strana 108

G. Příslovečné určení podmínky a přípustky

1. a), b) Za jakých podmínek se objevuje na obloze duha? – Po dešti (PUPo) se na obloze objevuje duha. Za jakých okolností vře voda? – Voda vře při teplotě (PUPo) 100°C. Kdy můžeme na obloze vidět blesky? – Blesky můžeme na obloze vidět při bouřce (PUPo). Kdy voláme hasiče? Hasiče voláme při požáru (PUPo).
2. a) I přes vyčerpání/Navzdory vyčerpání cyklistický závod dokončil. Navzdory zvyklostem jedeme do Řecká autem. I přes horko/Navzdory horku jsme se vydali na túru. I přes trému/Navzdory trémě zvládla své vystoupení velmi dobře. Navzdory zvyku si Petr dnes nedal černou kávu.
3. Proti svým zvyklostem (PUPř) si nedal ani jednu cigaretu. Navzdory předpovědi (PUPř) počasí bylo dnes celý den jasno. Za deště (PUPo) prý ryby dobře berou. Doporučený dopis vám vydají po předložení (PUPo) občanského průkazu. Proti původnímu předpokladu (PUPř) družstvo

remizovalo. Úpravy v bytě můžete provést se souhlasem (PUPo) majitele. Potvrzení o studiu vydáme na žádost (PUPo) rodičů.

1. předmět; 2. podmět; 3. souvětí; 4. přísudek; 5. co; TAJENKA: *Co neustále mění tvar, a přesto je to kulaté?* – **MĚSÍC**

Strana 109

H. Vedlejší věta příslovečná podmínková a přípustková

1. Kdybych byl malířem slunečných strání, měl bych Tě s vějířem a s pousmáním. (Za jaké podmínky bych Tě měl s vějířem a pousmáním? – VV přís. podmínková); Kdybych byl malířem hlubokých tůní, měl bych svět z barev jen, bez jeho vůní (Za jaké podmínky bych měl svět z barev jen, bez jeho vůní? – VV přís. podmínková); Dlouho mám ten pocit, i když ho skrývám. (I přes co mám ten pocit? – VV přís. přípustková)
2. a) Lov nosorožců pokračuje, přestože je přísně zakázaný. (VV přís. přípustková); Je vynikajícím lékařem, ačkoli je velmi mladý. (VV přís. přípustková); Byl v soutěži úspěšný, přestože očekávali opak. (VV přís. přípustková); Jestliže bude hezký den, mám veselou náladu. (VV přís. podmínková); Na procházku půjdeme, i když bude nepříznivé počasí. (VV přís. přípustková); Třebaže se snažili, nepodařilo se jim přijít. (VV přís. přípustková); Když mi pomůžeš, tak ti příště pomůžu já. (VV přís. podmínková)

3. a) Vůně chleba

Vydala jsem se za letního poledne domů. Ukazatelé hlásali, že do Čertova údolí zbývají tři kilometry. U silnice stál podivný dům. Z jeho komína stoupal k nebi dým a po haldě uhlí před vjezdem poskakovaly dvě malé bytosti. Bylo to, jako bych se nachomýtl v Drdově pohádce. Zamířila jsem k obydlí, protože se odtud linula zázračná vůně čerstvého chleba. Třebaže mě svíral pocit strachu, prošla jsem síňkou do místnosti, kde na dřevěných podnosech horce oddychovaly zlatě vypečené bochníky.

b) **Vedlejší věty:** Ukazatelé hlásali, že do Čertova údolí zbývají tři kilometry. (VV předmětná); Bylo to, jako bych se nachomýtl v Drdově pohádce. (VV přísudková); Zamířila jsem k obydlí, protože se v té výhni srpnového poledne odtud linula zázračná vůně čerstvého chleba. (VV přís. příčinná); Třebaže mě svíral pocit strachu, prošla jsem síňkou do místnosti, kde na dřevěných podnosech horce oddychovaly zlatě vypečené bochníky. (VV přís. přípustková)

Větné členy: za poledne (PUČ), domů (PUM), u silnice (PUM), z komína (PUM), dým (Po), před vjezdem (PUM), síňkou (PUM), na podnosech (PUM), horce (PUZ), zlatě (PUZ)

Strana 110

10. PŘÍVLASTEK

1. **Naše** sestra je **velká** milovnice zvířat. **Někteří** lidé si neumějí poradit s **jednoduchými** úlohami. **Žádné** nebezpečí nám tam nehrozilo. **Všichni** horolezci sestoupili do **základního** tábora. **Správný** muž nosí v kapse nůž. **Leckterý** prvňák umí číst lépe než ty. **Každý** slib vždy dodrží. Popelka měla **tři** oříšky.
2. a) Román Volání (Pkn) divočiny (Pkn) se odehrává na Aljašce v období zlaté horečky (Pkn). Hlavním hrdinou knihy (Pkn) Cesta (Pkn) domů (Pkn) je šetlandský ovčák Tam. Válka s mloky (Pkn) je Čapkův protiválečný román. Pramen Vltavy (Pkn) se nachází jihozápadně od obce

Kvilda (Pkn). Nejvyšší vrchol Beskyd (Pkn) je Lysá hora. Rys ostrovid (Pkn) patří mezi kočkovité šelmy.

b) Román Volání divočiny se odehrává na Aljašce v období zlaté (Pks) horečky. Hlavním (Pks) hrdinou knihy Cesta domů je šetlandský (Pks) ovčák Tam (Pks). Válka s mloky je Čapkův (Pks) protiválečný (Pks) román. Pramen Vltavy se nachází jihozápadně od obce Kvilda. Nejvyšší (Pks) vrchol Beskyd je Lysá (Pks) hora. Rys ostrovid patří mezi kočkovité (Pks) šelmy.

c) Jack London; psal v Americe na začátku 20. století, socialista, realista

3. a) test ze zeměpisu, sešit Jirky, představení v divadle, koření do polévky, povídla ze švestek, zvyky z Moravy
- b) lázeňský pobyt, nákupní taška, tetin dopis, krmná směs, domácí úkol, dětské výmluvy, ptačí let

Strana 111

4. Eva je **opálená** (součást přísudku) od moře. **Opálená** (přívlastek) Eva si přivezla od moře několik mušlí. Jana je často **rozesmátá** (součást přísudku). **Rozesmátá** (přívlastek) Jana se nedala přehlédnout. Mí rodiče jsou **veselí** (součást přísudku). I **veselí** (přívlastek) rodiče se dokážou mračit. Buchty už jsou **upečené** (součást přísudku). **Upečené** (přívlastek) buchty posypala cukrem. Naše babička má **roztomilá** (přívlastek) kořata. Kořata naší babičky jsou **roztomilá** (součást přísudku). Do polévky přidala **sušené** (přívlastek) houby. Ty houby v polévce byly **sušené** (součást přísudku). Hvězdy na obloze jsou **rozzářené** (součást přísudku). Na obloze jsou **rozzářené** (přívlastek) hvězdy.
5. **lesklá** – Její náušnice je lesklá. Lesklá náušnice ležela na stolku.; **veselá** – Eva je vždy veselá. Veselá Eva běhala po louce.; **zelená** – Tráva je na jaře zelená. Zelená barva je moje neoblíbenější.; **nemocná** – Její babička je nemocná. Nemocná babička šla k lékaři.; **hloupý** – Honza je hloupý. Hloupý Honza ležel celý den na peci.; **slepý** – Někteří lidé jsou slepí. Slepí lidé nosí bílou hůl.; **malý** – Petr je malý. Malý Petr si hrál s autíčkem.
6. a) Moje brněnská (přívlastek postupně rozvíjející) teta miluje bylinkové i ovocné (několikanásobný přívlastek) čaje. Bratr nepoznal žádný ovocný ani okrasný (několikanásobný přívlastek) keř. Na stěnách v dětském i obývacím (několikanásobný přívlastek) pokoji visí tvé vlastní (přívlastek postupně rozvíjející) fotografie. Babiččiny švestkové (přívlastek postupně rozvíjející), ale i jahodové knedlíky Jirka zbožňuje. V minulé vyučovací (přívlastek postupně rozvíjející) hodině se seznámili s listnatými i jehličnatými (několikanásobný přívlastek) stromy. Janova nejstarší (přívlastek postupně rozvíjející) sestra četla nejen Hrubínovy, Skácelovy, ale i Seifertovy (několikanásobný přívlastek) verše. K mé nejoblíbenější roční (přívlastek postupně rozvíjející) době patří jarní a letní (několikanásobný přívlastek) měsíce.
- b) Cena hokejových a fotbalových (několikanásobný přívlastek) vstupenek vzrostla. V oddělení ovoce a zeleniny (několikanásobný přívlastek) se klade důraz na čerstvé a kvalitní (několikanásobný přívlastek) zboží. Moje i Karlova (několikanásobný rozvíjející) sestra nosí nejraději moderní bílá (přívlastek postupně rozvíjející) trička. Babička umí nejlepší knedlíky se švestkami, jahodami i borůvkami (několikanásobný přívlastek). V Národním divadle najdeme Alšovy i Mánesovy (několikanásobný přívlastek) malby.

Strana 112

11. VEDLEJŠÍ VĚTA PŘÍVLASTKOVÁ

1. b) Panda velká
Panda velká je savec z čeledi medvědovití. Žije v hornatých oblastech centrální Číny. Je to samotář, kteřý dvě třetiny dne věnuje shánění a požívání potravy. (Jaký je samotář? – VV přívlasková); Živí se převážně bambusem, kteřý je ve střední Číně hojně rozšířen. (Jakým bambusem se živí? – VV přívlasková). Spí v bambusových houštinách, odkud vychází většinou za svítání či za soumraku. (V jakých houštinách spí? – VV přívlasková); Panda velká žije v oblastech, kde panuje chladné a vlhké podnebí. (V jakých oblastech žije panda? – VV přívlasková); Má však velmi hustou a vodu odpuzující srst, kteřá jí poskytuje dostatečnou ochranu. (Jakou má srst? – VV přívlasková); Patří k ohroženým druhům.
2. Chytili podezřelého (Pks) člověka. Chutnalo nám uzené (Pks) maso. Byla to obávaná (Pks) zkouška. Vyzvedla si objednané (Pks) zboží. To je Janino (Pks) kolo. Nejvíc mi chutnají babiččiny (Pks) koláče. Nastala doba rozloučení (Pkn). Měl přání zůstat (Pkn) ještě týden. Chvilu trávené (Pks) s příjemnými lidmi rychle běží.
3. Chodil rád do parku, kde se seznámil se svou ženou. (Do jakého parku rád chodil?); Nepoznala Petra, se kterým chodila do školky. (Jakého Petra nepoznala?); To byla práce, jakou jsem ještě nikdy nezažil. (Jaká to byla práce?); To je ten pán, o němž jsem ti vyprávěla. (Jaký je to pán?); Přišel v době, kdy ostatní odcházeli. (V jaké době přišel?); Dal jí radu, aby se cizím lidem nesvěřovala. (Jakou radu jí dal?); To je ta věta, ve které jsem udělal chybu. (Jaká je to věta?)

Strana 113

4. Vrať se tam, odkud jsi přišel. (PU – **J**); Promluvil ve chvíli, kdy to nečekali. (Pk – **E**); Udělej to tak, jak se píše v návodu. (PU – **D**); Neopouštěj místa, kde tě mají rádi. (Pk – **N**); Pokračuj tak, jak jsem ti řekla. (PU – **O**); To je ta knížka, jak o ní mluvila. (Pk – **O**); Pojedu do míst, kde nejsou lidé. (Pk – **K**); Šla tam, kam ji nohy nesly. (PU – **Ý**); Dal mi radu, jak mám jít. (Pk – **K**); Dal mi příkaz, kam mám dát kufr. (Pk – **R**); Nechoď tam, kde to neznáš. (PU – **Á**); Poznal ji v době, kdy studovala. (Pk – **L**); **TAJENKA: Víte, jak se říkalo Václavovi I.? – JEDNOOKÝ KRÁL**
5. Na Edovy narozeniny, které budou za týden, bych chtěla upéct dort. Úkoly, které jsem zadala, splňte co nejdřív. Zápas, který jsme hráli, se jen tak nevidí. Na louce, která je za stavením, jsme si hráli celé dětství. V okamžiku, kdy nás učitelka vyvolala, jsme nedávali pozor.
6. a) Budu se řídit otcovou radou. Jihočeské město Písek je velmi krásné. Vysněné povolání bude určitě jednou vykonávat. Před naším domem kvetou sytě fialové tulipány.
7. Z knihy, kteřou mi přinesla, jsem měla radost. (VV přívlasková); Lidé, kteří si o události povídali, byli velmi hlasití. (VV přívlasková); Barva, kteřou jsem si vymaloval pokoj, je veselá. (VV přívlasková); Všem lidem, jimž jsi ublížil, by ses měl omluvit. (VV přívlasková); Místo, kam jsme jeli na výlet, bylo malebné a klidné. (VV přívlasková); Jeho snaha, aby jí udělal radost, se zdařila. (VV přívlasková); Spolužák Ondra, se kterým kamarádím, se bude stěhovat do jiného města. (VV přívlasková)
Odůvodnění psaní čárek: Vložená věta vedlejší přívlasková musí být od věty hlavní oddělena z obou stran čárkami.

Strana 114

8. a) A. se neozýval
B. Bydlí, celý
C. rychlými pohyby, Mentosovi, chvíli

- D. sundávali vyprané, svých, byli
- b) A.; F.; D.; C.; E.; B
- c) Tobias čas dělat si, co se mu zachce. (VV předmětná); Chvíli uvažoval o tom, jaký má on život proti Mentosovi a jeho matce. (VV předmětná); Když Uhiopu s Mentosem spatřil (VV přís. časová), uvědomil si, jak mu tluče srdce. (VV předmětná)
- d) módně – PUZ; nikdo – Po; se nemohli vypařit – Přís. slovesný složený; i přes skutečnost – PU přípustky; čas – Pt; vlhké – Pks; do koše – PUM; zákazníků – Pkn; dokonale – PUMí; dvakrát – PUMí; hladce – PUZ; hlouběji – PIMí; je – Pt
- e) módně
- f) prádelního koše
- g) podstatné jméno; Mentosovi (přídavné jméno) přátelé už odešli.
- h) číslovky: jedné – základní, určitá; druhé – řadová, určitá
- i) byli sladění
- j) příslovce – hlouběji, slovo vzniklé skládáním – dvakrát
- k) A. Ano; B. Ne; C. Ano; D. Ano

Strana 115

12. VEDLEJŠÍ VĚTY A VĚTNÉ ČLENY – PROCVIČENÍ

1. a) I když skončila bitva u Lipan porážkou radikálních husitů, Žižkův přítel Jan Roháč z Dubé se odmítal vzdát. Vyhlásil boj proti králi Zikmundovi. Protože se hradečtí měšťané se Zikmundem smířili, musel Jan Roháč odejít na svůj hrad Sion u Kutné Hory. Přestože Zikmundova vojska hrad oblehla, dobýt ho nedokázala. Když se nepodařil přímý útok, postavili Zikmundovi vojáci pod hradem sruby, do kterých umístili děla. Říká se, že obránci Sionu sruby rozstříleli. Útočníci potom prý prokopali podzemní cestu z ležení, která vedla do hradního příkopu. Ani tento plán se nezdařil. Jakmile začalo foukat k hradu, obléhatelé zapálili otepi dříví. V dýmu, který obklopil hrad, vylézali vykopanou chodbou v hradním příkopu a po žebřících slézali hradby. Třebaže se obránci bili statečně, mnohonásobné přesile podlehli. Když obléhání skončilo, Zikmundovi vojáci hrad zapálili a zajatce odvěkli do Prahy. Jan Roháč byl i s dalšími obránci Sionu v září roku 1434 popraven. Zikmund Jana Roháče dlouho nepřežil, protože zemřel v zimě téhož roku.
- b) Vyhlásil (Přís.) boj (Pt) proti králi (Pkn) Zikmundovi (Pkn) (*spojení „proti králi Zikmundovi“ rozvíjí podstatné jméno boj*); Postavili (Př) Zikmundovi (Pks) vojáci (Po) pod hradem (PUM) sruby (Pt).
- c) I když skončila bitva u Lipan porážkou radikálních husitů (VV přís. přípustková), Žižkův přítel Jan Roháč z Dubé se odmítal vzdát. Protože se hradečtí měšťané se Zikmundem smířili, (VV přís. příčinná), musel Jan Roháč odejít na svůj hrad Sion u Kutné Hory. Přestože Zikmundova vojska hrad oblehla (VV přís. přípustková), dobýt ho nedokázala. Když se nepodařil přímý útok (VV přís. časová), postavili Zikmundovi vojáci pod hradem sruby, do kterých umístili děla. (VV přívlastková); Říká se, že obránci Sionu sruby rozstříleli. (VV podmětná); Útočníci potom prý prokopali podzemní cestu z ležení, která vedla do hradního příkopu. (VV přívlastková); Jakmile začalo foukat k hradu (VV přís. časová), obléhatelé zapálili otepi dříví. V dýmu, který obklopil hrad (VV přívlastková), vylézali vykopanou chodbou v hradním příkopu a po žebřících slézali hradby. Třebaže se obránci byli statečně (VV přís. přípustková), mnohonásobné přesile podlehli. Když obléhání skončilo (VV přís. časová),

Zikmundovi vojáci hrad zapálili a zajatce odvěkli do Prahy. Zikmund Jana Roháče dlouho nepřežil, protože zemřel v zimě téhož roku. (VV přís. příčinná)

d) přívlastky: u Lipan (Pkn), radikálních (Pks), husitů (Pkn)

e) podstatné jméno; Zikmundovi (přídavné jméno) vojáci dobyli hrad.

f) Václav IV.

2. a) Nevěděla jsem, jak ten film dopadne. (VV předmětná); Chci se zeptat, odkud ten autobus pojede. (VV předmětná); Když to půjde, vyřídím mu to. (VV přís. podmínková); Mám ráda čas, kdy se schází celá rodina. (VV přívlastková); Vrať se, odkud jsi přišel. (VV přís. místní); Šel, co noha nohu mine. (VV přís. měřová); Šel, kam ho nohy nesly. (VV přís. místní); Tvářil se, jako by mu uletěly včely. (VV přís. způsobová); Namaloval jsem včely, jak ukládají med do plástvi. (VV přívlastková); Je víc než pravděpodobné, že si s tím nebude vědět rady. (VV podmětná); Dokončíme to zítra, budete-li s tím souhlasit. (VV přís. podmínková); Rád hraji šachy, i když nejsem žádný přeborník. (VV přís. přípustková); Když jsme včera měli češtinu, udělalo se mi špatně. (VV přís. časová); Když budu muset doma uklízet, tak nepřijdu. (VV přís. podmínková); Zjišťoval jsem, kdy mi jede autobus domů. (VV předmětná)
- c) med včely vyrábějí z nektaru nebo medovice (ze stromů; = sladká šťáva vylučována mšicemi)

Uč., str. 116–144 VI. SLOH

Strana 116

1. OPAKOVÁNÍ UČIVA 6. ROČNÍKU

1. b) 1. ve třídě v hodině matematiky
2. desetník
3. 4 osoby – Kroupa, Plha, profesor Janda, Tuček
- c) např.: notes – **blok**; přišourá – **přijde/přileze**; chvějící se – **třepotavou/třesoucí se**; dodá – **doplní/řekne/odvěti**; vybídne – **vyvolá/vyzve**; prudce – **ostře/rázně/rychle**

Strana 117

- d) c) kružítka
e) např.: Zadán je/znáte úhel beta
f) Kroupa se asi cítí před tabulí trapně, protože neví, jak má sestrojít trojúhelník a hádá.
2. a) A) reklama; B) inzerát; C) pozvánka; D) oznámení; E) zpráva; F) vzkaz
b) **Reklama** – má za cíl přesvědčit a ovlivnit (ke koupi, využití služby), vyskytuje se v médiích, na internetu, billboardech, typická je výraznost, přesvědčivost, emotivní jazyk a slogan; **Inzerát** – slouží k nabídce nebo poptávce (prodej, práce, služby), najdeme ho v novinách, na internetu nebo nástěnkách, je stručný, výstižný a často obsahuje kontakt; **Pozvánka** – zve na konkrétní akci (oslava, koncert, schůzka), obsahuje místo, čas a důvod konání, setkáme se s ní v e-mailech, na plakátech nebo osobně, typická je zdvořilost a snaha zaujmout; **Oznámení** – informuje o nějaké skutečnosti nebo změně, používá se ve školách, firmách, na úřadech (např. změna otevírací doby), je stručné, jasné a formální; **Zpráva** – krátké, věcné sdělení o aktuální události, odpovídá na otázky: kdo, co, kdy, kde, proč, setkáme se s ní v novinách, televizi, na zpravodajských webech, typická je objektivita a stručnost;

Vzkaz – krátké neformální sdělení pro konkrétní osobu, např. lístek doma, SMS zpráva, typická je stručnost a osobní tón.

c) jedinečnou – zvláštní, neopakovatelnou, speciální; vymazlená – dokonalá, roztomilá; tradičně – jako vždy; řeknou vzájemně ANO – složí slib manželský, vezmou se; orientačního běhu – běhu, při kterém je potřeba se umět orientovat v terénu; pořadajcího – organizujícího; skočit – dojít, stavit se.

Strana 118

2. VYPRAVOVÁNÍ

1. a) D, A, F, C, E, B
b) např.: Galaktické závody bojovníků; Souboj o přežití v galaxii; Frank a neznámá výzva
c) Ano, jedná se o vypravování. Text má děj (účast Franka v závodech), vystupují v něm postavy (Frank, soupeři, mistr) a události na sebe navazují v určitém pořadí. Nechybí ani náznak napětí a nejistoty (co je čeká, jaký bude souboj), což je pro vypravování typické.
d) stroje; mechanismu, přístroje

Strana 119

- e) A. Ano; B. Ne; C. Ne; D. Ano
2. a) Např. Vloni jsem cestoval po Francii. Na terase stojí ratanový stůl a sedačka. Líbí se mi hedvábné šátky. František se asi stane kuchařem, odmalička se pohybuje rád v kuchyni. Mí rodiče se tvářili překvapeně, že jsem vyhrála první místo ve šplhu. Za domem se rozprostírá malá zahrádka s jezírkem. Televizní ovladač leží v první zásuvce a návod k televizi najdeš tamtéž. Kytky za okny vypadají suché. Peníze schovávám pod polštářem. Co to vidím tam v dále? Večer hlásí chladno.
b) b) Rodiče **jsou** v zahraničí.
c) c) Večer **mám** zalít papriky ve skleníku.
3. např.: Prosím tě o malou **pomoc**. Nezapomeň vynést smetí a **umýt** nádobí. Navštívili jsme v okolí **další/okrajové** památky. Dopadlo to **velmi** dobře. Prohráli jsme **kvůli** jeho chybě. Výborný výkon vedl **ke skvělému** výsledku. Zatím **se** nemohu vrátit do **svého** domu. **Uděláme si krátkou pauzu**, abychom si odpočinuli. Četl jsem zajímavou **informaci**.

Strana 120

5. b) Úvod – Jeníček a Mařenka chodí s tatínkem do lesa
Vlastní vypravování
a) Zápletka – děti se ztratí, když utichne sekera
b) Vyvrcholení – objeví perníkovou chaloupku a setkají se se starou paní
c) Rozuzlení – paní jim ukáže cestu a děti se dostanou domů
Závěr – chaloupka zmizí a děti ji už nenajdou

Strana 121

- c) C. Mařenka z chaloupky nic neochutnala.; D. Tatínek je dřevorubec
e) **Mařenka o Jeníčkovi:** Řekla by, že je mlsný, trochu nezodpovědný, ale také odvážný a pohotový (např. když vylezl na strom a našel cestu podle světla). **Jeníček o Mařence:** Řekl

by, že je rozumná, starostlivá a zodpovědná (myslí na tatínka, chce se zeptat na cestu a omlouvá se paní).

6. b) Úvod – první odstavec

Vlastní vypravování

a) Zápětka – druhý odstavec

b) Vyvrcholení – konec třetího odstavce a začátek čtvrtého

c) Rozuzlení – závěr čtvrtého odstavce

Závěr – poslední věta textu (poslední odstavec)

c) obuvník

d) Člověk by se měl věnovat tomu, čemu rozumí a v čem je zkušený, a neměl by se vměšovat nebo dávat rady v oblastech, kterým nerozumí. Jinak řečeno: drž se svého řemesla či své odbornosti.

7. a) 1. Komu se nelení, tomu se zelení. (= Kdo je pracovitý a aktivní, ten se má dobře a dosahuje úspěchů.) 2. Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. (= Když člověk opakuje riskantní nebo špatné chování, dříve či později se mu to vymstí.) 3. Darovanému koni na zuby nehleď. (= Za dárek bychom měli být vděční a neměli bychom ho kritizovat.) 4. Když se dva perou, třetí se směje. (= Z konfliktu dvou lidí často těží někdo třetí.) 5. Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí. (= Dochvilnost je důležitá, protože zpoždění může člověku způsobit problémy.) 6. Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. (= Kdo chystá něco zlého pro druhé, často tím nakonec uškodí sám sobě.) 7. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. (= Spravedlnost může přijít pozdě, ale nakonec si každého najde.)

Strana 122

9. a) Rabi Löw tomu stvoření řekl: „Od této chvíle ti budu říkat Josef a ty mě budeš ve všem poslouchat. Stvořili jsme tě, abys ochránil židovský národ před nespravedlností.“; Když se to rabín dozvěděl, rychle přiběhl a křikl: „Josefe, zastav se!“; Poté přikázal golemovi: „Vystup na půdu Staronové synagogy.“

Strana 123

b) převedení na nepřímou řeč: Rabi Löw tomu stvoření řekl, **že mu od té chvíle bude říkat Josef a že ho bude ve všem poslouchat, protože ho stvořili, aby ochránil židovský národ před nespravedlností.**; Když se to rabín dozvěděl, rychle přiběhl a křikl, **aby se Josef zastavil.** Poté přikázal golemovi, **aby vystoupil na půdu Staronové synagogy.**

Působivější je přímá řeč, protože čtenář slyší slova postav „naživo“ a děj tak působí živěji a dramatičtěji.

c) Židé musí odpočívat, nepracovat a věnovat se modlitbě a rodině.

d) **Pogrom** – násilné útoky proti určité skupině lidí (často proti Židům); **Ghetto** – část města, kde žije oddělená skupina obyvatel (dříve hlavně Židé).

e) Úvod – Praha za vlády Rudolfa II., židovské ghetto, rabi Löw

Vlastní vypravování

a) zápletka – rabi má sen a vytvoří golema na ochranu Židů

b) vyvrcholení – rabín zapomene vyjmout šém a golem začne ničit město

c) rozuzlení – rabín golema zastaví a zbaví ho života

Závěr – golem zmizí a zůstává jen legenda; poučení o nebezpečí zneužití síly

10. a) A. „Kam jsi dala klíče od auta?“ **zeptal se otec.** „Já jsem je neměla,“ **odpověděla mamka.** Otec se poněkud podrážděně dotázal znovu: „**Opravdu nevíš, kam se poděly?**“ Mamka opět lhostejně podotkla: „**Nemám tušení, podívej se jinde.**“ Vtom klíčky přinesla moje sestra a tím zažehнала nebezpečí hádky.
- B. „Jirko, prosím tě, byl bys tak hodný a zapnul mi počítač?“ **požádala babička.** „Jasně, babi, to je maličkost,“ **odpověděl Jirka,** „dokonce bych tě to mohl i naučit.“ „To už nestojí za to, Jiříku, já už to dožiju bez těch novot,“ **usmála se babička.**
- C. „Neboj se a skoč,“ **povzbuzoval mě kamarád.** Třásla se mi kolena a měla jsem slzy na krajíčku: „**Já se bojím!**“ „Však já tě chytím, jinudy jít nemůžeme,“ **ujistil mě.**
11. **Hovorové výrazy:** pelášila, pokojíku; **Přirovnání:** šili s ní všichni čerti, tvářila se jako mlsný kocour, koukal, jako kdyby mu uletěly včely; **Rčení:** šili s ní všichni čerti, uletěly včely

Strana 124

14. b) Lidé mohou jednat mile a lichotit jen proto, aby dosáhli vlastního prospěchu, a proto bychom neměli každému bezmyšlenkovitě věřit.
- c) Personifikace je využita tak, že zvířata (vlk a koza) se chovají jako lidé – mluví spolu, přemýšlejí a jednají rozumně, jako by byli lidé.
- d) Úvod – hladový vlk se toulá lesem a hledá potravu
Vlastní vypravování
- a) zápletka – vlk uvidí kozu na skalisku, kam se nemůže dostat
 - b) vyvrcholení – snaží se kozu nalákat dolů lichotkami
 - c) rozuzlení – koza prohlédne jeho úmysl a zůstane nahoře
- Závěr – vlk odchází s nepořízenou; poučení o falešné lichotce
- e) Bajka je krátký příběh, ve kterém často vystupují zvířata chovající se jako lidé (mluví, přemýšlejí) a na konci obsahuje ponaučení, které má čtenáři něco sdělit o lidském chování.

Strana 125

3. VÝKLAD, VÝTAH A VÝPISKY

1. b) např: rakytník řešetlákový, opadavá dřevina, keř / malý strom, oranžové plody, vitaminy, Asie, Evropa, slunné stanoviště, písčité půda, léčitelství, léčba (plíce, játra, klouby), hojení ran, kosmetika, potravinářství (sirupy, džemy)
- c) Rakytník řešetlákový (Hippophae rhamnoides)
Rakytník řešetlákový je opadavá dřevina z čeledi hlošínovitých, tvořící keře nebo malé stromy s nažloutlými květy a oranžovými plody. Slovo Hippophae má původ ve staré řečtině a v překladu znamená třpytící se kůň. Staří Řekové prý totiž věděli, že zvířata pasoucí se v oblastech, kde rostla tato dřevina, tloustla a jejich srst dostávala lesklý nádech.
- Rostlina je původem z Asie, ale nedávno se rozšířila také v Evropě. Vyžaduje slunné stanoviště, lehčí, písčité, propustné půdy bohaté na vápník.
- Rakytník je využíván právě pro vitaminy obsažené v dužině jeho plodů. V lidovém léčitelství Číny byl rakytník známý již v dávné minulosti. Užíval se při léčbě onemocnění plic, jater i kloubních onemocnění, reguloval krevní oběh, urychloval proces hojení ran. Používal se i v kosmetice.

Dodnes je využíván v potravinářství (sirupy, kompoty, džemy), medicíně (léčba kožních onemocnění, vředů, zažívacích potíží, gynekologických problémů) a v kosmetice.

OSNOVA:

Úvod – základní informace o rakytníku

Vlastní výklad

- a) vzhled a původ názvu
- b) výskyt a podmínky růstu
- c) využití v minulosti
- d) využití v současnosti

Závěr – význam rakytníku pro zdraví a praxi

d) **výtah:** Rakytník řešetlákový je opadavý keř nebo menší strom s oranžovými plody bohatými na vitaminy. Název Hippophae pochází z řečtiny a znamená „třpytící se kůň“. Rostlina pochází z Asie, dnes roste i v Evropě. Vyžaduje slunné stanoviště a lehké, písčité půdy s dostatkem vápníku. V minulosti se využíval v čínském léčení k léčbě různých nemocí a hojení ran. Používal se také v kosmetice. Dnes se využívá v potravinářství, medicíně i kosmetice. Rakytník má význam pro zdraví díky vysokému obsahu vitaminů.

Strana 126

2. a) **Klíčová slova / slovní spojení:** čivava – nejmenší psí plemeno; Mexiko – provincie Chihuahua; původ – trpasličí psi; Aztékové – náboženské rituály; podsvětí – doprovod duše; uznání plemene (1942); dovoz do ČR (1971); obliba v Evropě (80. léta); povaha – přítulnost, odvaha; vhodná do bytu
- b) a)
- c) **A = výtah,** Text je napsán v celých, jednoduchých větách a shrnuje hlavní myšlenky souvisle. **B = výpisky,** Text je tvořen hesly a stručnými body bez vět, zachycuje jen klíčová slova a informace.

Strana 127

3. b) **1. odstavec – Objevné plavby a civilizace**
 - přelom 15. a 16. století = éra objevných plaveb
 - hlavně Španělé a Portugalci
 - v Americe vyspělé kultury
 - nejvýznamnější: Aztékové, Inkové
- 2. odstavec – Incká říše**
 - území: Argentina – Peru – Ekvádor
 - největší říše Ameriky
 - vyspělá města, chrámy, síť cest
 - uctívání slunce, zlato
 - hlavní město: Cusco
 - zničena Španěly v 16. století
 - výjimka: Machu Picchu (nezničeno)
- 3. odstavec – Aztécká říše**
 - Střední Amerika (Mexiko)
 - mocný národ

- pyramidy s chrámy
- obrázkové písmo
- kalendář (astronomie)
- hlavní město: Tenochtitlán

4. odstavec – Dobytí

- Španělé hledali zlato
- kruté dobývání
- zničení říše Aztéků i Inků
- zabití vládců

Jsou to výpisky, protože jsou psané heslovitě (v bodech), neobsahují souvislý text, slouží k rychlému přehledu

c) Na přelomu 15. a 16. století začali Španělé a Portugalci podnikat objevné plavby, při nichž narazili v Americe na vyspělé civilizace Aztéků a Inků. Incká říše se rozkládala podél And, vynikala vyspělou infrastrukturou, uctíváním slunce a bohatstvím zlata, přičemž jejím centrem bylo Cusco a dochovalo se i Machu Picchu. Aztékové ovládali území dnešního Mexika, stavěli pyramidy, používali obrázkové písmo a astronomický kalendář, jejich hlavním městem byl Tenochtitlán. Obě říše byly v první třetině 16. století dobyty a zničeny Španěly, kteří usilovali o získání zlata.

- d) A. ANO
B. NE
C. NE

Strana 128

4. POPIS

A. Popis pracovního postupu

1. a) 2 – 5 – 4 – 3 – 1

Strana 129

2. Např.: Vázu **položím** na stůl. Do čaje **přidal** cukr. Vodu **nalil** do hrnce. Židli **postavil** ke stolu. Na kolo **nasadíme** řetěz. Šaty **pověsila** do skříně. Pod šroub **vložíme** podložku. Maso **vložíme** na pánev.
3. a) Příprava masa na pánvi
b) Výměna kola
c) Výsadba stromku
d) Výroba krmítka
4. a) V receptu chybí sůl a její použití.
b) Sůl nad zlato – sůl, na první pohled obyčejná věc, je pro člověka mnohem důležitější než drahé zlato, dodá jídlu správnou chuť, přeneseně – obyčejné věci jsou někdy důležitější než věci drahé a luxusní.
c) zahušťovací prostředek do polévek a omáček vyráběný z tuku a mouky. Špetka – malé množství nabrané mezi palec, ukazováček a prostředníček.

Strana 130

B. Popis uměleckého předmětu

1. 1. Úvod – Claude Monet – *Oběd v zahradě*, impresionismus
2. Vlastní popis
 - a) hlavní motiv – zahrada za domem po obědě, prostřený stůl
 - b) popředí – servírovací stůl, kulatý stůl s ubrusem; jídlo, nádobí, sklenice, konvice; dítě ve stínu, lavička se slunečníkem
 - c) okolí a pozadí – cesta, květiny; dvě ženy; dům, květináč se stromkem; větve stromu, klobouk
3. Závěr – zářivé barvy, světlo a stín; klidná, příjemná atmosféra slunečného dne

Strana 131

3. b) údaje o sochách: **Socha sv. Ludmily s malým Václavem** – sv. Ludmila – česká kněžna, vychovávala Václava, zavražděna 921; sv. Václav – český kníže, patron české země, zavražděn roku 935
Jan Nepomucký – kněz a mučedník ze 14. století, neprozradil zpovědní tajemství, svržen do Vltavy z rozkazu krále Václava IV.
Most byl sochami vyzdoben na konci 17. a na počátku 18. stol.

Strana 132

4. b) První řada zleva doprava: Edvard Munch: Výkřik; Leonardo da Vinci: Mona Lisa; Pablo Picasso: Guernica; druhá řada zleva doprava: Salvador Dalí: Persistence paměti; Vincent van Gogh: Hvězdná noc; Andy Warhol: Marilyn Monroe
c) Edvard Munch: Výkřik – expresionismus; Leonardo da Vinci: Mona Lisa – renesance; Pablo Picasso: Guernica – kubismus; Salvador Dalí: Persistence paměti – surrealismus; Vincent van Gogh: Hvězdná noc – postimpresionismus; Andy Warhol: Marilyn Monroe – pop art

Strana 133

5. LÍČENÍ

1. b) Ne, nepůsobí stejně.; Text A – věcný, naučný (fakta o řece, údaje, popis toku); Text B – umělecký, obrazný (pocity, atmosféra, popis krajiny)
c) Druhá ukázka je obohacena o obrazná pojmenování, pocity, náladu, básnický jazyk; Chybí v ní přesná fakta, údaje a konkrétní informace
d) autor má k místu kladný, citový vztah, obdivuje jeho krásu a klid, působí dojmem, že má k němu osobní vztah
e) z textu A
f) text B

Strana 134

2. b) Ano, jedná se o líčení. Text používá obrazný a citově zbarvený jazyk a autor v něm vyjadřuje svůj obdiv ke stromu. Nejde jen o popis faktů, ale o zachycení dojmu, atmosféry a vlastností stromu.

- c) **1. Úvod** – představení stromu (jalovec na okraji pole v Utahu)
2. Vlastní líčení objektu – vzhled stromu (velikost, stáří, poškození), stopy přírodních, vlivů (vítr, blesk, požáry, hmyz), zásahy lidí (kůra, drát, cedule, využití jako sloupek), schopnost přežít nepříznivé podmínky
3. Závěr – obdiv autora ke stromu, ocenění jeho odolnosti a „vůle vytrvat“
- d) Strom není na pohled krásný, je poškozený a zkroucený, autor si váží jeho odolnosti, stáří a schopnosti přežít a znovu se „uzdravovat“
- e) Ano, autor naznačuje paralelu mezi stromem a člověkem. Strom symbolizuje člověka, který přes všechny životní rány a těžkosti vytrvá, dokáže se zotavit a nevzdává se.
- f) Člověk s pevnou vůlí je vytrvalý, odhodlaný a nevzdává se ani při překážkách. Dokáže překonávat potíže, plnit své cíle a vydržet i v náročných situacích.

Strana 136

6. CHARAKTERISTIKA

Strana 137

- 3. b) Možné nadpisy: Ranní spěch a zpoždění; Neshoda před odjezdem; Příprava na cestu; Montáž nosičů na poslední chvíli
- c) **Lenka** – netrpělivá, nervózní, spěchá, má potřebu mít vše včas.; **Libor** – klidný, rozvážený, flegmatický, nenechá se vyvést z míry.

Strana 138

- 4. c) Předlohou pro Ježíše byl mladý chlapec ze sboru, který působil nevinně a čistě. Předlohou pro Jidáše se stal tentýž člověk o několik let později, kdy z něj byl zchudlý a zpustlý žebrák.
- d) Z původně nevinného, čistého a nadějného mladíka se stal zničený, zpustlý a hříšně působící člověk, který ztratil své ideály i životní směr.
- f) Např.: Proměna člověka; Od nevinnosti k pádu; Dvě tváře jednoho člověka; Příběh ztraceného života...
- g) Na obraze je zachycena Poslední večeře Ježíše Krista s apoštoly. Následující den byl Ježíš podle Bible ukřižován.

Strana 139

- 5. b) Klasické označení pro člověka s širokým množstvím znalostí či dovedností ve více oborech lidské činnosti.

Strana 140

7. ŽÁDOST

- 1. Ano, obsahuje.

Strana 141

- 2. c) adresa žadatele, jméno a adresa příjemce, místo a datum sepsání žádosti

Strana 142

8. ŽIVOTOPIS

Strana 143

1. b) Chybí informace o bydlišti a posledním vzdělání

Strukturovaný životopis – Astrid Lindgrenová

Jméno a příjmení: Astrid Anna Emilia Lindgrenová (rozená Ericssonová)

Bydliště: Švédsko (Vimmerby, později Stockholm)

Údaje o rodině: manžel: Sture Lindgren, dcera: Karin

Vzdělání: neuvedeno

Zaměstnání: novinářka, sekretářka, stenografka, spisovatelka

Znalosti a dovednosti: psaní knih pro děti, tvorba románů, povídek, scénářů, divadelních her

Zájmy: literatura, vyprávění příběhů, podpora práv dětí a zvířat

Dosažené úspěchy (od nejnovějších):

- Right Livelihood Award (1994)
- mezinárodní úspěch knih (překlady do mnoha jazyků)
- vytvoření postavy Pipi Dlouhé punčochy
- Cena Hanse Christiana Andersena (1958)

Uč., str. 145–165 VII. KOMUNIKACE

Strana 145

1. UČÍME SE KOMUNIKOVAT

A. Co je komunikace

1. a) A. Ano, slovní
B. Ano, slovní
C. Ano, mimoslovní

Strana 146

1. a) A. Ústní, rozhovor
B. Ústní, rozhovor
C. Ústní, veřejný projev (přednáška)
- b) a) mlčení – ne, pokud nedochází i ke gestikulaci nebo jiného postoje těla, výrazu obličeje atd.
b) rozhovor – ano, slovní
c) sezení – ano, mimoslovní (postoj těla)
d) pracovní pohovor – ano, slovní
e) hrození rukou – ano, mimoslovní
f) psaní e-mailu – ano, slovní
g) výkřik při úleku – ano, slovní
h) záměrné mlčení – ano, mimoslovní (vyjadřujeme určitý postoj)

4. a) je velký jako **hrom**; je mírný jako **beránek**; je vzteklý jako **pes**; je pevný jako **skála**; je lehký jako **pírko**; je čiperný jako **veverka**

Strana 147

1. b) A. není věcné a srozumitelné pro posluchače; nepřiměřená úroveň řeči – příliš odborné pro děti; dlouhá, složitá věta
B. příkazová slova – musíte, nesmíte
C. příliš dlouhé a složité věty
d) Např.: Milí žáci, čeká nás náročný úkol. Seznámíme se se zásadami ústní komunikace a vyzkoušíme si je v krátkých proslovech. Budeme se snažit mluvit co nejlépe a bez chyb.

Strana 148

B. Rozhovor (dialog)

a) Neformální rozhovor

1. b) Rozhovor vedou otec a dcera. Ano, v hovoru se pravidelně střídají – mluví se po většině replik střídají a neskáčou si do řeči.
d) támhleta, tuhle, tu, to
e) „No, Polárku.“; „Tu já taky.“; „...Malý vůz, Velký vůz...“

Strana 149

3. b) čauky, zdar, deš, ty jo, jako, ségra, krapet, du, kaufu, dramaťáku, jasně, dikec, čau
c) „Ty jo, ty se učíš španělsky? A to jako proč?“; „A kam letíš ty?“; „Uvidíme se ve čtvrtek na dramaťáku?“

Strana 150

4. b) Rozhovor A – domlouvají se na konkrétní akci (kino), komunikace vede k dohodě; Rozhovor B – k dohodě nedojde (Petr nemůže), rozhovor končí bez konkrétního plánu
d) Podářilo, možná mohl být zdvořilejší; „Sorry, ale tento víkend nemůžu, s našima jedeme na hory.“; „OK. Ozvu se.“

Strana 151

b) Formální rozhovor

3. c) Jan Tichý – vstupuje do rozhovoru jako zástupce firmy, jeho cílem je získat informace o uchazečce a posoudit její vhodnost na pozici instruktora; Eva Krátká – vstupuje do rozhovoru jako uchazečka, jejím cílem je získat místo instruktora na letním táboře

Strana 153

C. Telefonický rozhovor

1. A. neformální; B. formální; C. neformální; D. neformální; E. formální; F. formální
2. b) používání hovorového a nespisovného jazyka, krátké, jednoduché věty, oslovení a citové výrazy (např. „čau“, „ségra“), uvolněný styl komunikace, neúplné věty a zkratky („ani ne“, „tak dík“), předpoklad, že si mluví rozumí (málo vysvětlování)

Strana 154

- c) čau – ahoj; ségra – sestra; zapomenutý – zapomenuté; vezme ti je – předá ti je; soustředko – soustředění; hlavák – hlavní nádraží; jako vyžle – je hodně hubená; culík – ohon/má sepnuté vlasy; bílý nebo modrý – bíle nebo modré; dík – děkuji; máš to u mě – nezapomenu ti to; čauky – ahoj
- d) hubená jako vyžle – je velmi hubená; vyžle = lovecký pes, který je typicky štíhlý

Strana 155

D. Textová zpráva (SMS, Chat)

- textové zprávy nejsou členěné na odstavce, jsou vyjádřeny co nejpřesněji, jsou krátké, zahrnují pozdrav, případně také podpis (odesílatele)
 - učitelka se omlouvá rodičům dítěte, že přijedou do Brna z výletu se zpožděním; odpovídá rodič
- komunikace probíhá mezi dvěma kamarády; není zde pozdrav v jedné sms, není podpis, zprávy jsou velmi strohé, obsahují nespisovné výrazy
 - čau – ahoj; chceš dát csko – nechceš si zahrát Counter Strike?; nefeeluju – moc mě to nebaví; mužem tyjo – dobrý nápad, můžeme; šlo by v 9? – máš čas v 9?; su na trenálu – mám trénink; lets go – výborně, pojďme na to; zavoláme – zavoláme si; OK – dobře

Strana 156

2. ODLIŠUJEME FAKTA OD NÁZORŮ

- D. – částice *zřejmě* vyjadřuje nejistotu

Strana 157

- fakt – jasně dané, neměnné
 - názor – subjektivní pohled, každý to bude vidět jinak
 - fakt – dá se ověřit, bude to neměnná informace
 - fakt – buď kamarád má nebo nemá, je to tvrzení (pokud nelže), dá se teoreticky ověřit
 - fakt – brambory se buď pěstují nebo ne, nelze to vidět jinak, dá se to ověřit
 - přechod mezi faktem a názorem – zahrnuje i další osoby, které se nemohou vyjádřit, ale zároveň se to dá ověřit
 - fakt – objektivní, dá se ověřit
 - názor – nelze objektivně stanovit nejznámějšího rodáka; částice *zřejmě* udává subjektivní pohled
- na zasedání proběhly události zprávy 1 i 2, ale autoři článku se přiklání k jedné nebo druhé variantě, druhou staví do opozice; snaží se přesvědčit čtenáře o jedné či druhé variantě; vybírají jiné informace a argumenty
 - zpráva 1: „Zastupitelé odmítají stavbu obchodního centra“; „Obavy z narušení historického centra Prahy“; zpráva 2: „Obchodní centrum jako šance pro rozvoj města“; „Zastupitelé podporují modernizaci historické části“

- d) Zpráva 1: autor je spíše kritický k výstavbě, zdůrazňuje rizika a negativní dopady, může být ochráncem památek / konzervativněji laděný; Zpráva 2: autor podporuje rozvoj a modernizaci, zdůrazňuje přínosy, může být proinvestičně nebo ekonomicky orientovaný
- e) Zpráva 1: „bouřlivé zasedání“ –vyvolává emoce; „celá řada zastupitelů“ – neupřesněné, zobecnění; „vyjádřila svůj neklid, obavy a nesouhlas“ – silně hodnotící; Zpráva 2: „Nebraňme rozvoji“ (nadpis) – výzva, ovlivňování; „mnoha zastupitelů podporujících modernizaci“ – neurčité množství; „ostrá kritika“ – emotivní výraz; „přispěje k celkovému oživení“ – neověřený pozitivní slib

Strana 158

4. b) C. a D. – obě možnosti obsahují částice *pravděpodobně, zřejmě*
- c) A. domněnka, nevíme přesně; B. fakt, historicky doloženo, byl dvakrát ženat; C. fakt, na konci života ho obezita velmi omezovala
- d) domněnka je mylná, je historicky dokázáno, že Ladislav Pohrobek měl akutní leukémii

Strana 159

3. MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE

Masová média

1. a) televize, internet, noviny, rozhlas
- b) A. Rozhlas, B. Televize, C. Noviny, D. Internet
- c) Noviny, rozhlas, televize, internet
- d) jsou psané jako personifikace (médiá „mluví jako lidé“), každé médium představuje samo sebe a zdůrazňuje své výhody, mají hravý, nadsazený a někdy reklamní charakter, snaží se zaujmout a přesvědčit posluchače/čtenáře, využívají typické vlastnosti daného média (rychlost, obraz, tradice apod.)

a) Tištěná a elektronická média

2. a) deník – každý den, týdeník – jednou týdně, dvouměsíčník – jednou za dva měsíce, ročenka – jednou za rok, občasník – vychází narázově

Strana 163

c) Manipulativní komunikace v masmédiích

1. a) A. AirBank. I banku můžete mít **rádi**.
- B. Pečení je **radost**. Hera je **radost**.
- C. Vy a Maggi. Spolu a **rádi**.
- D. Baumax, když se to má **podařit**.
- E. Azurit, prádlo voňavé a **čisté**. Azurit, prádlo **září**. Si **jistý!**
4. reklama je určena pro osoby s nadváhou, má vyvolat pocit, že lze za 13 dní jednoduše zhubnout, reklamě by se nemělo věřit, je manipulativní

Strana 164

5. a) A. Vyvolání problému: „Máte pocit, že vaše zuby nejsou tak bílé...?“ – vzbuzuje nejistotu u čtenáře; Přehnaný slib: „bílé zuby za pouhých pár dní“, „okamžitě odstraní“ – nereálně rychlý

účinek; Apel na emoce: „úsměv, který vám bude každý závidět“ – slib společenského uznání; Autorita: „Doporučuje 99 dentistů ze sta!“ – neověřitelný údaj, má zvýšit důvěru

B. Vyvolání problému: „Ztrácíte spoustu času...?“; Zjednodušení řešení: „Řešení je tak snadné!“; Přehánění: „žehlení se stane hračkou“, „samožehlicí žehlička“ – nereálné vlastnosti; Nátlak na rychlé rozhodnutí: „Objednejte ještě dnes“; Lákání na cenu: „za poloviční cenu“

C. Vyvolání nespokojenosti: „neplodí tak, jak byste si přáli?“ Absolutní tvrzení: „stoprocentně nejbohatší úrodu“ – nemožné garantovat; Přehánění: „dvakrát rychleji“, „největší jahody“; Emoce a prestiž: „staňte se zahradnickým mistrem“

6. a) **informativní** – seznamuje s výrobkem nebo službou; **přesvědčovací (persvazivní)** – snaží se ovlivnit rozhodování zákazníka; **propagační** – podporuje prodej; **imageová** – vytváří pozitivní obraz značky
- b) používá nepravdivé nebo neověřitelné informace, slibuje nereálné výsledky („100% účinek“, „okamžitě“), zamlčuje důležité informace, působí na emoce (strach, nejistota, touha po úspěchu) místo racionálních argumentů, využívá tlak na rychlé rozhodnutí („jen dnes“, „poslední šance“)
- c) děti a mladiství – nemají dost zkušeností a kritické myšlení; senioři – mohou více důvěřovat autoritám a reklamám; lidé s nižší informovaností nebo vzděláním; lidé v obtížné situaci (např. finanční nebo zdravotní problémy) – snadněji uvěří slibům rychlého řešení